Indbydelsesskrift

til

den offentlige Examen

i Rönne lærde og Real-Skole

i Juli 1847.

Kjöbenhavn.

Trykt i Bianco Lunos Bogtrykkeri.

COLLATIO

codicum II Havniensium

cum editione Elberlingiana

G. Julii Cæsaris Commentt. de B. G.

Instituit

H. K. Whitte, A. M.

Indbydelsesskrift

til

Rönne lærde Skoles offentlige Examen

i Juli 1847.

Kjöbenhavn.

Trykt i Bianco Lunos Bogtrykkeri.

1847.

Oblata hac occasione scribendi quum ad aliquid limatius elaborandum mihi tempus deesset, non plane inutilem me laborem suscepturum putavi, si collatione mea utriusque codicis Havniensis (A et B) ad Cæsaris de bello Gallico libros edenda eorum commodis inservissem, qui illos libros recensendos suscepturi essent.

Et de universa quidem ratione horum codicum satis erit conferre Elberlingii nostri, V. Cl., ed. horum librorum (Haun. 1827), præfat. p. V seq. et observatt. critic. (Hauniæ 1828), p. 9 seqq. et p. 21, et meam editionem p. III.

Collatio hæc cum edit. Elberlingiana instituta est. Ordinem verborum summa cum diligentia observavi et ubique indicavi.

Etsi in ratione vocum scribendarum non omnia afferre mihi propositum fuit, pleraque tamen atque etiam apertos errores commemoravi, quod vel ad indolem horum codicum cognoscendam vel ad cognationem codicum investigandam haud ita parum utilitatis inde redundare posse videbatur.

Confecta jam collatione cod. B (Gottorpiensis) quum eum remisissem, Davisianum cod. nactus sum et cum descriptione illa Gudii collationis meam non semper

consentire animadverti. Pauca hæc sæpissime indicavi signo Gott. *(?) addito. Quum non satis semper mihi constaret, quid quoque loco scriptum esset, etiam hoc significavi.*

Qui errores a librario statim correcti esse videbantur, raro eos commemoravi. Etiam iterationem verborum raro attigi.

Prænomina in cod. A sæpe omissa sunt, in cod. B omnibus litteris scripta. Numeri in A sæpius notis, in B plene scripti sunt. Per posteriores quattuor libros hæc et similia accutius indicavi. Pro **ii iis, eis** *(et quæ sunt ejusdem generis) scribitur in A plerumque* **hi, his,** *in B* **hii, hiis;** *ubi hoc non factum est, semper commemoravi. Scriptum est fere semper* **e** *pro* **oe** *et* **æ** *(***æ***stus et* **æ***gre tamen in A sæpissime occurrunt).* **n** *et* **u** *(et similia) in A raro discerni possunt.*

Quum propter brevitatem temporis et intervallum locorum corrigendi labori non eam curam, quam vellem, impendere potuerim, si qui errores relicti sint, spero fore ut mihi venia detur.

Scr. *Ronnæ Kal. Juliis* 1847.

A inscriptus est:

Incipiunt libri Caii iulii cesaris belli gallici de narratione temporum.

B inscriptus est:

C. IULII CAESARIS VIRI CLARISSIMI COMMENTARIORUM BELLI GALLICI LIBER PRIMUS INCIPIT FELICITER. [*B. marg.* ALIAS CELSI IULII DE REBUS GALLICIS Lib. 8.]

Lib. I.

1. Gallia omnis divisa est *A.* *tres* *A B* (sic fere semper) Garunna *A.* Oceano] Oceanum *A*, occeanum *B.* ab Sequanis] a Sequanis *B.* pertinent] *helvecii* *A.* in septemtrionem *A*, *ad* septentrionē *B.* solem] et ab *A.* et ad eam] et eam *B.*

2. nobilissimus fuit et ditissimus *A B.* p. m. pisone *AB.* nobilitatis] *cum helvetiis eis* *A.* potiri] potirentur *A.* eis] sic h. l. *AB.* Helveticum *B.* qui prov.] quia prov. *A.* qua de caussa] qua ex parte *A B.* finis] fines *A.* in longitudine *B.* millia] mille *A B* (*B ia* habet supra script.)

3. Orgethorix delegitur *B.* Is sibi legationem *A B.* Catamantaleodis *B.* a senatu p. r. *A*, a senatu p. q; romano *B.* quod pater ante habuerat itemque] quo pater (*cetera om.*) *A*, pater *om.* *B.* Dunnorigi *A*, Domnorigi *B.* heduo *AB* (*sic plerumque A*, *semper B*). (consiliatorum *A*). per tris potent. *et* firm. *B.*

4. Ea res ut] ut *om.* *AB.*

5. præter quod] preterquam quod *B.* efferri *A.* Tulinguis *A.* Latocucis *AB.* Boiosque qui] Boios *A.*

6. Erant *autem* omnino *B.* inter fines Helvetiorum et Allobrogum *AB.* pacati] *pacti* *AB.* nonnullis] non ullis *A* Geneva] Genua *AB.* a. d.] ad *AB* (aprilis *B*, ap'l' *A.*).

7. Verudœtius *A* Verodo^e^tius *B.* principem] principum *B.* sub iugo missum *A.* faciendi *A*, fac^i^undi *B.* a. d.] ad *AB.*

8. decem et novem *A* sexdecim *A.* posset] sic *B*, *possit* *A.* altitudo erat fluminis *B.* verba (operis — conatu) *om.* *B.*

9. His quum] hiis tum *B.* possent] poterant *B.* suo sibi] sibi *om.* *AB.* fines *A.* uti inter] ut inter *B.* perficit] perfecit *B.* itinere] temere *B.*

10. in Santonum fines iter facere *B* (Santonium *A*). cum periculo provincie *AB.* circum] circum *B*, (supra scr. *l. apud*). citerioris] exterioris *A.* fines *AB.* Sebusianos *AB.*

11. transduxerat *B* (trad. *A*). rogatum] rogaturi *A.* Santones *B.*

12. partes copiarum *AB.* nundum *B* (*sæpe*). partem eorum *AB.* sese fuge *B*, sese fuga *A.* in proximis siluis *A.* prinčeps] *A* marg. adscr.: *al. principio.* eius soceri] om. *B.*

13. Arare *AB.* faciendum] facere *B.* traducit *AB.* agit] egit *B* et *A* (?). (hic add. *AB*: legati ab helvetiis ad Cesarem missi pacem petitum (*B* petunt?) cum denuntiatione terroris). sin] si *B.* magnopere *AB.* aut ipsos despiceret] om. *A.* suis] om. *B.* ne] non *B.* constituissent *A* et *B p. m.* internitione *B*, internectione *A.* proderet] perderet *A.*

14. accidisset *AB.* (eduos *A*). Allobrogas *B*, allobroges *A.* memoria deponere *AB.* iniurias tulisse *AB.* impu-

nitatem *interdum* concedere *B.* satisfacerent *B.* Divico *ita* respondit *B.*

15. Idem facit Cesar *A B.* committunt] committitur *B.* coeperunt] cepere *A.* populationibusque] que *om. B.*

16. Arare *A B* (sic semper fere). uti minus *A B.* metiri] partiri *A.* oporteret] oportebat *Gott.* (?). magistratui preerant *A B.*

17. Tum] tunc *B.* privatim *A B.* plus possint] plus possent *B.* dicant] debeant *A B.* non possint] non possent *A B.* *B* marg. add.: *satius esse.* eisdem] isdem *B*, hisdem *A.* nostra] nova *B.* necessariam rem *A.* id cum] *om. B.*

18. iactari sentiebat nolebat *A* (sentiebat *punctis notatum est.*) repperit *B.* novarum rerum *A.* compluris *A B.* licente—liceri] dicente—dicere *A.* (licere *B*). Vitorigibus *A.* ac potentissimo] om. *B.* per Helvetios regni *AB.* habeat] habebat *B.* in quærendo] inquirendo *A.*

19. Romanum] om. *A.* vocari ad se *B.* Procillum] troauxillum *A*, troancillum *B.* omnium rerum *AB.*

20. in fratrem gravius *B.* quum ipse] quum *om. B.* crevisse *B.* eius Cesar dexteram *B.* reprehendat] reprehendit *A B.*

21. Qualis] quales *B.* cognoscerent] cognosceret *AB.* iis ducibus] his ducibus *A*, hisdem ducibus *B.* sit] esset *B.* P. Considius] P. *om. A B.* L. Sille *A B.*

22. T. Labieno] Lucio Labieno *A* (*B lucio* et supra ads. *tito*). voluerit] voluerat *A* (correct.). id se Gallicis] id se aut Gallicis *A.* renunciavisse *A B.*

23. exercitui *A B.* Bibraste *B*, bribracte *A.* seu quod] seu de *A.*

24. Veteranorum *A B.* supra se) supra sed *A*, supra sz (ɔ: set) *B.* citeriore] interiore *B.* collocari — compleri et *A B.* interea] inter ea *A.*

25. districtis *B.* inflixisset *AB.* bipertita *B* bipercito *A.* prima *et* secunda *A B.*

26. aversum] adversum *A*, a[d]versum *B.* mattaras *A.*

filia] filie *A*. unus *ex* *A*. hominum milia *AB*. IV] quarto *A B*. quum et propter] cumque propter *B*.

27. perterriti] pert'iti *A*.

28. unde profecti erant *B*. fructibus] frugibus *A*, *om*. *B*. e suis fin.] e *om*. *A*. parem partem] *AB*. conditionem] condicione *A* et Gott. (?).

29. eorum exisset *B*. possent ferre *B*. domum] domo *B*. censo *A*. (nonaginta duo *A B*). repertus] raptus *A*.

30. tam etsi] iam etsi *A* reliquasque] que *om*. *B*. totius *om*. *B*. indicere] indiceret *B*. concilio] consilio *A*.

31. Eo concilio] eo consio *A*. iidem] idem *A*. Locutus] locutusque *B*. Arvernos] Avernos *A* (*fere semper*, *B*. *plerumque*). accercerentur *A*, acce^{r}sserentur *B*. Unum se esse] se *om*. *B*. decedere] discedere *B*. venissent ad eum *A*. Ariovistum autem] Ariovistus autem *A B*. proelio] *om*. *B*. admagetobrie *A*, ad maietobrie *B*. sustinere *A B*. in Cæsare] in Cesarem *A*. Gallis] Galliis *A*. faciendum *A B* fecerint] fecerunt *B*. Ariovisto sint] A. sunt *A*. transducatur] reducatur *A B*. Eriovisti *A*.

32. ab Divitiaco] a Diviciaco *A*. unos] unus *A B*. quæsiit] quesivit *B*. posset] possent *B*. miseriorem *et* graviorem *A B*. reliquorum] ceterorum *B*. velut] velud *B*. tamen] tantum *A*.

33. concilium] consilium *A* (persæpe). ab senatu] a senatu *AB*. ditione] deditione *A*. ac Sequanorum] *et* Seq. *A*. temperaturos] optemperaturos *A* (*obt*. *B*). occupavissent *A B*. ut ferendus non videretur] *om*. *A*.

34. legatos] *om*. *B*. diceret] deligeret *A B*. ipsi) ipse *A*. opus esset] esset *om*. *B*. ille se] ille [a] se *B*. se neque] neque se *A*. emolumento *A B*. Cæsari] cesar *A*.

35. relatis] legatis *A*, delegatis *B*. mandatis] responsis (*punctis notat*.) mandatis *A* Quoniam] quod *A*, Quo *B* (supra adsc. *q'*). ut — liceret] *om*. *B* (*infra adscr*.) sociisque *A B*. populoque] pp l'i *B*. M. Pisone] l. pisone *A* (*B*?)

36. ut qui] ut hij qui *B.* item] idem *B*, id est *A.* sese a] se a *A B.* iniuria] iniuriis *A.* abfuturum] affuturum *A B.*

37. Treveris *B.* Harudes] arudes *B.* popularentur fines eorum *B.* potuisse] potuissent *A.* Treviri] trevirii (*v.* treviri et) *A.* Itaque] *om. A* (Cymberium *A*).

38. Vesuntionem *A*, Vesuncionem *B.* a suis] a *om. A.* (tridui — suis *A* marg.). profecisse] processisse *A*, discessisse *B.* sibi precauendum *A.* facultas] difficultas *AB.* sic natura loci *B.* daret] darent *A.* Alduasdubis *A B.* quod non est amplius *A.* radices eius] eius *om. B.*

39. Dum] cum *A.* ad Vesontionem] a Vesontionem *A* (*d.* erasa est). oculorum *dicebant* ferre *A B.* a tribunis] *ab* trib. *A.* magnum periculum miserabantur quod] *om. B.* dicerent] diceret *A B.* petebant] petebat *A B.* quique] ut quisque *B.* equitatu] equitatui *A.* itineris et] et *om. B.* que inter *eos* atque Ariovistum intercedebant *A.* renunciabant] nunciarant *B.* audientes] obedientes *Gott.* (?).

40. consilio] concilio *B.* aut in quam p. *B.* conditionum] et conditione *A.* perspecta] perfecta *B.* populi Romani] Romani *om. A.* a C. Mario] ac mario *A*, a Gaio Mario *B.* in Italia] in Italiam *A*, in Ytaliam *B* (*m* post adscr.). servili tumultu] seruilem tumultum *B.* quam] que *B.* inermes *A B.* eosdem] Germanos *A.* cum quibus *A.* in suis] in suis sedibus *A* et *B* marg. illorum] suis *A.* superarint] superassent *A.* exercitui *AB.* se ac] se et *B.* hac ne] ac ne *A B.* simulationem] simulatione *A.* itinerum] itineris *B.* conferrent] conferret *B.* viderentur] auderent *A.* Lingones *B.* milites] *om. A B.* male] mala *B.* convictam] coniunctam *A B.* perpetua vita] perpetuam vite *A B.* fuisset] esset *A.* representaturum *esse* et *A.* *plus* valeret *A.* sibique] ibique *A.* Cesar legioni (et *om.*) *A.*

41. mentes omnium *B.* per tribunos] cum tribunis *B.* centuriones] centurionibus *B.* uti Cæsari] uti per eos Ce-

sari *A*. neque] nec *B*. existimasse *Gott*. (?). Gallis] aliis *A B*. milibus] militibus *Gott*. (?).

42. id per se] ideo per se *A*. facere] facile *B*. existimare] existimaret *A*. tantis] tanti *A*. Interim sepe cum leg. ultro citroque *A*, Int sepe u. c. cum leg. *B*. ratione *sese B*. legionarios eo *A*. facto] facta *A*. esset] *om*. *B*. Cæsarem facere] *C*. *ei* facere *B*. pollicitium *esse* in cohortis se p. *A*. nunc] *om*. *A B*.

43. æquo fere spatium] equum f. spacium *A*. utrisque] utriusque *A*, Ariovisti et Cesaris *B*. devexerat] vexerat *B*. constiterunt] constituerunt *A* (*sic sæpius*). ut ex equis *A*. denos ut] ut *om*. *A*. adducerent] adduceret *B*. Ubi] ut *A*. commemoravit] predicavit *A*. amplissima] amplissime *B*, tam amplissima *A*. et pro magnis] et a Romanis pro maximis *A*. quum neque] quando neque *A*. Docebat] referebat *A*. quoties] quotiens *A B*. sui nihil] suis nichil *B*. auctiores] auctos *B*. velit] velint *A*. Postulavit deinde] deinde *om*. *B*.

44. Transisse Rhenum sese] Transire (supra adscr. *isse*) *R*. sese *B*, Rhenum *om*. *A*. oppugnandum] expugnandum *A*. uno a se *A*. fusas *A B*. velint] vellent *A*. se iterum paratum esse decertare *B*. se paratum decertare (iterum *om*.) *A*. si pacem mallent *A*. dependerint] pependerint *B*. ea spe] hac spe *A*. libenter sese] se libenter *A*. sui] suos *A*. inpugnandæ] oppugnande *A*. testimonium] testimonio *A*. se prius] sepius *A*. fines egressum] finibus egr. *B*, fines ingressum *A*. hanc esse Galliam *B*. sicut] ut *A*. Ut ipsi] uti ipsi *B*, ut ipsis *A*. si] et si *A*. qui in suo] quod in suo *A B*. Quod fratres heduos appellatos diceret *B*, Quod a se heduos appellatos amicos diceret *A*. decedat] discedat *B*. sed pro] pro *om*. *B*. multis sese] multis se *A*. (discessisset *B*). ac liberam] et liberam *AB*.

45. ab Cæsare] a cesare *A* (non *B*). possit et] et *om*. *A*. meritos] merentes *B*.

Quod si antiquissimum esse in G. imp. quodque t. sp. op. p. R. iustissimum si *A* (antiquissimum quoque *B*). observari senatus *B*.

46. ad nostros] ad *om*. *A*. fecit] facit *B*. periculo ullo *A*. delecte *commissum* cum *A*. ut diremisset] ut *om*. *A*. maius) magis *A*.

47. mittit] misit *A*. si id] id *om*. *B*. ex suis] e suis *B*. causa cesari *A*. tela in nostros coicerent *A*. ex suis sese] e suis sese qd' *B*. visum est Val procillum Celsi valeri (*B quoque*) *A*. Celso valerio Flacco *A*. donatus erat, *quorum amicitia* iam Ariovistus long. cons. utebatur *A* (qua — utebatur *infra om*.). et *una* Marcum Metium *A*, et Marium tytum *B*. usus erat] utebatur *B*. apud se] *om*. *A*. Ariovistus in castris *B*. Conantes *A B*.

48. qui ex Sequanis] quod ex *S*. *A*. aciem structam *A*. (castris continuis *A*). contendit cotidie *A*. salutis sue c. *A*. Cum in hiis preliis *B*. ad hos] ad eos *A B*. si quis *B*. celeritas horum exercitatione *A*.

49. castris sese *A*, se castris *B*. eum loc.] eum ydoneum loc. *B*. idoneum loc.] idoneum *om*. *B*. in armis esse] i. a. sese tenere *A*. Hic locus] *Is* loc. *A*. XVI milia] mil' XVI (*om*. numero) *A* perterrerent] terrerent *B*. legiones ibi *A*. reliquas *legiones* *A*.

50. e castris] ex c. *A*. paulumque] paululumque *A*. castris progressus) castris *om*. *A*. Tum] tunc *B*. quæ castra] ut c. *A*. oppugnarent *AB*. Acriter] acriterque *B*. multis et] et *om*. *A*. in castra] in castris *B*. causam reperiebat *A*. ea consuetudo] ea *om*. *A*. et vaticinationibus] vaticinationibusque *A*.

51. præsidio] presidium *A B*. alarios omnes *A*. constituit] instituit *A*. multitudine] multitudinem *A*. acie instructa *B*. Tum demum) T. vero *A*. constituerunt] consisterunt *B*, instituerunt *A*. paribusque] paribus *B*. Arudes *A*. Marcomapnos *A*. Tribocos *A*, tribeces *B*.

Sedusios] Sedunos *B*. in proelium] ad pr. *A*. crinibus] manibus *A B*.

52. præfecit] preficit *B*. uti] ut *A* testes *AB*. partem eam *A*. nostri] nostri eciam *B* (eciam *post del.*). in hostes acriter *A*. in hostes pila coiciendi *A*. Reiectis] relictis *A*. Reperti sunt] repertis *A*. nostri milites] milites *om*. *A*. phalangas] phalanges *B*, phalangem *A*. et scuta] et *om*. A. a sinistro] a *om*. *A*. in fugam conversa] in fuga coniecta *A*. aciem] partem *A*.

53. neque] nec *A*. quinquaginta] quinque B, V A. pervenirent] pervenerunt *A B*. transnatare] tranare *B*. reppererunt *A B*. consecuti equites] equitatu consecuti *B*. a domo secum eduxerat *A*, domo secum duxerat *B*. Norica] Norici *A B*. Vocionis] Voctionis *B*, Voccionis *A*. in Gallia] in Galliam *A B*. missam] missa *A*. utræque] utraque *A B*. perierunt] periit *A*. harum] earum *A*. Gaius Valerius *B*, Celsus Valerius *A* hostes equitatu pers. *B*, hostium equitatum insequentem *A*. e manibus] ex manibus *A*. videbat] viderat *B*. diminuerat *A B*. Is se] hic se *A*. ter sortibus] tergoribus *B*. Marcus Metius *A*, marcus mecius *B*.

54. Ubii] ubi *A B*. perterritos *senserunt* *A B*. ex his magnum numerum *A*.

Explicit liber I *A*, finit primus *B*.

II Lib.

Incipit II, A. C. IULII CAESARIS COMMENTARIORUM BELLI GALLICI LIBER SECUNDUS INCIPIT B.

1. in hibernis] in *om*. *A*. uti supra] supra *om*. *A*. omnes Belgas] omnis Belgas *A*. coniurandi] conunandi *A*,

pacata] peccata *A.* ut Germanos] ut *om. AB.* noluerant] nollent *A.* partim qui] qui *om. B.* vulgo] vulguo *A.* in imperio] in *om. A.* consequi *non* poterant *B.*

2. inita] ineunte *A.* interiorem] ulteriorem *A.* exercitus] exercitum *B.* non dubitandum exist. *B.* duodecimo die] *om. B.* provisa] comparata *B.* diebusque] et diebus *A.*

3. omni] omni *B* (omnium *supra script.*). Sicium et Andocumborium *AB* (*A* marg.: *al. Andebrogium*). civitatis] civitatis sue *A.* qui dicerent] *om. A.* in potestatem] in *om. A.* reliquis Belgis *A.* omnino] *om. B.* omnes Belg.] omnis Belg. *A.* cis Rhenum] ripas Rheni *A.* incolant *B.* eodem iure] eorum iure *B.* et eisdem] et isdem *B*, eisdem (*om.* et) *A.* imperium unumque] *om. A.* cum ipsis] cum illis *A.*

4. fines suos] suos fines *A.* prohibuerint] prohibuisset *A.* prohibitus esset cognoverant *A.* Bellonages *A.* hos] eos *A.* armata] arma *A.* lecta milia LX *A*, electa sexaginta (milia *om.*) *B.* fines latissimos *A.* regionum harum *A.* regem] *om. B.* summa totius belli *A*, suam totius belli summam *B.* polliceri *et* milia *A.* habeantur] habebantur *A.* XV milia] milia *om. A* (*sæpius h. c.*) IX milia] VIII milia *A*, VII milia *B.* Veromandios *A.* Atuatucos *A*, catuacos *B.* XIX milia]. X et IX milia *B.* Ceroesos *B*, Cerosos *A.* Pæmanos] cemanos *A.* *B marg. adscr.:* Summa copiarum est milium CCLXXXXVI.

5. Rhemos *B.* magnopere *B.* omnis Belgas *A.* Axonam] Axona *A.* quæ essent] que erant *A.* portari possent] deferri posset *B.* relinquit] reliquit *A.* in altitudine *AB.* II vallo fossaque duodeXX p. *B.*

6. Ab his] ab ipsis *A.* obpugnatio est hæc] obpugnatio est. At *A*, oppugnatione hic *B* (correct.). in murum lapides *AB.* succedunt] succendunt *AB.* Nam quum] Namque *A.* coniicerent] coiciebant ut *A.* erat] esset *A.* præerat] prefuerat *AB.* unus] unum *AB.* nuncios] nuncium *AB.* submittatur] mittatur *A.* substinere diutius *B.*

7. iisdem] isdem *A*, hisdem *B*. Ictio *B* (*sæpe*) Iccitio *A*. Balearesque *A*. quos adire] quo adire *A B*. potuerant] poterant *A* II] duobus *A B*. ut *ex* fumo *A*. significabantur *B*.

8. periclitabatur] sollicitationibus exquirebat *A*. is collis] his collis *A*. paullulum] paulum *A*. occupare] tenere *A*. frontem] in frontem *B* fastigatus] castigatus *A B* (*B add.* castratus *sed del*) obduxit] ducit *A*. ab lateribus] a lateribus *A B*. si qua] si quo *A B*. suas] et suas *A*.

9. Hanc] ac *A*. initium transeundi *facerent* secundiore *B*. partem copiarum suarum transducere *A*. si minus] sin minus *B*.

10. Cæsar] *om*. *A B*. Titurio] Titurio Cesar *B*. primos] primosque *A*. undique] utique *A*. finibus] *om*. *B*. poterat] poterāt *B*.

11. His Q. Pedium] eique Quintum Pedium *A*. lucium auruculeium cotam *B*, laurunculeium Cottam *A*. ponerent] sumerent *A*. interfecerunt] interfecere *A*. sub occasu solis sequi *A*, sub occasumque solis *B* (a pr. m.).

12. hostes se ex pavore ac fuga *A*. defendentibus] defensoribus *B*.

13. Galbæ] Gallie *A*. regis] om. *B*. milia passuum V] mil' passuum *A* (milia *om*. *B a pr. m.*)

14. hedue civitatis *A*. omnes redactos *A*. hujus] eius *B*. intellegerent] intelligeret *A*. sed etiam] seu etiam *A*. ut sua] sua *om*. *A*. apud om*nis* Belgas *A*.

15. dixit sed quod] d. *et* quod *A*, dixit quod *B*. homines] omnes *A*. D C] sed *A* omnibusque] omnibus *B*, *et A*. Cæsar quum] Cæsar *om*. *A*. esse aditum ad hos *A*. ad luxuriam pertinentium] *om*. *B*. animos *eorum* *A B*. virtutem remitti (et *om*.) *A*. magnæque] magne *A*. patriamque] et patriam *A*.

16. triduum] triduo *A*. ex captivis *eorum* *A*. ab ca-

stris] ab *om.* *A.* Atrebatibus] Attrebatis *B.* uti eandem] ut eandem *B.* inutiles *esse* vid. *A.*

17. castris idoneum *A.* Quumque] cum *A B.* demonstraverunt *B.* legiones] legionum *B.* prima] primum *A.* in castris venisset *B.* adiuvabant *B.* quum eqvit.) quum *om.* *B.* venissent *A B.* inflexis crebris] *om.* *B*; inflexis crebris*que* *A.* ramis *enatis* *B* munimenta] munimentum *A.* non modo *non* intrari *A B.* posset] possit *B.* sibi] *om.* *B.*

18. adclivitate] declivitate *A.* infima] infimus *A B.* aperto] apto *A.* pedum circiter trium *B.*

19. quod hostis apropinquabat *B*, quoad hostes adpropinquabat *A.* silva] leva *A.* legiones sex] sex *om.* *A.* primæ] ante *A.* dimenso] dimisse *A.* silvis] silva *A.* sese] se *A* proturbatis] perturbatis *A B* (in *B* a pr. m. *prot.* script.) decurrerunt *B.* et ad] et *om.* *A.* et iam] iam *om.* *A.*

20. concurri] cucurri *A.* instruenda acies *A.* Quarum rerum] qua de re *A.* temporis] temporum *A.* successus et] *om.* *A.* et incursus] *om.* *B.* ipsi sibi *magis* prescr. *A.* legatos Cæsar] Cæsar *om.* *A.* celeritatem et propinquitatem *A.* spectabant] expectabant *A B.*

21. fors] sors *A B.* decurrit *A.* oratione *est* cohortatus qu*a* *A.* adiici] abici *A.* induendas *B.* detrahenda] detrudenda *B.* Quam quisque ab opere in partem *A B.* ad hec constitutione inquirendo suos tempus pugnandi dimitteret *A.*

22. deiectusque] delectusque *A B.* diversis locis legiones] diversis legionibus *A B.*

23. nonæ] XIXe *A.* acie] aciei *A* (*B pr. m.* acie) volneribusque] vulneribus *A.* inpeditam] *om.* *A.* regressos ac] *om.* *B.* reintegrato *A.* dederunt] coniecerunt *B.* octava] IX *A.* *Viromanduis* *A.* (plerumque), proeliabantur] preliantur *A.* At totis fere castris (castris *infra om.*) *A*, attonitis fere *B.* quum in] quo in *B.* ab ea intervallo] ea *om.* *A.* coeperunt] cepit *A B.*

24. cum iis] cum is *B* (pr. m.), cum his *A*. ab decumana] ab *om. B*, ab decuma *A*. ac] et *A*. transisse] transire *A*. alii que] alii qui *A*. partem] perte *B* (*sic sæpius* per *pro* par *v.* por). Treverì *B*. opinio est virtutis *A*. ad Cesarem missi *B*. Castra compleri nostr*as* *B*. nostris rebus] rebus *om. A*.

24. urgueri] urgeri *A B*. conlatis] collocatis *A*. impedimento *vidit* *A B*. signiferoque] que *om. A*. reliquarum] reliquarumque *B*. primipilo *B*. Sextio Baculo] Sexcio paetio *A*. ab noviss.] a noviss. *A* (*more suo*). hostis] hostes *A B*. a fronte] a *om. A*. esse subs.] esse *om. A*. uni mil.] uno mil. *B*. eo sine] sine eo *A*. uti gladiis *B*. Cuius] Huius *A*. in extr.] in *om. B*. operam] opera *A*. cuperent] cuperet *B*.

26. septimam legionem] septima legio *A* (*correct.*). alius alii] aliis alii *A*, alius aliis *B*. ferrent] ferret *B*. aversi] adversi *A*. in castris nostris *A*.

27. est facta *A B*. reintegrarent *A* (*d* erasa est). occurrerent] occurrerunt *B*. pugnæ] pugnant quo *B*. cecidissent] *om. A*. et pila] pilaque *A*. deberent ausi quod essent *A*, deberent ausos esse *B*. iniquissimum] iniquissimum *B*. magnitudo] magnitudine *A*.

28. internetionem *A*, internitionem (*corr.* interytionem) *B*. redacto Nerviorum *A*. miserunt] mittunt *B*. vix] *om. B*.

29. scripsimus] diximus *A*. oppidis] oppibs *A*. aditus] additus *A*. latitudinem] altitudinem *B*. pedum C C *A*. munierant] minuerant *A*. tum] tunc *B*. præacutas] peracutas *A*. et præac. trab. i. muro] *om. B*. conlocarant] collocarunt *A*, collocabant *B*. prognati] procreati *A*. in provinciam] per previntiam *A*. *iis* impedimentis *B*. custodiam — presidium *B*.

30. Ac] at *A*. crebras] crebas *A*. parvulisque] que *om. A*. postea vallum pedum (*om.* XII) *B*. milium] *om. A*. crebrisque] que *om. A*. turr*em* *A* (sic sæpius). quo]

quod *A B*. homines presertim *A*. hominibus] omnibus *B*. muros] muro *B*.

31. moenibus] muris *A*. non se] se *om*. *B*. divina] deorum *A*. et ex propinquitate pugnare] *om*. *B*. ac] *om*. *A*. quamvis] quis *A*. cruciatum] cruciatus *A*.

32. Ad hæc] Quibus ad hec *A*. murum] *om*. *B*. dedidissent] dedissent *B*. in Nerviis] in Nervios *A*. finitumisque *A B*. quæ imp.] illi se que imp. *A*. dixerunt facere *A*. adæquarent] equarent *A*. perspectum] compertum *A*. *ea* die *A*.

33. vesperum] vespere *A*. ante] autem *B*. deducturos] non inducturos *A*. indiligentius] indulgentius *A*. repente] repentino *B*. pugnatumque] que *om*. *B*. acriter *est* *A B*. ex vallo] ex *om*. *A*. salutis] *om*. *A*. intromissis] inmissis *A*. milium LIIII] mille LIIII *A*.

34. Osismos *B*, Osiosmos *A*. Coriosolitos *A*. omnis eas *A*. ditionem] deditionem *B*. redactas esse *A*

35. uti ab his] ut ab hijs *B*. legati ad Ces. mitteterentur *A*. quæ se] qui se *B*. inita prox. æstate] initio proxime estatis *A*. hiberna] hibernacula *B a. p. m.*

Explicit liber II. Incipit III. *A*.

C. IVLII CESARIS COMMENTARIORUM BELLI GALLICI LIBER TERTIVS INCIPIT. B.

Lib. III.

1. Nantuat*es* *A B*. *a* finibus *A B*. Alp*is* pert. *A*. iter per] inter *B* (*supra* iter per *scr.*). Alp*es* *B*. cum portoriis] cum *om*. *A*. causa hiemandi *B*. cohort*es* *A B*. legionis] regionis *A*. adpellatur] adpellatus *A*. Octodorus *A B*. planicie] plenitie *A*. cum hunc in duas partes flumen divideretur (*corr.* divideret) *B*. alteram part. — concessit]

om. B. Gallis *ad hiemandum* concessit *A* (*infra ut B om.* ad hiem.). ab illis] ab hiis *B.*

2. frumentumque] et frumentum *B.* factus est certior *A.* Gallis] om. *B.* qui] que *A.* absentibus] om. *B.* quod propter] quod *om. A.* impetum suum posse *A.* finitume *A B.*

3. opus] om. *A.* convocato] revocato *B.* completa] completā *A.* huiusmodi] eiusmodi *A.* iisdem] isdem *A*, hisdem *B.* reservato] servato *A.* et castra] ad castra *A.*

4. his rebus] his *om. B.* administrandis] ministrandis *A B.* lapides] in pedes *A.* gæsaque] telaque *B.* repugnare] prop. *A.* ut quæque] et quecumque *A.* eius loci] ei loci *A* (constiterant *A*).

5. sex horis *A.* languidioribusque] que *om. A.* Gaius Volusenus *B*, Celsus Vol. *A.* accurrunt] accurrerunt *B.* esse spem] esse *om. A.* ex castris] e castris *A* (persæpe).

6. Ita] Itaque *A.* potiundorum] potiendorum *A.* in castra munitionesque] intra munitiones *A.* alio se] alios sese *A.* aliis *se* occur *A.* commeatusque] que *om. A.* permotus inopia *B.* demorante] demonstrante *B.* in nantuatis *B*, inantuatis *A.* Allobroges *A B.*

7. ita inita] ita *om. A.* Oceanum] O. *qui A.* hiemaverat *B.* finitimas *A B.* commeatusque pedendi] *om. B.* quo in numero erat] qd' in n. est *A* (*est B* quoque). missus *in Unellos sesuivos in treviris* Gallus *A*, missus in eusebios marcus trebius gallus *B.* Coriosolitas *A B.* Velanus *A.* Sillio *A.*

8. Huius est civitatis *A*, est *om. B.* oræ] hore *B.* consuerunt] consuerant *A.* rerum nauticarum *A*, rerum *om. B.* reliquos] ceteros *A.* in magno] in *om. B.* eo mari] eodem m. *A.* ab iis fuit] ab his fit *A.* Sillii *A B.* Vellanii *B* (*add. hic A*: et si quos intercipere potuerunt). recuperaturos *B* (et *A corr.*). acceperant] acceperint *A.* mallent] malint *A.* recipere] recuperare *A.* sibi] *om. A.*

9. a Crasso *A.* ædificari] edificaturi *B* (*pr. m.*) Li-

geri] Ligere *B.* in Ocean.] in *om. A.* ex provincia remiges *B.* institui] instituit *A.* item] *om. B.* adventu *certiores facti A B.* quod nomen] *om. A.* ad omn. nat.] apud omn. nat. *A.* portuum] *om. A.* inopiam frumenti *A.* acciderent] accederent *A*, acciderant *B.* Romanos] quam Romanos *A B.* novisse] nosse *A.* vastissimo atque] om. *A* (*A* marg. *iustissima* adscr.) perspiciebant] prospiciebant *B*, respiciebant *A.* primum *esse* bellum *B.* Osismos *A B.* lexobios *A B.* Ambiliatos] Ambianos *A.* Diabrintres *B.* auxilia — arcessunt] *om. A.*

10. hæ] hee *B*, he *A.* supra] *om. B.* tamen multa Cesarem *A.* id ad b. *B.* civitatum] civium *A.* sibi idem licere *A B.* omnis autem *A.* libertatis studio se incitari et cond. *A.*

11. flumini Rheno *B*, flumini *om. A.* Germanosque] que *om. B.* auxilio] in auxilio *A.* ab Belgis *B*, a *Gallis A.* Coriosolitas *A*, curiosolites *B.* distinendam *A B.* D. Br.] Decium Br. *B.* Pectonibus *A B.* præficit] prefecit *A.*

12. posita] postea *A.* lingulis] linguris *A.* promuntoriisque *B.* incitasset *B.* bis] his *A.* semper accidit *B.* obpugnatio] expugnatio *A.* his ferme] hiis *B*, hisdem *A.* (ferme *om. uterque*). desperare fortunis suis *A.* omnia sua deportabant *A.* iisdem] isdem *A B.* loci oportunitatibus *A.* difficultas] facultas *A B.*

13. Namque] Nam *B.* transtra] Ranstra ex *A* (*B* ex *supra adscr.*). digiti — ferreis] *om. A.* sive propter] he sive pr. *A*, hee sive pr. *B.* inopiam lini *A.* sive eo] sive *A.* sustineri] sustinere *B.* commode] commode *posse B.* congressus erat] c. esset erat *A.* præstaret] incitatione prestaret *A.* noceri *A.* adiiciebatur] *om. A* (*vac. spatium*). copulis] scopulis *A B.* sævire ventus coepisset] *om. A.* et se] *om. B.* et tempest.] et *om. A.* derelictæ] relicte *A* (rei relicte *B*). cautes] cotes *A.* casus erat extimescendus *B.*

14. Compluribus] cum pluribus *A.* sumi] suum *A,* summi *B.* nocere *B.* exspectandam] expectandum *B,* spectandam *A.*

omni genere] omnium g. *B.* (*pr. m.*). e portu profecte *A.* quam rationem] qua ratione *B.* nocere *B.* inferiore] superiore *A.* satis commode] *om. A.* a Gallis gravibs *A.* longuris *A B.* absimili] in *A b erasa est.* moralium fascium *B.* antennas *A B.* destinabant] destinebant *B* (*A* clistinebant; *in hoc cod. sæpe d et cl commutatæ sunt*). præerumpebantur] prorump. *A.* abscisis] precisis *A.*

15. deiectis] disiectis *AB.* singulas] singulis *A.* ternæ] trine *B.* circumsteterant] circumsisterent *A.* fieri barbari *A.* contenderunt] contendebant *A.* quo ventus] in quam ventus *A.* malacia] malicia *A B.* ac] et *A.* movere] comovere *B.* obportuna] oportunitati *A.* pervenerint] pervenirent *A.*

16. omnes etiam] omn*is* etiam *A.* in unum locum *B.* se suaque] sua *A.*

17. His præerat] Is preerat *B.* Vridovix *A* (Uridonix *A marg.*). his paucis] *iis* paucis *B.* seque] seseque *A.* convener*at A.* et quotidiano] cotidianoque *B.* rebus omnibus *A.* castris *se* tenebat *A.* duum] duorum *A.* contemtionem] contemptum *A.* militum] *om. B.* hostium] *om. A.*

18. Hac] ac *v.* at *B.* quemdam] quandam *A.* et callidum] et *om. A.* pollicitationibusque] que *om. A.* uti] ut *A.* et quid) et *om. A.* pro perf.] pro *om. A.* prematur] premebatur *A.* Venetici] Venetii *B.* fere] om. *B.* Vridonicem *A.* arma uti copiant] ut copiam faciant *A.*

19. ab imo *de ad*clivis *A.* mille *A B.* armandosque] *om. A.* propter ea quæ] propterea qd' *A.* militum *et* superiorum *AB.* ac statim] et statim *A.* inpeditos] *om. A.* numerum occ. rel. equit. *eorum* cons *A.* Cesar ē certior factus *A* (factus *est B m. s.*). perferendas] ferendas *A.*

20. fere] *om. A.* in his locis] in *illis* l. *A.* Præconinus] Preconius *B*, p. covinus *A.* interfectus esset] interf. est *A.* Manilius] ualcrius *(del. punctis)* malius *B.* amissis] relictis *B.* Itaque] Ita *B.* provisa] prevísa *B.* Carcasone] *om. B.* Narbon*a* *A B.* finitumæ his] finittime ex his *A.* Sociatium *A*, Sonciatum *B.* quo] quod *A.* in itinere] in *om. A.* nostrum] nostrorum *A.* equitatu] equitatuque *B.* pedestres copias *B.* Hi] li *B.*

21. Pugnatum] Pugnatumque *B.* salutem] salutaē *A.* nostri] nostris *A.* quid] qd' *A.* possent] posse *B.* volneribus *A.* vertere] verterunt *A.* securæ] securæque *A B.*

22. Adcatuannus *A*, Adiamtonnius (*infra* Adiatunnus v. tumnus) *B.* uti] ut *B.* dediderint] dederint *B.* devovissent *A* mortem] mori *B.* munitionis] eruptionis *A.* concurrissent] cucurrissent *B.* esset] est *B.* repulsus] repulsi *B.* ab Crasso] a Crasso *A B.*

23. Volcat*i*rum *A B* (*A* marg.: vocatur). Tarausatium *B.* quoquo versus] quoque versus *A*, quaqua versum *B.* Aquitaniæ] equitanie *A*, Aquitanee *B.* omnes annos *A B.* diduci] deduci *B.* numerum] *om. B.* cun*t*andum *B.* consilium] concilium *B.*

24. coniectis] collectis *A B.* se tuto] consecuto *A.* ullo] *om. A.* (volnere *A*). sese] ce se *A.* inferiores] inferiore *A*, infirmiore *B.* perspecta] prospecta *A.* timoris] timidiores *A B.* (host*is* *A*). effeciss*et* *A* (*et B correct.*)

25. Ibi] Ubi *A.* ad aggerem] ad *om. A.* acciderent] acc*e*d *B.* circuitis *B.* renuntiarunt *A.*

26. velit] vellet *A B.* quatuor] IIIIor *A*, iis (*pr. m.* is) *B.* intritæ] int'rite *A*, interrite *B.* (a labore *A*, *ut plerumque*). ex hostium] ex *om. A.* his] is *B.* prorutis] proruptis *A B.* numero mill' que (voluit *mil' l.*) *A.*

27. dedidit] dedit *A B.* misit] obtulit *A.* Preciani] Ptiani *B*, Pthiani *A.* Elusates] flustates *A B* (*B marg.:*

fluscates) Garites] Gates *A B.* Garurini *A B.* Sibusates *A*, suburates *B.* suberat] subeat *A.* hoc] id *A.*

28. Cesar tempore *A.* celeriter] *om. A.* eo] *om. B.* adduxit] duxit *A.* agere instituerunt] gerere ceperunt *B.* Nam] *om. A.* habebant] quas habebant *A.* Cesar cum *A.* silvas] silvam *A.* disperdiderunt *B.*

29. diebus] *om. A.* inprudentibusque] que *om. A.* latus] velatus *A.* sunt tempestates *B.* uti] ut *A.* reduxit] perduxit *B.* item *in* civitatibus *A.* proxime] maxime *B.*

Explicit liber III. incipit IIII. *A.*

B neque hic neque ad finem reliquorum librorum exitum aut initium librorum notavit.

Liber IV.

1. Cn.] Gneo B, *om. A (uterque more suo).* Coss.] eos *A*, conss. *B.* et item] et *om. A.* Tenchtheri] Tencheteri *A*, tanctheri *B.* cum magna *B.* quo] cui *A.* a Suevis *A B.* exagitati] exagitato *A.* et agricultura prohibebantur] *om. B.* ex finibus] e finibus *B*, suis e finibus *A.* educuntur *B.* manserint] manserunt *B*, remanserunt *A.* illos] alios *B.* anno post] anno p'mo *B.* separati] superati *B.* nihil est] nichil sunt *B.* incolendi] colendi *A.* sed] set *B* (sz.; *sic persæpe*). multumque] que *om. A.* alit] aluit (*v.* alint) *A.* inmani] in mani *A.* efficit] efficiat *A.* adduxerunt] *abd. B.* pelles *A B.* habeant] haberent *A B.* quidquam *om. A.* lavantur *A B.*

2. ad eos] *om. A.* magis eo] eo magis *A* (eo *B supra adscr.*). Galli delectantur *B.* inpenso] immenso *A.* parant] parent *B.* importatis hiis *B*, importatis (his *om.*) *A.* deformia] diff. *B.* equosque] eosque *B.* adsuefa-

ciunt] assuefecerunt *B.* celeriter se *B* usus est] usus poscit *A.* inertius] incertius *A.* ephippiatorum] ephippiorum *A.* quamvis] quis *A.* omnino ad se *A.* sinunt] patiuntur *A.*

3. esse laudem putant *A.* vacare agros] vagari *A.* civitatium] civitatum *B*, civitatem *A.* posse] potuisse *A.* ex una parte *B.* a Suevis] a suis *A.* passuum DC] passus c *A.* multumque — propinquitatem] *om.* *B* (multique *A*). Gallicis sunt] quod G. sunt *A*, quod G. sint *B.*

4. thencteri *B*, tencheri *A.* complures] cum plures *B.* sustinuerint *B.* multis locis Germanie *A B.* et ad] hi ad *A.* aditu] adventu *A.* demigraverunt] demigrare *A.* equitatu*que* *B.* remigrave*runt* *A.* quieta in suis sedibus] *om.* *B.* quieta] qui *A.*

5. plerumque] *om.* *A* (vac. spat.). est autem] est enim *A.* uti] ut *A.* quaque] qua *A.* vulgus, *A B.* veniant] veniat *A.* cogant] cogat et *A.* rumoribus] rebus *B.* summis rebus sepe *A.* e vestigio] in vestigio *A B.* rumoribus] *B* *supra scrip.* moribus.

6. (*a* nonnullis *A.*) omniaque quæ] omnia queque *A B.* (*sic sæpius uterque*). (*a* se *A*). iam] *om.* *B.* vagabantur] negabantur *A.* finis] fines *B*, finibs *A.* Eburorum *A*, Condrusonum *B.* trebirorum *A*, treverorum *B.* pervenerunt *A.* evocatis] vocatis *B.*

7. Germanos esse *A.* *nec* tamen *B.* neque deprec.] atque deprec. *A.* eis] iis *B* (eis *A*). tenere eos *A.* sese unis] sese hunis *A*, se unis *B.* Dii] di *A* (pr. m.)

8. que visum est Cesar *B.* qui suos] qui^{n} suos *B* velint] vellent *B.* Sueborum *A.* hoc se ab ubiis impetraturum (ɔ: *se ab ab iis imp.*) *A*, hoc suebis (ɔ: *se ab is*) imperaturum *B.*

9. petiverunt *A.* (*a* se *A*). impetrare *A B.*

10. Vahalis] vacalus *A B.* insulam que efficit uatauorum (que *del. signif.*) *B.* transit] influit *A B.* Nantuan-

tium *B*, namnetum *A*. Mediomatricum *B*. Tribucorum] *om*. *A*. ubi occeanum appropinquavit *A*. *de*fluit *B*. *e* quibus *A*. atque *qui* ovis *A*.

11. progrederetur] procederet *A*. *ut* potest. *B*. fidem fecissen*t* *B*. IV] quatuor *A*, quatuor *B*. nunciarent] renunciarent *B*. quoad] quo adusque *A*.

12. quod ii *B*, quod hi *A*. ierant t. M.] erant t. M. profecti*A*. is dies] his dies *A*. resistentibus nostris] his resist. *A*, resistentibus *B*. sua consuetudine *A*. suffosisque *A*, Subfossis *B*. di*si*ectis *B*. coiecerunt *A*. in conspectu *A*. in *iis* fortissimus vir Piso *B*. *a* senatu *A* (semper fere). ex periculo] ex *om*. *A*. quoad] quo adusque *A*. cecidisset] decidisset *A*. animadvertisset *B*. est interfectus *A*.

13. obportunissima] opertunissime *B*. simulatione et perf. Germ. usi *A*. frequentes] frequentibus *B*. adhibitis] adibitis *B*. purgandi sui causa *A*. gavisus] gravius *B* (*marg*.: alias gavisus).

14. instituta] *B marg*. "al. instructa. possent sentire *A*. et celerit.] ac celerit. *B*. educere] ducere *B*. Quorum] Quo loco *B*. nam cum] namque cum *A*.

15. post tergum] post regna terga *A* (regna *punctis del. signif.*). e castris *A*. quum ad] *et* cum ad *A B*. timore *et* lassitudine *et* vi *B*. omnes ad unum *B*. CCCCXXX *A B*. vexaver*u*nt *B*.

16. ut in G.] qd' in G. *A*. voluit] noluit *A*. tencterorum *B*, Tenectherorum *A*. proelio] in prelio *A*. Sugambrorum *A*. cum iis *B*. esse imperii] esse *om*. *B*. legatos] *om*. *A*. reipublicæ] p. R. *B*. ad auxilium] ad *om*. *A* (*B supra adscr.*). spemque] que *om*. *B*. tantum e. n. *apud eos* a. op. exercit. *Romani*, Ariov. *A*; eius, exercitu Ariovisti pulso *B*. uti] ut *A*.

17. transire *se* neque sat. *A*. faciendi *B*. imo] uno *A*. inmissa *B*, ĩmissa *A* (*infra similiter*). in flumine defixerat festiculisque *A*. derecta] derecte *A B* (*B m. s.* directe) prone ac fastigate *A B*. bina] duo *A B*. quadragenum] XL *A*,

quadraginta *B correct. ita tamen ut e eluceat.* bipedalibus] pedalibus *A.* destinebantur *B*, *A marg.* distinguebantur. artius] altius *A.* inligata] ligata *A.* materie] materiae (ɔ: a *v.* e) *A*, materia *B.* et longuriis] ac l. *B* (longuris *A*). operis] operis causa *A* (*B supra* cā *scr.*).

18. opere] ponte *A.* contendit] intendit *A.* At Sig.] Ut Sug. *A*, at *om. B.* Tenctheris *A*, thencteris *B.* atque] et *A.* exportaverant] asportaverant *B.* ab*de*derant *B.*

19. succisis] succēssis *A*, succensis *B.* a Suevis *A B* (*infra* Suebos *A B*). consilio habito *A B.* in omnes] in *om. A.* in silvis deponerent *A B.* expectare *B*, spectare *A.* rebus hiis conf. *B.* exercitum traducere *A.* X et VIII] decem et octo *B*, *om. A.* profectum] perfectum *A* (et *B* corr.). recipit *B.*

20. septemtrion*em B.* contendit proficisci *A.* bellis Gallicis *A.* intelligebat*ur A.* deficeret] defecerat *A.* usui sibi *A.* adisset *et* genus *B.* illo adit] illos adiit *B*, aditi ad illos *A.* *h*oram mariti*m*am *B.* evocatis] vocatis *B.* multitudin*is A.*

21. Celsum Volus. *A*, Gaium V. *B.* cum longa nave *A.* ubi] ut *B.* et quam] quam et *B.* *ef*fecerat classem *B.* consilio eius] eius *om. A.* eius insulæ] eius *om. B.* pol*licere*ntur *A.* cum *iis* una *B.* fidelem *esse* arbitr. *A B.* magni] magna *B.* ut populi] ut *om. B.* seque celeriter eo] se eo celeriter *A.* regionibus *omnibus*, quantum *et* facult*as* dari *B.* navi] *ex* nav*e A.* quinto] V *A.*

22. qui se] se *om. B.* superioris] prioris *A.* pollicentur. hoc sibi cesar satis optune *B.* (haec sibi *A*). tantularum] tantarum *B.* sibi Brit.] sibi *om. B.* numerum obsidum *A B.* eos in fid.] eos *om. B.* LXXX] octingentis octu^a^ginta *B.* quot] quod *A B.* quidquid] q^o^t *B* (*correctus videtur*). quæstori] id questoribus *A.* ex eo loco] eo *om. B.* vento] *om. A.* pervenire] venire *A B.* distribuit] tribuit *A.* deducendum] ducendum *B.*

23. solvit] naves solvit *A.* id paullo] paulo (*om.* id)

A B. circiter diei quarta *B*. adeo] atque ita *B* (non *A*). uti] ut *A*. adiici] adigi *A B*. hunc ad egred.] hunc aggred. *A*. locum nequaquam idon. arbitr. *A*. (ydoneum locum arbitr. *B*). militum] militibus *A*. et quæ] et *om*. *A*. cognovisset *A*, cognosceret *B* (*marg*. cognoverat). ut rei] uti rei *A*. maximeq*ue* *A*. ut quæ] ut quam *A B*. omnes res] omnes *om*. *B*. ab iis *B*. circiter mille passus VII *A*. aperto] *om*. *B* ac] et *A*.

24. cognito Romanorum *B* (*ut suspicatus est Schneider*). onere armorum *A B*. obpressis) pressis *A*. de navibus] de *om*. *A*. paullulum] paulum *A B*. expediti*s* *A*. pugne generis imperiti omnes eadem *A*. nitebantur] utebantur *A B* (*A* *n*tebantur).

25. animadvertit *B*. erat barbaris] ac barbaris *B* (m. pr.; erat *supra script*.) paullum] paulo *A*. et remor.] et *om*. *A*. Atque] at *A*. contestatus] obtestatus *A*. commilitones] milites *B*. hostibus] *om*. *A*. voce magna *A B*. se ex navi *B*. ferre aquilam *B*. *e* navi *A*. desilierunt *A B*. appropinquaverunt *A*, appropinquarent (nt *del. post*) *B*.

26. atque ali*i* alia *e* navi *A*. aggregabat *A*, aggerebat *B*. magnopere *A B*. littore *A*. ex nav*e* egr. *A*. animadvertisset *B*. laborant*is* *A*. non potue*r*unt *A B*. Cesari ad prist fort. defuit *A*.

27. ex fuga se *B*. sese fact.] facturos esse *B*. una] unam *A*. venit] *om*. *A*. mandata] *om*. *B* (*add. in marg*.). perferret] deferret *B*. vincla *A*. et in] et *om*. *B*. contulerunt] coniecerunt *B*. petierunt *A B* (*A m. pr*. peti*v*erunt *habuisse videtur*). (*a* se *A*). statim partem *A*. longinquioribus] longinquioris *A*. paucis] paucis *post* *A*. daturos *esse* dixer. *A*. in agros remigrare *A*. convenere] convenire *B*. coeperunt] *om*. *A*.

28. IV] quartum *A B*. vento*s* (*in fine versus*) solv. *A* co*h*orta est *A B*. peti*u*erunt *A*.

29. estus maritimos *B*. long*u*as *A*. complebat] com-

pleuerat *B*. aut admin. aut] amministrandi et *A*. Compluribus] cum pluribus (quum *infra om.*) *A*. id quod] id *om. A*, *del. B*. erant] *om. B*. eas usui sunt] naves erant usui *B*. hiemare *B*. in his locis *A*.

30. qui post prelium ad Cesarem convenerant *B* (*cetera om.*). cum *et* equites *A*. Romanis] *om. B*. interligerent *A* (*m. pr.*) optimum factum *B* (*m. pr.*). *iis* superatis *B*.

31. ac suos] aut suos *B*, et suos *A*. ex eventu] exventu *A*. erant afflicte *A*. *e* continenti *A*. comportari] comparari *A*. id] *om. A B*. navigare *A*. commode] *om. B*.

32. missa frumentatum *B*. ventitaret] vendicaret *A*. *ii B*. castrorum] *om. B*. Cesari nuntiaverunt *A B*. maiorem pulverem *A*. ferret] foret *A* in eā partē *A*. qua in parte *A* (*correct. videtur*). novi] novum *A*. consilii] *om. B*. ex reliq. duas in stat. *cohortes* succed. *B*. sese] se *A*. omnibus — reliquis] *om. A*. partibus] *quibus* partibus *A*. animadvertit *B*. pari ulla *B*. dispositis *B*. in metendo] metendo ut *A* (*correct.*).

33. insinuaverint] insinuaverunt *B*, insinuaverint et *A*. pedibus] pedites *A*. paullatim] paulum *A*. *e* prelio *A*. currus] se *A*. se inde *B*.

34. ex timore se *A*. et ad] hostem et *A*. legiones in*tra* castra red. *B*. continuos dies complures *A*, continuo plures dies *B*. in omnes] per omnes *B*. quanta] quante *A*.

35. ut si] et si *B* (*pr. m.*). impetum nostrorum militum *B*. verterunt] dederunt *B*. quantum] quanto *A*. potuerunt efficere *B*. adflictis incensisque] ædificiis (*ed. B*) incensis *A B*. in castra se *A*.

36. antea] ante *B*. subiiciendam] subeundam *B* (hiemi *B*, *sed aliquid erasum esse videtur*). ad continentem] in cont. *A*. sed ex his] sed *om. A*. portus quos reliquę *A*.

37. *e* navibus *A*. magno] *om. A*. si sesse] se et *A*.

et celeriter *A*. milia VI] mill' sex *A B*. convenerunt] *om*. *A* (*add. in marg.*). misit auxilia *A*. abiectis] acceptis *B*.

38. cum iis leg.] iis *om*. *A* (hiis *B*) Qui quum] et cum *A*. siccitat*em* palud. *A*. perfugio] *om*. *B* (*add. marg.*). *semper* fuerant usi *B*. omnes fere] *om*. *A*. venerunt] pervenerunt *B*. duxerant legiones *B* succisis] succensis *B*. edificiisq*ue* *A*. ad cesarem se *A* XX] viginti *B*. (Explicit liber IIII. incipit V. *A*).

Liber V.

1. Lucio Domitio] Omitio *B*. consulibus *A*, cons. *B*. curarent] curent *A*. demonstrat] monstravit *A*. subductionesque *B*. id eo] ideo *A B*. fluctus ibi fieri cognoverit *A*. ad onera *ac* mult. *A*, ad honera *ad* mult. *B*. latiores] altiores *A*. in reliquis maribus uti assueverant *A*. ad quam rem m. h. adiuvabat *A*. usui sunt *A*. Ipse iubet] *om*. *B*. Ipse] ita *A*. Pirustis] piratis *A* (*infra* pyrate). factum *esse* consilio, sese par. *B*. rationibus] *om*. *A*. accepta ratione (rõne) *A*, percepta oratione (orõne) *B*. His] Is *B*.

2. His] Is *B*. venisset *et* *B*. circumitis *A B*. rerum omnium *A*. DC] sexeentos *B*. XXVIIII] duodeXXX *A*, XXIX *B*. possent] poss*i*nt *A B*. iis] is *B*. velit] vellet *B*. omnis] omnes *A*. (Ytium *B*). Brittaniam *A*. transmissum esse] esse transiectum *B*, traiectum esse *A*. mill' passus XXX tramissum *A* (*B* transmissum). IV] IIII *B*, IIIIor *A*. consilia *A*.

3. Cingetotrix *A* (*infra* Cingetorigis). *e* quibus *B*. omn*is* in off. fut. *confirmat* neque *A*. iisque] eosque *B*, eisque *A*. Sed postea] et postea *A*. familiaritate] auctoritate *A*. . privat*is* rebus *A*. posse*t* *A B*. Induciomarus *post* desereretur *habet* *B*. nobilit*as* *B*. esse *post* potesta-

tem *habet A.* seque] seseque *B.* civitatisque] que *add. B m. s.*

4. rebus] *om. B. ante* ad Brit. *A.* CC] ducentis *B.* in iis filio] in his fili*is A.* uti] ut *A.* permaneret] maneret *A B.* nihilo] nichil *A.* hos] eos *A* sigillatim *A.* quum] tum *B. a* se *B.* tum] tamen *A.* arbitratur *B.* tam] *om.* A. Id tulit graviter (factum *om.*) *B.* animo in nos *A.*

6. Dunnorix *B* Dubnorix *A* (aliquoties). de quo ante ab nobis d. *B* (*a* nobis *A*). habere] abire *B* (*marg.* habere). d*iff*erri *A.* precibus primo *A.* ut] uti *A.* impediri sese diceret *B.* singulos sollicitare A. revocare *A B.* uti] ut *A B.* metu territare] *om. A.* id esse] *om. B.* in conspect*um A.* transductos] transductos *A,* inductos *B.* ut] id *B.* esse] esset *A.*

7. tribuerat] tribuebat *B.* co*h*ercendum *A B.* prospiciendum] persp. *B.* circiter XXV dies *B.* (chorus *A B*). locis] *om. B.* ut] uti *A.* Dunnorigem in officio *B.* Consilia omnia ejus *B.* cognoscer*e A.* nactus idoneam *potestatem* milites *A.* in naves] in *om. A.* animis impeditis Dubn. *A.* mis*it* retr. impera*vit A.* hunc] eum *A.* esse civitatis *B.* hominem atque] hominemque *B.* equites hedui *A B.* (*A e*dui).

8. continenti *A.* cum tribus] cum *A* (*omnibus litteris scr.*). Duobus] II *A.* rei frumentari*e* prov. *A.* gererentur] fierent *A.* pro re] pro se *B* (*marg.* re). ipse] in se *B supra scr.* quinque] V *A.* relinquebat] reliquerat (*ad* solis occas*um*) *B.* æstu orta] est. Orta *A.* rursus] cursus *A.* virtus militum *B.* vectoriis] vectoribus *B* (*marg.* vectoriis). adequa*ver*int *A.* comperit] cognovit *B.* convenissent] conlituissent *A.* commodi qvisque *causa* fec. *A* (*B* causa *supra add.*). octingente *B* un*a* erant *inse timore* á littore *A.*

9. exposito] *om. B.* (trecentis *B*). de tertia] de *om. A.* delegatas *B.* ad anchor*as A.* circiter] *om. A* (mill'

passus XII). conspicatus] suspic. *B.* causa ut videbatur *A* (videbantur *B*). VIIe *A*, septime *B.* et aggere] et *om.* *A.* eosque] eos *B.*

10. tripertito *A B.* equitesque] peditesque *B.* a Qu. Atrio] atque *A* (*vac. spat. reliquit*). Qui nuntia*verunt* *B.* in littore *B*, inlitus *A.* eiectas] proiectas *B.* subsisterunt *B.* tempestatis pati *A B.* ex eo] eo *om. A.*

11. *in* itinere *re*sistere *B.* circiter] *om. A.* delegit] deligi *A.* arcessi *A B.* poss*it* *A.* nav*is* *A.* ac laboris] et lab. *B.* omn*is* nav*is* *A.* nec noct. *A B.* temperibus quidem *B.* quas ante] que ante *A.* reliquit] *fuerant* relinquit *A.* iam] *om. A.* Ca*s*ivellauno *B* (cassi vellauno *A*), *B marg.* Cassivellanus. dividit] *om. B.* pass*us* *A.* tempore] *om. A.*

12. interior] inferior *A.* ips*a*] ipsi *A B.* ab iis qui] ab hiis *B* (q *supra adscr.*). ex Belgio *A.* remanserunt] permans. *B.* pecorum magnus num.] pecoris num. ingens *A.* Utuntur aut aere (*sic*) aut nummo aereo aut aliis ferreis *A*, ut. aut ere aut n. aureo anulis ferreis *B.* pro nummo] *om. A.* eius] *om. A.* ut in Gallia] ut *in B supra adscr.* atque] et *A B.* temper*a*ntiora *B.*

13. triqu*a*tra *A B.* naves ex Gallia *B.* spectat] expectat *A.* latus tenet] pertinet *B.* quingenta *B.* dimidio] insula dimidio *A.* æstimatur] existimatur *A.* *e* Gallia *A.* objectæ] subiecte *B.* esse noctes (*infra* noctes videbamus *om.*) *A.* continent*i* *A B.* ut eorum fert opinio *A.* Septingentorum *B.* obiecta est terra nulla *B* (terr*e* *A*). huic] hoc *B.* octingenta *B.* existimatur] arbitrantur *A.* Ita] Itaque *B.* in circ.] in *om. A.* vicies c mill' pas. *A*, vigies (*om.* centum) *B* (*marg.* centum XX mill. passuum).

14. a Gallia] a *om. B.* sunt vestiti] sunt *om. A.* se *om. A* *n*itro *A B.* hoc horridiore*s* *B*, horribiliores (hoc *om.*) *A.* atque omni] et omni *A.* communes inter se *A.* sed si] si *om. A.* quo-est] quibus primo virgines queque ducte sunt *A.*

15. proelio] prelium *B.* tamen] ita tamen *A.* eas] omnes *B.* cōnpulerint *A.* nonnullos ex s.] nonnulli *a* s. *A.* hæ] hee *A*, hec *B* (*corr.*) Laberius] Labienus *A.* immissis *A*, summissis *B.*

16. armaturæ] armorum *B.* *a* signis *A.* proelio] *om.* *A.* `*a* legionibus *A.* alii] *om.* *A.* defétigatis *A.*

17. lenius] lentius *A.* tres *A B.* C. Treb.] G. Treb. *A*, Gaium Treb. *B.* partibus] *om.* *B.* a (*pr. m.* ab) signis *et* legionibus *A.* reppulerunt *A B.* quoad] quod *A*, quo *B.* post se] post *B.* magno (que *om.*) numero eōrum *A.* essedis] equis A.

18. Tamesim *B.* animadvertit *A B.* præfixis*que* *A.* defixe sub aqua *A.* His] Is *B.* perfugis captivisque *A.* eo] *om.* *A.* ierunt] gerunt *A.*

19. spe deposita contemptione*s* dimi*sit*, *A*mplioribus *A.* milibus] militibus *B.* IIII *A B.* paulumque *A B.* sese] se *A.* *iis* *B.* vastandi prædandique *A.* effunderet] eiecerat *B.* omnibus] omnis *A.* notis] *om.* *B.* cum magno periculo *B.* equi*ta*tum confligebat cum iis *B.*

20. trinovates *A.* Mandrubacius *A.* Imannuetitius (*v.* imaminet.) *A*, *om.* *B.* atque] et *A.* His] Is *B.* frumen*tum*que *B.*

21. Trinovantibus *A B.* Cassivellauni *A B.* pecor*um*que *B.* repperit *A B.* inpetum *A.* ex alia parte *A B.* oppidi] *om.* *B.* pecoris numerus *B.*

22. Dum] Cum *B.* quatuor] IIII *B.* Cingetotrix *A* (cfr. V, 3). Segouax *A B* (*sic semper*). improviso *A.* Ii *B.* Lugotorige] Cingetorige *A.* civitatum *A B.* cum *con*stituisset hiem*are* (*om.* agere) *B.* estati superesset *A.* quid] quot *B.* (Mandobracio *A.*) bellum faciat] noceat *B.*

23. ad mare reducit *B.* *d*eportare *con*stituit *A.* ut *e* tanto *A.* *n*ulla omnino *A.* at ex iis] at in hiis *B.* reicerentur *A*, reficerentur *B.* a navig.] a *om.* *A.* consecuta] secuta *B.* consecutus *A.* inita] *om.* *A.* incolum*is* *A.*

24. in Gallia] in *om.* *A.* tres in Belg*is* *B.* his *B.*

quæstorem] *om.* *A*, quintum *B*. Heburones *A*. Catuolci *A*, Catulorci *B*. præesse] esse *A*. sese] se *A*. præter eam] preterea *A*. quam *B marg.* partem] gentem *B*. milibus] militibus milibus *A*. centum] c *A*. quoad] quo ad *A B*. conlocasset] collocatas *B*. in Galli*am* *A*.

25. cuius] huius *B*. benivolentia *A B*. palam — interfecerunt] iam multis palam ex civit. et hiis auctoribus eum interf. *B*. ex Belg*is* *B*. cognover*at* *B*. *tra*diderat *A B*. *in* hibernis esse *B*.

26. ventum] perventum *B*. Catuvulco *B*, pativilco *A*. comportassent *B*. *ad* castra oppugnatum *B*, *ad* castra oppugnanda *A*. arma nostri *A*. emissis] missis *A*. suos ab oppugnatione *B*. uti] ut *A*. prodiret *B* et *A* (*m. pr.*, *ut videtur*). quæ] quod *A*.

27. colloquendi caussa] *om.* *A*. Gaius Arpineius *B*, Carpinius *A*. Romanus] *om.* *A*. Titur*i* *A*. missu] iussu *A B* (missu *pr. m.* *A*). consuever*ant* *A*, consuer*unt* *B*. *ad* hunc modum *B*. confiteri debere] confidere *B*. quod Aduatucis — remissi essent] *om.* *A* ("essent "missi (ɔ: m. e.) *B*.). aduatici *B*, atuatici *A*. apud se] *om.* *B*. tenuissent] retinuissent *B*. fecer*int* *A*. in se haberet iuris *B*. posse quod — superare] *om.* *A*. se] *om.* *B*. posse confidat] posse *om.* *B*. alter*i* legioni *A B*. poss*it* *B*. recuperanda *B*. pro pietate] proprietate *B*. se rationem) se *libertati* (*post del.*) rat. *B*. adfore] fore *A*, affore *B*. consilium esse B. aut ad Cic.) aut *om.* *A* ab his] *om.* *A*. tutum *se* iter per suos fin. *A*, suos *om.* *B*.

28. Arpinius *A*, Carpiticius *B* (ɔ: C. arpineius). audie*runt* *B*. tamen non *A B*. deferunt] defecerunt *A*. militum] milites *A*. existimabant] docebant *A*. sustiner*e* *B*. quid ess*et* levius *B*.

29. aut quum] et cum *B*. in Ital*ia* *A*. Carnut*as* *A*. interficiendi *A B*. Tasgeti *A*. *ne* Eburones *A*. tanta cum contemptione *A*; magna contentione *B*. sub popul*o* roman*o* *A*.

superior*em* glori*am* r. m. extinct*am* *A*. re] spe *A*. in utr*a*que parte (perte) *B*. si nichil *esset* d. *B*, se *nil* sit d. *A*. *esse* perventuros *B*. consentiat] consentiret *B* [*quid A haberet*, *discernere non potui*). at c. longinqua] aut c. longa *A*. pertimescenda] timenda *B*.

30. in utr*a*que part*e* *B*. mortis *in* periculo *A*. hi sapient, si (*om*. et) *A B*. *non* reiecti *A B*. *a* ceteris *A*. intererant *A*.

31. *e* consilio *A*. facil*e* esse rem *A*. *re*maneant *B*. omnes] *om*. *A*. *et* probent *B*. in dissension*em* *B* (*pr. m.*). se] esse *A B*. sentenc*iam* *A*. poss*it* *A*. langore *A*. augeatur periculum *B*, (auge*b*atur *A*). sed ab] non ab *A*.

32. eorum] eius *A*. duobus] duorum *A*. adventum] advenctum *A*. et quum] cum *A*. maior] *om*. *A*. d*i*misisset *A B*. se ostend.] ei *om*. *A*. nostris] nostrorum *B*.

33. ut qui] qui *B*. trepidare *et* conc. *A B*. atque ut eum] utque es *A*. iis] *om*. *A* (hiis *B*). cogitasse *videretur* *A*. in itinere posse *B*. Quumque] cum *B*, quod *A*. minus] non *A*. facile] facere *B*. omnia per se *B*. quid quoque] quid que *B*. providere] scire *A*. pronuntia*ri* *A*. casu] quasi *A*. alacrior*em* fecit *A*. quæ quisque] queque quisque *A B*. arripere *A B*. prep*a*raret *B*. clamore *et* fletu *A B*.

34. pronuntiari *A*. illis servari *A*. posita *esse* exist. *A*. pugnand*i* pares *A B*. tam etsi *B*. salutis spem *A*. quotiens *A B*. procurrer*a*t *B*. neu] ne *A*. in quam partem *A* (*B* in *post add.*). nihil iis] nichil ex his *A*. se] ne *A*. recipient*is* *A*.

35. ab iis] *om*. *B*. quæpiam] *om*. *A*. recipi] recipere *A*. Rursus *et* cum *A*. *e*gressi *B*. locum] loco *A*. neque] nec *B*. tela *a* confert*is* vitar*i* *A*. tot] tam multis *A*. conflictat*is* *A*. VIII] octavam *A B*. pugnaretur] pugnassent *A*. nihil] nichilo *A*. Baluentino *B*. pilum *de*duxerat *A*. traicitur *A B*. adhortans *adversus hos* funda v. *A*.

36. rogatum] *om. A.* nihil] non *A.* inque eam] in quam *A.* se, suamque fid. *A B.* videatur] videbatur *A.* sperare *se* ab eo *A.* inpetrar*i* *A B.* iturum] iterum *A.* constitit] perseverat *B.*

37. sermo ab A. inst. *A*; *om.* ab *B m. pr.* in castra se *B.* pugnans fortissime *A.* noct*e* *A.* *e* prelio *A.* lapsi *B.*

38. se*se* subsequi *B.* acceper*a*nt *B.* duo*s* *A B.* interfici *posse.* ad e. r. se prof. *A.*

39. Pleumoximos *B.* Geidunnos *A B.* sunt] continebantur *A.* possunt manus cog*a*nt *A.* ad hib. Cic. advol*ent* *A.* de Tit. morte fama *B* (Titur*i* *A*). Huic] huc *B pr. m.* (ɔ: hiic), hinc *A.* repentino equitatu (*pr. m.* equitum) interficerentur. *A.* Nerv*i* *A.* socii clientesque *A* in celerit. hostes *B.*

40. *a* Cicerone *A B.* ex ea] ex *om. A*, ea *om. B.* comportaver*unt* *A.* coactis copiis *A B.* *a* nostris *A*, *om. B.* reliquis fit deinceps *A*, reliq. deinc. fit *B.* opus sunt] possunt *B.* luriceque *A* (*semper*). parcere sibi *A.*

41. Tunc] Tum *A.* eademq*ue* que *B.* Galliam esse in arm. *A.* fac*u*ndi *B m. pr.*, faciendi *A.* in Ciceron*e* p. que r. animo *A.* per se incol. *A.* in partes] in *om.* B. ullam] *om. B.* sperare *se* *A.*

42. XI] X *A*, IX *B.* a nostris] ab nobis *B* cognover*unt* *A.* nacti] habebant *B.* nulla *his* ferram. *A.* quæ sunt] que esset *A.* cespit*es* *B.* exaurire *A.* cogebantur] videbantur *B.* potuit cognosci *A.* horis tribus vallum pedum XV in circuitu munitionem *B*, horis tribus decem milium in circuitum unitionem pedum XV *A.* reliquis (*om.* que) *A B.* altitudinem] latitudinem *A.* iidem] idem *A B.*

42. fundis] *om. A.* iacula |fervefacta *A.* Hae] hec *A*, heo *B.* *per* omnem locum castrorum *B.* insecuti quasi] sicuti *B.* at tanta] ac tanta *A.* decederet] *A* (*corr.*), diceret *B m. pr.* (discederet *corr.*), acerrime omnes *B.* fortissime (que *om.*) *B.* numerus hostium *A B.* et contingente] con-

tingentes *A* (*om.* et). vocibus (que *om.*) *B.* coeperunt] inceperunt *A.*

44. ea] *om. B.* iam] *om. B.* Pul*lo* *A B*, Vorenus *A B* (*constanter*). Hi] ii *A.* quinam] uter alteri*A.* de loc*is* *B.* ad munition*em* *A.* Quem loc. pro laude virt. tue expectas *A*, quem l. tue pro laude virtutis spectas *B.* hic hic] hic *A B.* quum] dum *B.* extra] ex castris *B.* quaque — inrumpit] queque hostium pars conf. est visa eam irr. *A*, queque part (*charta perforata est h. l., ut tamen appareat vestig. litt. e v. i*) hostium conf. est visa erumpit *B.* Ne) Ne[c] *B.* tum vallo sese cont.] s. v. cont. B (*om.* tum); s. cum v. cont. *A.* Mediocri] Tum mediocri *B.* mittit in hostes *B.* exanimatoque *A*, examinato *B* (et *om. A B.*). hostes, in illum] in hostem *B.* regrediundi] progrediendi *A.* transfigit *A.* verrutum *B.* huic casus *B.* conant*is* *B.* impeditum*que* *B.* illum veruto arbitrantur transfixum *B* (*cf. Elberling ad h. l.; etiam 6 litteræ priores voc.* arbitrantur *m. s. scriptæ sunt*). Gladio comminus rem gerit Vorenus *B.* V. gladiatorem c. g. *A.* inferiorem deiectus *A.* subsid. fert pullo *A.* c. laude intra m. *se* recip. *A.* al*tri* *B.*

45. necabatur *A B.* Hic servo] huic s. *A*, huius s. *B.* in iaculo] in *om. A.* effert] affert *A.* cognosc*it* *A.*

46. circiter hora *A.* XI] VII decima (ɔ: vndecima) *B.* mittit ad M. Crass. (*om.* quæstorem] *A.* ab eo aberant *B.* celeriter (que *om.*) *A.* Ex*it* *A B.* Attrebatum *B.* sciebat] *om B.* commod*um* *B.* posset facere *A.* exspectandam] exercendam *A.* CD] CCCC *A*, quadringentos *B.* cogit] colligit *B.*

46. tercia *B.* factus] est factus *A.* viginti] XX *A B.* progreditur] procedit *B.* Samarabrive pref*e*cit *B.* ei] *om. B.* civitat*i*um *A.* et caede] cede *A.* venissent] convenissent *A.* ne si] ne *om. A*, si *om. B.* *ut* hostium *B.* remittit] dimittit *B.* peditatus equitatusque *B.* *a* suis *A.*

48. communi salut*e* *A*, commun*is* salut*is* *B.* persuadet] suadet *A.* cum epistola] *om. A.* intra munitio-

nem *B.* cum legione *A.* turrem *A.* *a* nostris *A.* a quodam] *om. B.* omnis leticia aff. *A.*

49. eæ] he *A*, hee *B.* armate *A B.* Gallum eundem Verticonem *A.* repetit] repperit *A B.* referat] deferat *B.* circiter mediam noctem *A.* postera die *B.* magnam] *om. B.* cum tantulis *B.* Tum] tunc *A.* eoque omnino] equo animo *A B.* extimabat *B.* loco potest *B.* septem *B.* contemptionem *B*, contentionem *A.* in omnem partem *A.* commodissime *B.* vallem] *om. B.* posset *A.*

50. sese] se in *A.* efficere] fieri *A.* *a* minore periculo (*ut. Ox.*) *A.* munire *A B.* agi timoris *A.*

51. *e* vallo *A.* seu *quis* Romanus *B.* quod ea] quod ad eas *B pr. m.* complere] implere *Gott.* (?). dat host. in fugam *A*, host. in f. dat *B.* uti] ut *A.* eis *B.*

52. *noluit* veritus *A.* illorum locum] illum l. *B*, illorum l. *eos A.* copiis] *om. A.* legione producta *B.* quemque] quemquam *A.* relictum] reliquum *B.* cum virtute] cum *om. A.* virtutem fuisse *A B.* *e* captivis *A.* contione *A B.* ferendum *A B.* lætatio] leticia *A B.*

53. milia pass. XL abesset (*om.* circiter) *A.* cum *sua* legione remittit *in* hiberna *B.* cum tribus *A B.* (Samarobrivma *A*). explorant *A.* consilia *A B.* de consiliis *A B.* *a* Luscio *A* (ab *om. B m. pr.*). legato] questore *B.* tertiedecime *B.* certior factus est *A B.* octo *B*, *VII A.* abfuisse] fuisse *A.* allato *B*, ablato *A.*

54. ad se vocatis alios territ. cum sciret deficere alios cohort. *A.* denunciaret *post* cohortando *B.* Galliæ] Gallorum *A.* *et* profugisset *A.* satisfaciendi *A B.* ad se omnem *A.* audientes dicto *A.* aliquos esse repertos *A B.* inferendi belli *B.* omnibus] omnium *A.* voluntatis *A*, voluptatum *B pr. m.* quum complur.] quum *om. A.* quod qui] quod hi (*s. m.* hii) qui *B.* disperdidisse *B.* a populo Rom.] p. r. *A* (*om.* a).

55. pollicerentur] pollicitarentur *Gott.* (?). persvadere *B.* Ariovistio *B* (o. *add m. s.*) Tencterorum *A.* thincte-

rorum *B.* tentandam] temptaturos *A B.* Inductiomarus *A* (*contra consuetudinem*). in Galliam *A.*

56. venire *A.* altera — instigari] *A repet.* instigare *A* (*utrobique*). consilium *A B.* indixit *A.* belli quod *B m. s.* (bellorum quo *m. p.*). puberes *et* arm. *B.* consuerunt] coguntur *A.* venit] convenit *B.* consilio *A B.* *ver*cingetorigem *B m. s.* factionis principem *B* discessisse] cessisse *A.* iudicat bonaque] iudicandum curat. Bona *A.* in consilio *A B.* huc (hunc *A*) iter facturum] huc iterum (ɔ: *iturum*) *B.* id faciat] hoc f. *B.* precepit *B.*

57. manu] om. *A.* sese teneret castris *B.* a Cinget.] ancingetorige *A.* consilio *A B.* nuncios mittit] circummittit *A.* cer*tam* diem *A.* intra munitionem *B.*

58. in di*e A.* contenptione *B*, contentione *A.* accersendos *B.* magna cum] cum *om. B.* *a* nostris *A.* precipitatque *A* (*ut Bong. I*). *per*territis *A B.* petant] peterent *B.* Induciomarum] *om. A.* quis quem] quisquam alium *A.* viderit] videret *A*, viderēt *B.* mora] in ora *A m. s.* iis] his *A B.* deprensus *A.* Galliam quietiorem *A.* explicit. Liber. Quintus. incipit. VI. A.

Liber VI.

1. C.] om. *A.* Sexium *A.* *de*lectum *A.* *a* C.n. *A*, ab Gneo *B.* remaneret] remanebat *A* (*B* supra: l'. remanebat). ex Cisalp.] ex *om. A et B m. pr.* rogasset *A.* existimans] estimans *B.* id brevi] in brevi *A.* *re*sarciri *B.* augeri *B.* delectu *A*, dilecto *B.* cohortium] consortium *A.* Q.] om. *A.*

2. *a* proximis *A.* *ac* Menapios *B.* Senon*as A.* a Treviris] *abs*treviris *A.*

3. *p*roximis*que* IIIIor *B* (quatuor *A*). sibi] *om. B.* consilio *A.* Senon*as et* Carnut*as A.* belli ac] bellice *B.* hi] his *A*, hii *B.* abfuisse] affuisse *A.*

4. Accho *A*, Achieo *B*. *et* conantibus *A*. petentibus] presentibus *B*. quod estivo tempore instante belli *B*. centum] *C A B*. in quorum erant *A*. consilium *A B*.

5. aut ex] aut *om*. *A*. His rebus *A B*. concertaturum] contenturum *A*. Cum iis] cum his *A B*. Germanos *B*. in Menapiis *A*. ad eum legiones *A*. quinque in] V (*om*. in) *A*.

6. legato] *om*. *A*. celeriter (que *om*.) *A*. adiit *B*. tripertito *A B*. numero habiturum *A*.

7. hiemaverat *B*. via bidui *A*. presidio V coh. *B*, V coh. presidio *A*. mille *A B*. *et* hostem *B*. habebat in animo *B*. equitatus] equitum *B*. *Gallos* Gallicis *B*. nocte *A*. coactis] convocatis *B*. sit sui *A*. det timoris *A*. populi Romani] p. r. *A*, prior *B*. effecit *B*.

8. longum esse] locum non esse *B* (non *supra add.*). committere prelium *A B*. dubitabant *B*. citra] circa *A*. adesse eum] atque illum adesse *B*. iubet et] et *om*. *A*. nostri celeriter *A*. inmittunt] imittunt *A*, mittunt *B*. viderunt] videre *A*. petiverunt *B*. paucos post dies *A*. recipit *A*. contulerunt] receperunt *B*. fuerant] extiterant *B*. excesserunt *A*, excesserant *B*.

9. quarum *una* erat *B*. receptum ad eos *A*. ad eos Ambiorix *B*. rebus constitutis *A*. paulo *A*. opus paucis diebus *A*. ad pontem presidio *B*. ne quis] neque *A*. oreretur *A m. pr.* (*ut videtur*). Ubii] ubi hi *A*. sui] *om*. *A*. auxilia ex sua civit. *B*. parcat sibi (*om*. ut) *A*. *et* ut s. p. *B*. ne] ne *B* (*supra* et *add.*) velit] vellet *B*. dari *A*. repperit *AB*. Ubiorum] ubi horum *A B*.

10. post paucos dies *A*. in unum loc. *B*. nacionibus *A*. sint] sunt *A*. uti] ut *B*. diligit *B pr. m*. ad iniquam] in aliquam *A*. venerant *B*. suis sociorumque] *om*. *B*. ibi esse *A*. infinitam *Gott.* (?) hanc] ac *B*. a Suebis *A*. silue initium *A*. Romanorum adventum *B*.

11. partibus pagisque *B*. in sing.] in *om*. *B*. sunt

principes *A*. omnium] omni *B*. Idque] itaque *B m. pr.* faciat *B*. habet *AB*. divise sunt in duas partes *A*.

12. erant eorum *B*, erant *om. A*. pollicitationibus (que *om.*) *A*. nihil se] n. esse *B*. initturos *A*. infecta] imperfecta *B*. clientelis veteribus *A*. aggregarant *A*. dignitateque *B*. qui propter] qui *om. A*. inimicitias veteres *B*. ita et] ita ut *B*. hedui haberentur *A*.

13. qui *in* aliquo *A*. plebes *B m. pr.* que nichil habet preter (*corr. et* per *supra scr.*) se, nullo *B*. audet nulli adhibeatur *A m. pr.* aut ære] ere *A*; in servitutem sese *A*. sed de his] sed de his qui (*rec. m. corr.* quidem) *B*. facinus amissum *A*. si de finib.] si *om. AB*. iidem] idem *A*. discernunt *AB* privati *A*. gravissima est *B*. ita] *om. A*. habentur ac sceleratorum, *ab* his omnes d. *A* (his *etiam B*). eorum] *om. B*. contagione] cogitatione *B* (*marg.* contagione). neque *his AB*. habet inter eos *B*. si qui] aut siqui *B*. at] aut *AB*. pares plures *A*. adlegitur] *om. B* eligitur *A m. s.* (alligitur *m. pr.*). tempore anno *A*. eorumque] eorum *B* (*in Ex. Fabr. H. hanc lectionem habere traditur*). esse] *om. A*.

14. una cum] unquam cum *A*. excitatis *A*. propinquis (que *m. s. add.*) *B*. vicenos] XX *B*. rebus fere *A*. rationibus] *om. B pr. m.* litteris utantur *B*. michi *AB*. maxime] *om. A*, *post* virtutem *habet B*. de vi deorum ac p. (*om.* inmortalium) *A*.

15. quod *fere* ante C. adv. *B*. copiis (que *om.*) *A*. habet *B*.

16. omnium G. *B*. *non* nisi hominis vita red. Non posse (aliter *om.*) *B*. quidem] *om. A*. magnitudine īmani *A*. habuit] *om. A*. aut in] in *om. A*. defecit *B*. innocentiam *A*. desscendunt *AB*.

17. vim max. habere *B*. et Martem] et *om. A*. Minerva operum *A*. tradere *AB*. celestum *A*. regere] gerere *B*. ceperunt *A*. superarint *A*. reliquasque *B*. con-

secratis locis *A.* li*ceret* *B.* apud se] *om.* *A.* ei rei] ibi *A.* supplici*ti*um *horum delictorum* cum cr. *A.*

18. *a* Dite *A* (b *erasa est*). ab Druidibus] ex Driudibus *A.* spaci*um* om. t. *A.* *ut* dies natal*is* *A.* *a* reliquis *A B* (*in* *A* b *erasa est*) adoleue*runt* *A B* (*B m. pr.*). ducunt] dicu*n*t *B* (*sæpius*).

19. Viri*que* quantas *A.* uter] ut *A.* supera*ve*rit *A B.* fructibus] fructu *A.* illustrior*e* *A B.* natus] *om.* *A.* conveniunt] veniunt *B.* ign*e* *A.* omni*a* *queque* vivis *A B.* cre*mantur* *B.*

20. Que *A*, Quē *B.* existimantur] estimant *B.* ac fama] *aut* f. *B.* acceperi*nt*, defera*nt* *A.* uti ad m. — communicet] om. *B.* imp*e*ditos *B.* capere] cape *A* (cape *B lineola per* p *ducta*). quæque esse] que esse *A.* iudicave*runt* *A B.* per consilium *B.*

21. ducunt] dicuut *B.* quidem fama *B.* ab parvulis] a parvis *A*, ac] et *B.* permanserunt] Manserunt *B pr. m.* ali .. ali] alii .. alii *A B.* (alii hoc st. *A*; alii vires (hoc *om.*) *B.* rhenonum] renum *B.* teg*u*mentis *B.* parte corporis *B.*

22. eorum victus *A B.* in lacte et caseo et c. *A.* cognation*es*que *B.* qui*que* una *A.* qui *cum* una *B.* coie*runt* *A.* et quo] ei quo *B.* a*t*ribuunt agri *A.* Eius] cuius *Gott.* (?). afferunt *A*, asserunt *B.* ne adsid.] quod neque assid. *A.* ger*e*ndi *A B.* ne qua) atque *B.* dissen*t*ionesque *A*, divisionesque *B.* contine*a*t *A.*

23. latissim*e* *B*, latissim*is* *A.* habere] habe *A.* expuls*is* agris *A.* prope *se* audere *A.* nullus] nullis *A.* in con*s*ilio *A.* consurg*a*nt hii *B.* *a* multitud. *A.* (dicuntur *B*). hospit*em* violare *B.* violari *A.* quaque] quacunque *A.* vener*unt* *A B.* ab iniuria] ab *om.* *A.* sanctos (que *om.*) *B.* iis] hisque *A*, hiisque *B.* domo*s* *A.* communica*n*tur *B.*

24. Ac fuit] At fuit *A B.* Itaque] atque *A.* fertilissima] fortissima *A.* Germanie sunt loca *A.*

Erathostheni] erat hostem *A.* notam] nota *A.* Volcæ] vulgo *A B.* Tectosages] testussages *B.* iustitiæ] iusticiam *A.* *Nunc A B.* quoque] quoniam *A*, qd' *B.* qua] quam *B.* et cultu] et *om. A.* provinciæ] provin*tia*rum *A B* (*B ci*). usus] usum *A.* *p*aulatim *A B.*

25. Hercyniæ] Hyrcanie *A.* novem] IX *A.* Helvetiorum] herustiorum (et Uemetum et tauriacorum fin.) *B* (*marg. adscr.* austerlic). *a* flumine *A.* neque quisquam] nec q. *A.* adisse] audisse aut adisse *A B.* eius] huius *A.* multa*que A B.* in reliquis locis *B.* *a* ceteris *A.* memori*e B*, memori*a A.*

26. directum] decretum *A.* rami quam] ramique *B.* diffundu*nt A.*

27. Alces] altes *B.* cap*ris A B.* mutilæque] m utile (que *post add.*) *A.* concider*unt A B.* sese aut] se ac *A.* omn*is A.* ab radicibus] ab *om. A.* reclinaver*unt A B.*

28. elephant*es B.* vis *est* eorum *A*, vis eorum *est B.* velocitas *et* neque *A.* homines] *om. A B.* mansu*eti* fieri *B.* a nostr.] a *om. B.* cornibus boum *B.*

29. Suebos *A B.* sese] se *A.* CC^{orum} *A*, ducentorum *B* tur*rem A.* IIII^{or} *A.* duodecim *B.* Gaium Vulcatium Tul*li*um *B*, C. Vulcanum Tullum *A.* totius] *om. B.* *a* ripis *A.* *et* milibus ampl. *A.* quingentis *A B.* L. *Mun*icium *A.* Basil*i*um *A B* (*constanter*). poss*et A B.* ign*is B.* in castris fieri proh. *A B* (*A pr. m.* prohibeat fieri). procul] *om. B.*

30. contra (que *om.*) *B.* cum omnibus (in *om.*) *B.* sicut] *om. A B.* etiam atque imp. *A B.* hominibus] omnibus *A.* adventus] *om. B.* *S*ic *A B.* fuit] sunt *B m. pr.* efugere *A.* eo factum] quoque factum *B*; eo *om. A.* domicilia] edificia *A.* *atque* fluminum *B.* intulit] impulit *A.* Sic et] et *om. A.* multum] tumultum *A.*

31. equitum] equitatus *A.* clam] *om. A B.* in continentes — his] *om. B.* continent*is A.* qui *huic* (*v.* hinc) proximi oceano fuerunt *A.* insulis] in siluis *B.* consue-

uerunt A. Catovolcus *A*, Catuvulcus *B.* una] *om. B.* aut belli] aut *om. B.* ferre] sustinere *B.*

32. Signi *A pr. m.* cogitasse *B.* re explorata *A.* tres *A B.* Atuatucam *A*, ad uatucam *B.* atque] et *A.* probabat] probaret *B.* quartamdecimam *B.* traduxerat *A B.*

33. Atuatucis *A*, ad Aduaticos *B.* tribus] VIII *A.* Scaldin *A.* partes *A.* Ambiorigem profectum *B.* septimum] VII *A.* ad quam diem *A.* deberi frumentum *B* (deleri *A*). ad *eum* diem *B.* inicium belli *B.* possint *A.*

34. præsidium] predium *A B.* sed in omnes partes *B* (partes *A quoque*). Ubi cuique] ubicunque *B.* valles *A.* aut locis silvestribus palus imp. *A.* considerat *A.* vicinitatibus] incivitatibus. ab perterritis] ab *om. A B.* occultatisque *in* it. *A.* confertis *B.* Si] *om. B.* interf. vellent *A B.* contineri *A.* manip. vellent *B.* erat ipse *A.* At] ut *A B.* omitteretur] pretermitteretur *B.* ad ulciscendum] adolescentum *A.* Dimittit ad finitimas civ. nun. Cesar *B.* ad se] *om. A.* vocat *B.* periclitaretur *A.* Magnus*que B.*

35. appetebatur VI[tus] *A.* Sycambri *A*, Sugambri *B.* ex fuga receptos thentheros *B* (tencteros *A*). transeuntes Rh. *B* a Ces. *A.* esse iam *B.* fortunatissimos *A B.* omnes] *om. B.* ne murus] numerus *A B.* quis*piam B.* Oblata] Obiecta *B.* indicio hec *B.*

36. per] *om. B.* *cum* summa d. *B.* milites] *om. A.* VII die *A.* eum] *om. B.* permotus vocibus eorum *A.* e castris *A.* nullam eiusmodi causam exp. *B.* IX oppos. *A.* millibus *A.* tribus *A B.* V coh. *A.* misit] mittit *B* (*A* misit, *sed post* intererat). in castris] *om. B.* trecenti *B.* subsederant *B.*

37. in castra] *om. A.* sub vallem *B.* hostes ex reliq. part. *A* possint *A.* trepidatur totis *A.* signa referantur *A.* iam castra capta *B*, castra iam capta *A.* Tituri *A.* in eo (dem *om.*) cast. occid. *A.* timore] tempore *A.* affirmatur op. *A* adortantur *A.* e manibus *A.*

38. *cum* presidio rel. *B*. P.] *om*. *A*. qui prim. — fecimus] *om*. *B*. a*pud* Cesarem d. A. iam] o*m*. *B*. esse rem *B*. Consequ*itur* hunc centurio *B*; Sequntur h. cent. *A*. Re*li*quit an. *A*. vulneribus *deficiens*. Aegre *A*.

39. sit res] res fit *B*. tam] *om*. *B*. procul signa *B*.

40. Calones in *primum* tumul*t*um proc. *A*. in signa se *A*. manipulos (que *om*. *m*. *pr*.) *B*. coniiciunt] conintiunt *A*. perrump*erent* *B*. ut in iugo] ut *om*. *B*. inter se] iter se *A*. equite] milite *B*. eis *B*. equites calonesque *A*. atq*ue* hi in iugo constiterunt. Nullo *A*. profuisse] prodesse *B*. viderant] videbant *B*: potuerunt] poterant *B*. in locum] in *om*. *A*. dimiserunt *A B*. ante portam *B*. laudem rei mil. *A*.

41. ad castra] in castra *A*. facer*e*nt *B* *m*. *pr*. omnium] omnino *B*. timor] terror *B*. præoccupaverat] occupaverat *A*. tantum] *om*. *B*. adventus Cesaris *A*.

42. non ign*arus* (unum *om*.) *B*. casui *A*. castrorum] *om*. *A*. avertisset barbaros *B* (avertiss*e*nt *A*). delati] *om*. *A* (*vac*. *spat*.). optulerant beneficium *A*; benef. optinuerunt *B*.

43. incendebantur. *pectora* (v. peccora) *interficiebantur*, preda *A*. a tanta] a *om*. *B*. hominum iumentorumque multitudine *A*. etiam] *om*. *A*. se occult.] se *om*. *A*. in omne*s* parte*s* *A*. ut *non* modo vis. a. s. A. i. f. *circumspicerent* captiwi *A B*. *a* Cesare *A*. ac silvis] *om*. *B*; *aut* siluis *A*. et noct*u* occultatus] *ut* n. occu*pa*tu*s* *A*. (IIII *A*).

44. Tali modo *factis religionibus* exerc. *A*. dam*p*no *A*, Duro costerum Remorum *A*. consilioque *A*. pronunci*at* *ac* more *B*. aqua *et* igni *A*. duas *A B* (*utrobique*). ad fin*is* *A*. VI] sex *A*, et *B*. Agendici] Agedinci *A*, acedici *B*. exercitui *A B*.

Explicit. liber. VI. incipit. VII. *A*.

Liber VII.

1. Clodii] *P.* Clodii *A.* de senatusque] de *om.* *A B.* iuniores] minores *A.* delectum *A* (*constanter*). Eae] Ea *B*, he *A.* perfer*t*ur *B.* se iam antea *A*, se *om.* *B.* consiliis *A B.* posse hunc c. a. i. recidere *B.* initium] initia *B.* faci*at*... vindic*et* *A.* Eius] *om.* *B.* *esse* habendam *A B.* cla*m*destina *B*, clam destinata *A.* intercludatur] interdicatur *A pr. m.* audeant absente imperatore *A B.* poss*et* *B.* acceperant *B.* recuperare *A B.*

2. cavere inter se *A B.* poss*e*nt *B.* ut iureiur] aut iureiur. *B*, aut *in* iureiur. *A.* ac fide] aut fide *B.* quo more] qd' more *B.* gravissim*a* cerimoni*a* *B.* ab con*s*ilio *A.*

3. Coneto dunno *A*, conconnetodumno *B.* Genab*in* *A*, gen*e*b*in* *B.* signo dato *A B.* constit*ue*rant *B* C.] *om.* *A.* Cita*n* *A*, citā *B.* rei frument. *causa* *A.* ac omni*s* *A.* ubi] ubique *A B.* hunc] hanc *B*, hinc *A* (*voluit* hanc, *opinor*). milium *passuum* circiter C. lx. *B.*

4. Vergingetorix *A.* Celtilli] Catulli *B.* tocius Gallie *A.* *a* civit. *A.* interfectus] interdictus *A.* facile incendit] facere intendit *A* *prohibetur a* Gobannicione *A B* (Gobannitino *A*). principibus] *A. marg. m. s.* desistit tamen *A.* ex *sua* civitate *in* suam s. *B.* Pistones *A.* Toronos *B*, tursomnos *A.* Aulurcos *A*, aulcurcos *B.* Ando*s* *A B.* adiungit] adiungunt *B m. pr.* iubet] iussit *B.* addit] adit *A.* ign*e* *B.*

5. ipsi ex parte *A.* pronunciar*i*nt *B*, pronuntiaverunt *A.* ponendum] proponendum *B.* statim (se *om.*) cum *A*vernis (*sic semper fere*) iunguntur *B.*

6. Cæsari] Cesar *A.* Cn. Pomp. *A*, Gnei Pomp. *B.* profectus est Galliam *A.* arcess*i*ret *B.* ne *is* quidem eo temp. quique et (ↄ: qui quieti) viderentur *B.*

7. Luc*r*etius *B* (*sed infra* lucterio). acc*e*pit *A.* Narbonam *A* (*semper*). Ar*e*tomicis *A B.* Helvios] elinos (*v.* elvios) *A*, Heduos *B* (*sic etiam infra*).

8. mons] *om. Gott.* (?). qui] que *A.* Helviis] helnis *A*, heduis *B.* anni tempore *B.* discussa *B.* VI in a. ped.] iter in altitudine pedum sex *A* (sex *non* VI, *etiam B*). labore] sudore *B.* quidem] *om A.* tempore eo *A.* possent *B.* vagentur *ut* quam *A.* hostibus terrorem] timorem (host. *om.*) *B.* ac] *om. A.* nuntii *A B.* perferunt *A.* neu se] neue *B.* diripi patiatur] diripiantur *A.* Biturigis *A.* in] per *B.*

9. usu] usus *A* (et *B m. pr.*). *per*ceperat *A B.* (*A bis*) per caussam] pro causa *B.* prefecit *A* (et *B m. pr.*). omnes part. *A.* *a* cast. *A.* suis] *omnibus* suis *A.* Ibi] Inde *A.* due *A B.* si quid] si quod *A B.* mittat *A.* priusquam *A B.* reduxit *A.* Gergoviam] Gortonam *A*, gorgobinam *B.*

10. uno in loco] in *om. A B.* positum videret (esse *om.*) *A.* videretur *B.* sin] si *A B.* duris] durus *B.* sub ventionibus *A.* hortaturque *B.* Agedinci *A B* (*sic infra constanter*).

11. Vellaodunum *B.* ne quem] neque *A.* idque] eoque *A.* proferri] conferri *B.* sexcentos *A B.* legatum] *om. B.* conficeret] faceret *B.* tum primo *B.* Vellauduni *B*, Bellaunoduni *A.* eo mitterent] committerent *A*, *in* eo mitt. *B.* contingebat] continebat *B.* Cæsar] Cesaris *B m. pr.* vivi] cuncti *B.* angustijs multitudinis *B.* intercluserat *A.* diripit] diruit *B.*

12. obpugnatione] ab oppugnatione *A.* destitit *B.* oppidum] *B supra adscr. m. s.*: s. biturigum. Biturigum — Noviodunum] *om. B.* res reliquas *B.* *con*ferri *B.* transdita] data *A* (tradita *B*). administrantur *A.* antecesserant *A.* consilii iniri *A* districtis *B* (*suo more*).

13. equitatum ex castris *B.* proeliumque] prelium *B.* CD] CCCC *A B.* habere secum *B.* *pro*duxerunt *A.* rebus *om. B.* in finib.] *a* finib. *A.* in potestate *A.*

14. Vellaunoduni] *cf. supra. c. 11.* Genabi Novioduni] Genaninod' *A.* consilium *A* gestum sit *B.* et comm.]

aut comm. *B.* prohib*erentur* *A.* quod] ut *B* (*supra* cum *adscr.*). sec*are* *A.* hos] *om.* *A.* ab equi*tatu* *A.* deleri] deligi *B.* quoqu*e* versus *B.* adir*i* *A.* longius magno cum per. *A.* cum] *om.* *B.* proc*essuros* *B.* oppida] *ea* oppida *B.* munition*i* *A.* neu] ne *A.* suis] sui *B* *m. pr.* detrectand*am* *A.* estimari *A.* debere] *om.* *B.*

15. hac] ac *A* (et *B* *m. pr.*). incend*unt* *B.* fit] *om.* *B.* quod se prope] *om.* *B.* recuperaturos *sperabant.* Deliberatur *A* (*diceba*tur *B.*). con*s*ilio *A B.* placeret] placeat *A.* omnibus] *cum* omnibus *Gott* (?). Gallie totius *A.* et præsid.] et *om.* *B.* civitati*s* *A.* vulgi *A B.*

16. itineribus Cesarem *A.* diligit *A.* milia] mil' *A* (*more suo*). agerentur] gererentur *A.* et, quid] et *om.* *A.* omni*s* *A B.* dispers*is*que *A*, dispersos (que *om.*) *B.*

17. a palude] palude *A*, paludibus *B.* des*istit* *A.* indiligentia] indulgencia *B.* frumento milites *A B.* *ex* longinquioribus *B.* vox est aud. ab hiis *B*, ex his vox est audita *A.* complur*es* *B.* anno *A.* numquam] nusquam *B*, numquid *A.* infecta] incerta *B.* ignominie loco laturos *A.* inceptam] incertam *B.* Genabi] genani *A.* defer*an*tur *A.*

18. turri*s* *A.* insidi*arum* causa *B.* eo] *om.* *A.* omn*es* *A.*

19. quinquaginta *B.* distributi*s* *B* *m. pr.* certis custodiis] *om.* *B.* *pro*rumpere *B.* hæsitantes] he si tantis *A.* videre*nt* . . existimare*nt* . . perspicere*nt* *A.* ferre] perferre *B.* quot] qd' *B*, quid *A.* paratos animo *A.* vider*et* *B.* salute sua *A.* perti*ne*bant oppidi *B.*

20. reliquisset tantas copias *B.* fortui*tu* *B.* illum] illud *B.* concessu] consensu *A.* debuisse*t* *A.* illic] illis *B.* ne is] ne his *A.* videret] vidisset *A.* interven*ire*nt *B.* habend*a* gratiam *A.* receper*unt* *B.* *a* Cesare *A.* possit *A.* remittere*t* *A B.* a me] *om.* *B.* Hi] hic *A* (hii *B*). ante] *om.* *A.* edocti] docti *A B.* fame *atque* inopia *A.* si] ne *A* possi*nt* *A.* cui*us*quam *AB.* oppidi] *om.* *A.* prof*e*cisse*nt* *B.* deducere exercitum *A.* vestro] nrō *A.* pæne] *om.* *B.* hac] *om.* *B.*

21. consueuerunt *B*, consueverant *A*. dubutandum *B*. delecta] deiecta *A*. copiis] locis *B*. submittantur] mittantur *B*.

22. cuiusque modi] huiusce modi *A*. ut est] id est *B*. imitanda et] mutanda atque *A*. quæ ab quoque] *vac. spat.* *A*. traduntur *A B*. turribus] om. *B*. has coriis] hastoriis *A*. texerant *B*. crebri *A*. in opere occupatos *A*. altitudini *A*. et apertos — prohibebant] *om*. *B*.

23. Muri autem Gallici omnes hac fere f. sunt *B*. derecte *A*. hæ revinc. intrors.] Aere (ere *B*) viatiuntur (vinc. *B*) extrorsus *A B*. in frontem *A*. efferciuntur *A*. coagminatis *B*. adiicitur] additur *A B*. expleatur] cōpleatur *A*.

24. luto] om. *B*. tardarentur] terrerentur *B*. quum is] cum his *A*, cum hiis *B*. et Cæsar] et *om*. *B*. cohortaretur] hortaretur *B*. ne quod] nō quod *A*. reliquas (que *om.*) *A B*. ut quo] Aut·quo *A*. occurreretur] curreretur *B*. semper due *B*. excubarunt *A*.

25. semper (que *om.*) *A*. turrium pluteos *B*. animadvertebant *B* (*constanter*). prætermittendum] pretereundum *AB*. qui] om. *B*. sebi *A*. altero] alteri *B*. propugnatoribus] pugnatoribus *B* omni *ea* parte *B*. hostibus] om. *A*.

26. ceperunt] fecerunt *A*. sese] se *A*. sperabant] putabant *A*. Vercingetorigis aberant] Vercingetorix habebat *A*. que perpetua *B*. hoc] hec *A B*. procurrerant *A*. flentes (que *om.*) *A*. petiuerunt *A*. quos] quas *A*. perstrare *A*. coeperunt] receperunt *B m. pr.*

27. derectisque *A*. imbre *B*. arbitratus *est* *B*. suos quoque] suosque *B*.

Legionibusque extra castra vineas i. o. expeditis (expediti *pr. m.*) cohortatus *B*. excendissent *A*.

28. patentibus *A*. dimittere *B*. armis abiectis *A*. continenti inpetu] continuo *A*. exitu portarum *A B*. Genabensi] Genabi *B*. eo] *om*. *B*. milium XL *B*. eiece-

runt *B*. silentio] sic *A*. concursu eorum (*om.* ex) *A*. ut] et *B*. disparandos] disperciendos *B*. cuique] cui *B*.

29. consilio *A*. ne se] se *om*. *A*. anim*e* *A*. dimitterent *B*. omn*es* *A*. *per*ventus *A*. consensu*i* *AB*. ab iis] om. *A*. muniri *A*. hostium repentinos *A*. sustinere possent] sustinerent *B*.

30. Gallis, *et* maxime *B*. se] om. *AB*. imperantur *B* *m. pr.* et perferenda] om. *B*.

31. atque eas *bonis pollicitationibus* alliciebat *B*. diligebat *B*. faci*l*ime *B*. capi] om. *B*. diminute *AB*. militum numerum *B*. numerus in Gallia *B*. teutomatusollo niconis *B*, tentomotus alloniconis *A*. *a* senatu *B*. amicus] om. *A*. numero equitum suorum *A*.

32. Avarico *B*. reficit *A*. vocaretur bellum *B*. veniunt] venerunt *A*. civitatib*s* *A*. regiam] om. *A*. annu*am* *A*. legibus cr. esse] creatum *A*. Convictolita*uem* *B*, convittolitatem *A*. Valetiacus] altiacus *A*. esse omnem *A*, esse *om*. *B*.

33. a bello] a *om*. *A*. ad arma] ad *om*. *AB*. descenderet] discederet *B* sibi] om. *B*. *per*vertendum *A*. obtinerent] optinent *A*. de legibus aut iure (*om.* de) *A*. diminuisse *B*. ad se Decetiam] ad se eciam *B*, Decetiam *A*. Convictolitauem *B et fortasse A*.

34. dissension*is* *B*. omissis] obmissis *A m. pr.* eaque quæ] eaque *A*, ea que *B*. ab se] *om*. *B*, a se *A*. et] ac *B*. Quatuor *AB*. sex *AB*. cognita *a* Vercingetor*ige* *A*. Elaveris] fluminis *B*.

35. utrique esset] utrimque exisset *B*. exercitu*i* *A*. poneret] ponebant (*Disp.*) *B*. *con*fecto ponte *B*. difficult. Cesar*is* res *B* (Cesar*is* *etiam* *A*). fere] fore *A*. castris positis] sitis *B*. postero die] postridie *A*. restitit in occulto *B*. captis quartis quibusque] captis quibusdam *AB* (craptis *A m. pr.*). uti] ut *A*. egredi iussis *B*. diei] om. *A*. caperet] ceperat *B*. *i*sdem *B*. traductis *A*, *om*. *B*. electo *B*.

36. Gergoviam *B.* eo die prelio leui *AB.* omne*s* *AB.* expugnatione]* *op*pugn. *B.* desperavit d. obsess.] om. *B.* in monte] om. *B.* civitatum *AB.* ad cap. consilium *A.* quotidie] om. *A.* ad se *venire* iubebat *B.* periclitaretur] perspiceretur (*pr. m.* perfiçeretur) *B.* circumscisus *A m. pr.* is] his *A.* venire possent *A.* potitus *est* loco *B.* luto] *om.* (*vac. spat.*) *A.* *ad* repentin*um* hostium incurs*um* *B.*

37. Convictolitauus *A.* adsignatum) adiudicatum *B.* a Cesare adiu*dicatum* demonstr. *A.* Litaviccus *A* (*sæpe*). hortaturque *eos* ut *A.* civitatem heduorum *AB.* detineat *B.* reliqua*s* *B.* apud eum iustissimam (ut. *om.*) *B.* disceptat*uri* *B.*

38. mil' pas. circiter XL *A.* equitatus noster *B.* Eporedorix *AB* (*plerumque*). Viridomarus *A*, virid*i*marus *B* (*uterque plerumque* Viridomarus). *a* Romanis *A.* caussa] re *B* (cā *A*). ab iis] ab ipsis *B.* Litavictus *B* (*semper fere*). multitudini] om. *B.* Omnes] Multos *B.* quod] quos *B.* dicerentur] dicerent *B m. s.* militum] equitum *B.* perfugisse] fugisse *AB.* obsecrant ut sibi consulat *AB.* si quid in nobis aī est *B.* continuo] om. *B.* interficit] intercipit *A.* *In* eodem mendacio *A.*

39. ab Divitiaco sibi traditum *B.* loco] om. *A.* inter (*om.* se) *B.* contentio *et*] contēptio *A.* magistratuum] magistratum *A.* Convictolitan*i* *A.* Cotto *A*, cocto *B.* pugnaver*at* *A.* Litavici *A* et *B* *corr.* adolescentum *A.* providerat *A.* si se] ne se *B.*

40. qu*i* semper *A.* IIIIor *A*, IIII *B.* fuit] sint *A.* C.] om. *B.* duábus *AB.* repperit *B.* profugisse] fugisse *B.* ne necess.], ne *om.* *B.* conspicat*ur*. In misso *A.* iter eorum] inter eos *B.*

appellar*i* *A.* iubet] iussit *B.* tendere *et* deditionem *A.* *per*fugit *A.*

41. interfic*i*re *A.* exercitui] exercitu *A.* mov*et* *A.* *a* Fabio *AB.* cum integri defessis crebro succ. nostros

(*vac. spatium*) defatigarent *A*. eisdem] isdem *B*. multitudinem *A*. *omnis* generis *B*. vallo] velle *B*. similemque casum *ap*parare *B*. in castris *B*.

42. primis] trinis *A*. habeant] habent *B*. inclinatam *A*. Convictolitanus *A*. (– *auis B*). plebem (que *om*.) *A*. inpellit] in bellum *B*. reverti pudeat *B*. fide data *B*. Cavilloncio *A*. in itinere] in *om*. *A B*. omnibusque *B*. exuunt] exiunt *Gott*. (?). ad arma] armatorum *B*.

43. nuntio *ab*lato eorum omnes *A*. purgandi sui *A*. causa suorum *A*. et timore] et *om*. *B*. levitatemque] et lenitatem *A*. benivolentia diminuere *A B*. civitatibus] om. *A*. *a* Gergovia *B*, ab *om*. *A*. a timore *A*. similisque *A*.

44. acc*e*dere *A*. rei gerende *B*. in castra minora *AB*. *pro*spiciendi *A*. anim*um* advertit *A*. sed *hunc* silvestrem *B*, sed silvestre *A*. partem oppidi *A*. vehementer huic. illos loco *B*. *a* Romanis *A*. quin] *non dubitari* quin *A*. locum] om. *B*.

45. eo de m. nocte — paullo] eodem; media nocte imperat his ut paulo *A*, Eisd' m. n imp. ut paulo *B*. in locis] in *om*. *A B*. vagarentur *B*. mulorumque — stramenta] om. *B*. eque iis] neque his *A*. latius] cautius *A*. vag*en*tur *A*. easdem] eosdem *A*. omnes] *om*. *B*. petere] patere *A*. et paullo] et *om*. *A*, paul*um* *A B*. ad munitionem] munitionum *B*. lectis] testis *A*. ne] qui *B*. *qd'* fieri vel*it* *A*. incommodi habeat *B*. vitari] mutari *B*. rem esse *A*. dat signum *A*. *a* parte dextra *A* (dextra *etiam* *B*.). *ad* heduos mittit *B*.

46. muro*s* *A B* (muros oppidi) *A*. *a* planicie *A*. Anfractus *A*. MCC passus] CC passuum *A*. circuitu*i* *A*. mo*li*endum *B*. spati*o* itineris augeba*tur* *A*. in longitudin*e* *B*. VI *B*. quo nrm imp. tardar*ent* *A*, nostrum tardaret impetum *B*. in capiendis castris *A*. Teutomatus] uotomatus *A*, uotomapatus *B*. Nitiobrogum *A B*. subito] om. *B*. parte corporis nud*a* *A*.

47. can*ere* *A.* legion*i*que (*om.* decimæ) *B,* (Xe *A.*) constit*uit* *B.* legionum milites *A B.* non audito *A*, sono tube *A B.* magna vall*is* *B*; magn*e* valles intercedebant *A.* *a* tribunis *A B.* *et* superiorum *B.* sibi *esse* existimaue-runt *B.* finem prius *A B.* oppidi muro *A.* appropinquarunt *B.* partibus uerbis (o: urbis) *A.* host*es* *A.* pector*e* *nudo* prom. *A B.* parsis manibus Romanos *ostens*tabantur *A.* ne *a* mulierib. *B.* de mur*o* *A.* militibus *se* tradebant *A.* L.] om. *B.* legionis octave *B.* quisquam] quisque *B.* sullevatus *B.* *Hos* i. s. expectans *B.*

48. clamore exaudito *B.* ab Romanis] *a* R. *A*, *om.* *B.* concursu] cursu *A.* de muro] om. *A B.* passum] sparsum *A.* atque] teque *B.*

49. copias augeri *A B.* ad Titum *A B.* mittit] misit *A B.* ex castris] om. *A.* *a* dextro *A.* si nostros] sinistros *A.* depulsos] pulsos *A.* progressus cum legione *B.*

50. pugnaretur] om. *B.* *a* latere *A.* ab dextra] abextra *A.* nostros vehementer *B.* ac] et *B.* paca*tum* *A B.* quique] et qui *B.* circumventi atque] circumvencionibus *B.* de] om. *B.* precipitab*an*tur *A B.* Marcus Petr*onius* *B.* a multitudine] a *om.* *A.* sibi] sui *B.* iam] om. *A B.* erant secuti *A.* irrupit *A*, *pro*rupit *B.* paul*u*lum *A.* hinc] om. *A B.* post pau*lum* *A B.*

51. Nostri*que* cum *A.* sex et XL *A.* X[e] legion*es* cohortes *B.* cum tito *A B.* ceperant locum *B.* host*em* *A.* constiterant *B.* paulo minus DCC[ti] sunt desiderati *A.* (paul*um* .. septingenti *B.*)

52. militum cupiditatemque *A.* quod] quos *B.* ipsi] ipse *A* signo dato recipiendi *A*, signo dato rec. dato *B*(?). *a* trib. mil. *A B.* exposito] exposuit *B.* quum] quod *A.* ne] neque *A.* accideret] acciperet *A.* quantopere *A.* magnitudin*e* *B.* quos] qd' *B.* reprehendere] apprehendere *A.*

nec minus] non minus *A*. in milite] *ab* m. *B*. et continentiam] om. *A*.

53. ad extrem*am* oration*em* *B*. virtuti hostium] hosti *A*. *e* castris *AB*. Quum] Tum *B*. nihilo magis] nichilo mius *AB*. descender*it* *A*. eo] om. *B*. movit castra *AB*. pont*es* reficit *eo*que exercit. *B* (pontem effecit *A*.). traducit *B*.

54. discit] dicit *A*. et ipsos] ipsum *B*. heduorum perfidiam *Cesar* persp. h. a. *e*orum *A*. ad maturari *B*, maturari *A*. retinendos] *per*tinendos *A*. censuit] constituit *B*, sensuit constituit *A*. dar*et* aliq. timoris suspitionem *A*. *et* compulsos *B*. multat*is* agris *A*. copiis] sociis *A*. cum] om. *B*. et quam in] et in eam *A*. quamque in ampl. dedux.] amplitudinem*que* duxiss*e* *A*. eos *ad* se dimis*it* *B*.

55. Caussa] causam *B*. coemtum] ceptum (*voluit:* coēptum) *A*, coemptos *B*. miser*ant* *B m. pr.* et de statu c. cognovissent] om. *A*. Bibracti *B*. maximæ] mage *A*. Convictoli*cabim* *B*. et de amicitia con*s*ili*e*nda *A*. tantum] instans tantum *A*. aut itineris] om. *B*. *a* se t. iudicabant non posse, ne *quo* esset *B*. avexerunt] anxerunt *A*. ostentare ceperunt aut re si refrumentaria (*voluit fortasse* coeperunt aut coepere si re) *A*. ex] om. *A*. excludere] expellere *B*. eos multum *A*. poss*et* *B*. transir*e* *A*.

56. commutato] commuto *B*. non tum] tunc *A*. faciendum *A*. ut ne metu quidem necessario facundum (*om.* existimabat *ad finem versus*) *B*. cebenna *A*, cevenn*e* *B*. abiuncto] adiuncto *A*, ad (*et vac. spat.*) *B*: nocturnis*que* (*om.* atque) *AB*. pervenit] venit *AB*. ut brachia] ad brachia *B*. copiam] om. *A*. iter int*er* Senonas *A* (Senon*es* *B*).

57. *e*gediuci *A*. (cf. ad VI, 44). *qd'* positum *est* in insula *B*. Aulerco] *vac. spat.* *A* magno imped. opere *A*.

58. confieri] cum fieri *B*. anim*um* advertit *A*. me*llô*dunum *A*, melledunum *B*. in insula *silua* *B m. pr.* Se-

quan*a* *A B*. de Lutecia *A B*. deprensis *B*. circiter L] *om*. *A*. (quinquagint*a* *B*). inpositis] iniectis *B*. erat ad bellum *B*. resc*in*derant *B*. ab his, qui Metiosedo profugerant *A*, ab hiis (*vac. spat.*) dodone fugerant *B*. incend*i* *B*. ipsi profecti *ab* pal. in rip*as* *A*; ipsi prospecta pal. *ad* rip*as* *B*.

59. a Gergo*b*ia *B*, a *om*. *A*. defectione et] om. *A*. Ligere *A*, leger*i* *B* (*vol.* ligere). autem] om. *A*. qui] quia *B*. erant ante *A*. Tum] cum *B*. sibi] om. *B*. egedincum *A B*. reducer*e* *A*. Nam *cum* ex altera p. Bellovagi *A*. instab*at* *A B*. tum] cum *B*. atque] om. *A*.

60. Itaque] om. *B*. ind*i*str*u*eque *A* (*cf. supra*legeri *B*.). qu*a*s a mellodone (*om*. dedúxerat) *B*; quas mediosedo dedux. *A*. IIIIor mil' *A*. IIII m. *B*. Quinque] V *A*. de media] de *om*. *B*. mittit] om. *A*. post paulo *A* (*sed signum invertendi ordinis verborum additum est*). primo paulum (*vol.* post p.; *sic sæpius infra.*)

61. ventum esset *A*. ut] om. *B*. erat subjto *A*; erat *om*. *B*. *a* nostris *A*. Romanis] Rome *A*. exaudiri] audiri *A*. existim*ant* *A*. tr*es* *A B*. Nam et] et *om*. *A B*. e reg.] e *om*. *B*. Metiosed.] edosedum *B*. quæ] qua *B*. progred*iebatur* *B*. precessissent *B*.

62. cerneba*n*tur *B*. tot] om. *B*. retinerent memoriam *B*. host*is* *A*. præsentem] om. *A*. preli*is* *A*. *a* dextro *A*. septima] VII *A*. hostes pelluntur atque] om. *A*. duodecima] XII *A*, quintadecima *B*. pilis] telis *B*. cohortabatur] hortabatur *A*, cohortatus *B*. At] om. *B*. nunc etiam *B* cum *a* septime (VIIe *A*) legion*e* *B*. post terg.] p'mo terg. *B*. interfecti (que *om*.) *B*. contra Labien*um* (*om*. castra) *B*. victorum*que* *B*. Inde] in diem *B*.

63. Auge*b*atur *A*. dubitant*is* *A*, *om*. *B*. ad se] ut ad se *A*. Re inpetrata] Re imperata *B*. et re] Re *A*, et rem *B*. deducta] deduci *B*. con*s*ilium *A B* indicitur Bibracte *B*. eodem] om. *A*. multitudin*es* *A B* (*Suff. A*). con*s*ilio *A B*. abfuerunt] aff. *A*. *a* Germanis *A*. neu*tri* *A*.

ferunt se deiect.] fuerunt sed eiectos *B.* quer*unt* *A.* indulgentiam in se *B*; indulgent*ia* requir*itur* *A.* ab reliquis] a reliquis *A*, aliis *B.*

64. Ille] ipse *B.* XV] quindecim *A.* milia] om. *B.* ante*a* *A B.* habuer*at* *B.* in acie] in *om.* *A.* quoniam] quando *B.* pabulationibus (que *om.*) *B.* corrumpant frumenta *B.* se] *om.* *B.* finitumi *ei* provintie *A B.* octingentos *B.* inferr*i* *B.* Gaba*ll*os *B.* item] om. *B.* *in* Rutenos *A* ad fines] et finis *A.* Volgarum *A B.* Arecomicorum] ac ıemorum *B.* cla*m*destinis *A*, cla*u*dest. *B.* Allobrog*es* *A.* *a* superiore bello nondum *A.* resedisse] redisse *B.*

65. erant provisa *A.* XX *A B.* coacta] om. *A B.* Helvii] Helvetii *A.* Gaio Valerio donuotauro *B*, C. Valerio Dun inro (o. auro) *A.* Caburi filio] om. *A.* murosque] ac muros *B.* cons*uer*ant *A B.* quod] ut *A.* militum] mil' iterum *A.*

66. tot*a* Galli*a* *A.* erant] om. *B.* in Sequanos] *om.* *A.* ferr*e* *A.* ad con*s*ilium *A.* ad reliq.] *at* reliq. *A.* belli] bellandi *A B.* in agmine] in *om.* *A B.* adori*ren*tur *A.* iter confici] item facere *B.* confid*eb*at *A.* usu] uisu *B.* modo] om. *A.* ne ipsos quidem] *et* ips. quid. *non* *B.* dubitar*i* *A.* Id quo*d* maiore *A B.* habiturum pro castris *B.* hostibus futurum] hostium non defuturum *A.* confirmar*e* *B.* ne ad ux.] ne *om.* *A B*; uxor*es* *A.* bis] om. *A.* perequit*asset* *B.*

67. ad iusiur.] iureiurando *B.* tres *A B.* a primo] a *om.* *A.* tripertito *A B.* tunc] *om.* *B.* in omnibus partibus (pertibus) *A.* cons*titit* *B.* Cesar inferri *A.* converti] constitui *B.* latere] latre *B.* complure*s* (que *om.*) *B.* ne circumi*re*ntur *B.* Capta] *om.* *B.* cotys *B.* convictolitabi *B*, convictolita*ui* *A.* post] primo *B.*

68. suas] om. *B.* protinus Alesi*a* *B.* *e* castris *A.* duabus (que *om.*) *B.* secutus *hostes* quantum *A.* Circiter III mil' (hostium *om.*) *A.* perterritis (que *om.*) *B.* qua]

quo *A B.* maxim*a* *B.* parte exercitus] om. *A.* confide*bat* *B.* adhortat*ur* milites ad laborem *A.* Alesiam] om. *B.*

69. oppidum *alesia* *B.* non posse *B.* ex duabus partibus *A.* id] om. *A.* milia] mil' *A*, mille *B* reliqu*i* *A.* cingeb*at* *A.* Sub muroqu*e* pars *A B.* solem] om. *A.* fossam (que *om.*) *A.* in alt. sex p. produxerant *A.* XI] undecim *B*, X *A* (mil' pass. *A.*) in quibus (castellis *om.*) *A.* *pone*bantur *B.* *de*tinebantur *A.*

70. tria *A B.* in longitud.] om. *A.* *et* nostris a. aug. *et* hostes *sunt* in f. *A.* coartantur] coacervati cum *B.* acrius] acriter *B.* ad muro*s* *per*sequuntur *A.* cædes] *ce*cedes *Gallorum* *A.* maceriam] materiam *B.* perturbantur Galli *B.* venir*e* *B.* iubet portas *B.*

71. prius quam] om. *B.* *a* Romanis *A.* ab se] om. *A.* d*e*mittere *B.* omnes (que *om.*) *A.* poss*ent* *B.* obtestaturque] ostentaturque *B* (que *om.* *A*). optime d. c. libertąte meritum *B.* in cruciatum hostibus *A.* qu*i* si *A.* LXXX delecta (una *om.*) *A.* ratione in*tra* exigit dierum XXX frumentum sed paulo *B.* to*l*lerar*i* *B.* His datis mandatis] His dictis *A* (His *etiam* *B*). qua opus erat] (nostrum *om.*) *B.* d*e*mittit *B.* iis] his *A B.* cuius] citius *B.* erat copia ab Mandu*v*iis compulsa *B* (*a* .. co*n*p. *A*). rec*e*pit *B.* His *A B.* expectare Gallie *B.* parat amministrare *B.*

72. cognitis ex perfugis et capt. *B* (et *om.* *A*). viginti d*e*rectis *A.* fossæ] om. *A.* quantum summ*e* *fosse* labra dist*arent* *B.* ped*ibus* CCCC *de*duxit *A.* tantum] tum *B.* spacium necessario esset *A* (spatio *B*). opus] corpus *B*, *om.* *A.* *in* munitiones multitudo hostium *A.* coicere pos*set* *A.* XV ped*um* *A.* *di*missis *A B.* *di*rivata *B.* luricam *A.* pinnas*que*] prunasque *B.* aggeres *B.* qui] ut *A.* oper*i* *B.*

73. eodem] eo *B.* diminutis copiis nostris *A.* *a*castris *A.* numero] *om.* *B.* defendi munitiones *A.* delibratis horum *A.* d*i*missi *B.* *a* ramis *A.* Quini erant] qui *B.* co*n*iucti *A*

uo *A B.* maxim*a* *B.* parte exercitus] om. *A.* confide-·*at* *B.* adhortat*ur* milites ad laborem *A.* Alesiam] om. *B.*

69. oppidum *alesia B.* non posse *B.* ex duabus par ibus *A.* id] om. *A.* milia] mil' *A*, mille *B* reliqu*i* *A.* ingeb*at* *A.* Sub muroqu*e* pars *A B.* solem] om. *A.* ossam (que *om.*) *A.* in alt. sex p. produxerant *A.* XI] ındecim *B*, X *A* (mil' pass. *A.*) in quibus (castellis *om.*) *A.* onebant*ur* *B.* *de*tinebantur *A.*

70. tria *A B.* in longitud.] om. *A.* *et* nostris a. aug. *et* hostes *sunt* in f. *A.* coartantur] coacervati cum *B.* acrius] acriter *B.* ad mur*os* *per*sequuntur *A.* cædes] *ce*cedes *Gallorum* *A.* maceriam] materiam *B.* perturbantur Galli *B.* venir*e* *B.* iubet portas *B.*

71. prius quam] om. *B.* *a* Romanis *A.* ab se] om. *A.* demittere *B.* omnes (que *om.*) *A.* poss*ent* *B.* obtestaturque] ostentaturque *B* (que *om.* *A*). optime d. c. libertąte meritum *B.* in cruciatum hostibus *A.* qu*i* si *A.* LXXX delecta (una *om.*) *A.* ratione in*tra* exigit dierum XXX frumentum sed paulo *B.* tollerar*i* *B.* His datis mandatis] His dictis *A* (His *etiam* *B*). qua opus erat] (nostrum *om.*) *B.* demittit *B.* iis] his *A B.* cuius] citius *B.* erat copia ab Mandu*v*iis compulsa *B* (*a* .. co*n*p. *A*). recepit *B.* His *A B.* expectare Gallie *B.* parat amministrare *B.*

72. cognitis ex perfugis et capt. *B* (et *om.* *A*). viginti derectis *A.* fossæ] om. *A.* quantum summ*e* *fosse* [illegible] distar*ent* *B.* ped*ibus* CCCC *de*duxit *A.* tantum] [illegible] spacium necessario esset *A* (spati*o* *B*). opus] [illegible] *om. A.* *in* munitiones multitudo hostium *A.* [illegible] set *A.* XV [illegible] *dim*issis *A B.* *diri*[illegible] cam *A.* pi [illegible] ısque *B.* *aggeres* [illegible] eri *B.*

73. e [illegible] piis *nostris* [illegible] mero] [illegible] *A.* [illegible] nissi [illegible]

vallis] vallibus *A*. appell*ant* *B*. Ante hos] quos *B*. in altitudin*e* trium pedum *A*; tr*es* in alt. ped*es* *B*. angust*orie* *A* (*cf. ad c. 60*). dimitteb. *A B*. *e* terra emi*m*erent *A*. sol*i* pedes *B*. pedes *in* terra *A*. virgultis integebatur] vinculis impediebatur *B*. ducti] iuncti *B*. appellab*atur* *A*. tal*ie* *A B*. hamis] amis *A*. infix*e* *B*. *ef*fodiebantur *A*. *M*ediocribus (que *om.*) *A*.

74. His *A B*. par*is* *B*. accid*eret* *B*. neu] ut *A*, aut *B*. *e* castris *A*. cog*a*tur *A B*. omnes habere *A*.

75. ad] apud *B*. con*s*ilio *A*. non omnes *hos* qui *B*. civitati] ex civitate *B*. frumentandi rationem] frumentacionem *B*. atque] et *A*. Ambivaretis] ambluaretis *B*, amluaretis *A*. Brannoviis] blannoniis *A*, blantioniis *B*. XXXV mil' *A*. Eleuthecis (*v. t*is) *A*, eleutetis *B*. Ve*ll*aunis *A*, Vallaniis (*v.* Vellaniis) *B*. Sequanis Senonibus *A B*. duodena milla] XII *A*. Helviis Suessionibus] helveciis senonibus *A B*. Nitiobr*o*gibus *A B*. quina milia] V *A*. Cenoma*nn*is *B*. *V*ell*i*ocass*ii*s *A*. lexoviis *et* Aul. *B*; Aulercis *om. A*. terna] om. *A*. Bo*i*s *A*. IXXX *B m. pr.* Coriosolites redones *B*. Ambibar*ii* Ca*d*etes Osism*i* *A B* (ossismi *B*). Veneti Lemovices *A*; Veneti *om. B*. sex] *om. B*. contulerunt] cōpleuerunt *B*. dicerent] dicebant *B*. neque cuiusquam imp. obtemperaturos] *om. A*. *a* Commio *A*. duo milia] XX una *B*.

76. ita] om. *B*. fideli*ter* atque utili*ter* *A*. pro quibus meritis (ille *om.*) *A*. reddidera*nt* *A*. atque ipsi] ipsique *B*. Morin*ors* *B*. tamen tanta *B*. omnes (que *om.*) *A* et opibus] in opibus *B*. milibus VIII et ped*e*c. CCL *A*; equitum *uni* (ɔ: VIII) peditum *B*. Commius atrebas, Viridomarus et Eporedorix hedui *A*. Verga*s*ilauno *A*, vercasstanvuno (?) *B*. *et* quorum *B*. fiducie *B*, fiduč*ia* *A*. nec erat *A*. modo] om. *A*. sustiner*e* *B*.

77. ii] hi *A B*. con*s*ilio *A*. suarum fortunarum *B*. Apud quos] ac *B*. sentenciis dictis quorum *A*. cense*bat* *A B*. oratio *e*critognati (crit. *B*) videtur *A B*. ac nefario] et

nef. *B.* qui *in* turp. *A.* nomine deditionis *B.* ad consilium *AB.* Cum iis] cum his *A*, cum *supra script.* his *B.* mollitie] molestia *B.* paulisper inopiam *B.* reperiantur *B* (repperiuntur *A*). tantam apud me (*om.* nam) *B.* Quid *in* hominum *B.* auxilio vestro *B* (Nolite hoc nrō aux. spoliare eos, qui nrē salutis *A*). neglexerunt *AB.* ac] aut *A.* animi imbecillitate *B.* addicere] subicere *B.* Romanos] Romanorum animos *B.* animine caussa] sine causa *B.* si illorum] si *om. A.* exterriti] perterriti *A.* ad bellum inutiles *B.* Cuius rei si iudicarem] om. *A.* si] sic *B.* quidem] om. *A.* petiuerunt *A.* relinquerunt *A.* umquam alia conditione] ulla alia occasione *B.* legibus] regibus *B* subiecta] subiectæ *A.*

78. ut qui] ut hi qui *B.* valitudine *AB.* sunt] sint *A* (st' *B*). expediantur *B.* quam *ab* Ecritognati disccedant sentia *A*, quam *ab* Crit. sententiam discedant *B* (*si recte descripsi*). illo tamen *tempore* pocius *B* (prius *pro* potius *A*). aut deditionis aut] deditionis *et A.* receperant] susceperant *B.* Romanorum] om. *A.* or*ant B.* recepto cibo *B.* custodibus *B.*

79. et reliqui] reliquique *B.* longius] longe *B* (mille *AB*). *a* nost. *A.* *e* castr. *A.* mil'' pass. III patere (IIII milia *B*). abditas] additas *B.* Concurr*unt* his *B.* fit] et *A.* atque omnium] omniumque *B.*

80. munition*is A.* *e* castr educ*it A.* omnes milit*es* intenti pugne (animi *om.*) *B.* proventum pugne *A.* superiores pugna *B.* pugne superiores (*om.* esse) *A.* recti *B.* *aut* turp. *AB.* factum] *om. B.* poterat] om. *B.* excitab*at A.* in host*em A.* usque] *om. A.* ad] in *B.* *con*secuti *A.* colligendo *B.* ab Alesia] ab *om. AB*, (Alesie *A*).

81. media nocte] om. *A.* crat*is A.* *pro*turbare *A*, *per*turbare *B.* *parant* amministrare *AB.* *ut* cuique locus erat *attributus* (*om.* suus) *B*, attributus *etiam A.* libri-

libus] *om. A.* Gallos glandibus (*om.* ac) *B.* *pro*terrent *A B* At] om. *A.* premi nostros *B.* iis] his *A B.* *s*eductos *B.*

82. aberant Galli ab munitione *A* (ad munitionem *B*). ipsi] om. *B.* delapsi] delati *B.* præparata erant] prepara*verant A B.* in *his* rebus *A B.*

83. ab his] ex his *B.* superiori*s A.* pot*e*rant nostri *A.* necessario (que *om.*) *A.* fecer*unt B.* C. Caninus Re*ui*lus *A*, lucius Caninius priuilus (p'mlus) *B.* regionibus] *leg. B.* milia] om. *B.* del*i*gunt *A B.* quid quoque] qui quo *A*; quid quoquo *B.* meridi*e A B.* *His* copiis *A B.* Vercassivellaunum Arvernium *A* (uercassi*u*llanum *B*). meridies] ad meridiem *A.* campestr*is A.* pro castris sese *A B.*

84. ex arce] ex parte *A.* a cast.] a *om. B.* m*a*lculos *A B.* paravera*nt B.* acriter] *om. A B.* que (*sic etiam A*) minime visa (v. *om. A*) pars visa (v. *om. A*) firma est (esset *A*), *B.* valuit] valet *A B.* extitit *B*, existit *A.* virtute] salute *B.*

85. quid *qua ex* parte *B.* auxilium] *om. A B.* esse illud tempus *B.* tempus pre*dicat* quo *A.* conveniat contendi *B.* Vercassilaunum *A*, uercassiuellaunum *B.* missum] om. *B.* Exiguum] Iniquum *B.* in munition*e A.* in terr*a A B.*

86. VI cohortibus *A.* di*d*uctis *A.* pugn*aret B.* Ipse adit] Id *A.* cohort*a*tu*s B.* su*b*cumbant *A.* *atque* ex ascensu *A.* aditus expediunt] fossas explent *A B.*

87. Cæsar] *B habet ante* post. VI] *om. A B.* VII] *om. A B.* integro subs. *A.* quo*d* Labienum *A.* partem se sequi *A*, se *om. B.* circuire *B.* *a* tergo *A.* vim *una* hostium *A.* coactis de XL coh. *A*, coactis una XL coh. *B.* fors] sors *B.* faciendum *A B.* accelerat *A B.*

88. uti cons*u*erat *B.* vall*e A.* omissis *B.* appropinqua*b*ant *A.* vert*e*runt *A B.* Sedulius] Ascedullus *B.* Lemovicum] remorum *B.* occiditur *B marg.* Vercassivellannus *B*, Cassivellaunus *A.* Arvern*orum A.* incolumes se *A.*

89. con*s*ilio *A.* id bellum se suscepisse *B*, *et* b. susc. se *A.* sed] et *A* (set *B*). libertatis] liberatis *A.* fortune

sit *A.* vivum] uuum *B.* de his *A B.* produci] *om B.* atque] et *A.* poss*it* *B.* exercitu*i* *A* (*non B*).

90. se facturos] se *om. B.* legion*em* *A.* milia XX *A.* (XX milia circiter *B addito signo corrigendi ordinis verborum*). reddit: T.] reddidit *A.* cum duabus *A.* M.] *om. A.* Rutil*ium* *A.* Gaium fabium *legatum* et minutium basilum *B*, l. municium (Basilum *om.*) *A.* cum legionibus duabus *A B.* Rebillum *B.* cavilloni *A*, cabillonni *B.* His reb. litt. Cæs. cognitis] hujus anni rebus cognitis *A.* indicitur] redditur *A B.*

Explicit liber VII incipit VIII *A.*

Liber VIII.

Epist. vocibus tuis *B.* Bal*de* *A.* rem] *om. A.* commentatorios *B.* comparan*tibus* *A B.* novissim*e*que *A.* *a* rebus *A.* operos*um* *A.* rerum] rerum gestarum *A.* deesset] desit *B.* præbita] predita *B.* cet-re *B.* quum facult.] tum f. *B.* illud quidem] quidem *om. A.* sint nota] sunt nota *B*; sint *om. A.* dum excusationis causas omnes colligo *B.* (omn*is* *A*). ne cum *a* Cesare confer*at*, hoc ips*um* *B.* Vale] *om. A.*

1. null*i* *B.* civitat*is* renovar*i* *A.* simil*is* veri *B.* posse a Romanis *A B.* bella] tempora *B.* inissent] intulissent *A B.* exercitum] *om. A.*

2. ipse equit*um* presidio *B.* XIII] duodecimam *B*, XII *A.* *ab* finibus (*om.* Aeduorum c. i. f.) Biturigum *B.* XI] undecimam *B.* tuenda] *om. A.* potuer*unt* *B.* coniurationes (que *om.*) *A.*

3. d*e*iectisque *A B.* hostium signum *B.* id] *om. B.* potuerant effugere *A B.* hospitiis] auspiciis *A.* conf*i*gerant *B.* dubitant*is* *A.* in fid*e* *A.*

4. ducenos] ducentos *A.* II] tot *A B.* numm*orum* *B.* condon*ata* *A B.* se] sese *A.* rec*e*pit *A B.* die] dies *A.* XL] XXX *B.* cum hibernis n. a. XVIII dies esset mora-

tus *A*, cum dies n. a. X et IX in hib. esset moratus *B*. legion*em* XIIII^{mam} et sextam *B*. Arar*e* *B*. ducit *A B*. quas ibi] quasi ibi *B*. explicandi *A*.

5. ad necessit. rep. exigu*a* constit*uerant* edificia *A*. *a*miserant *A*. *per*fugiunt *A*. noll*ent*. *B*. Genabo] cenabo *A*. partim quæ] partimque *B* (*sic sæpe erratum*). tentori*um* integ. *A*. suorum amissa *B*.

6. haberet] habet *A*. ne] *om*. *A*. quantumque] quantumcunque *B*. esset] esse *A*. sub tempus æstivorum] *om*. *A*. cum duabus *A B*. cenabi *B*. Bellovagos *A*, *et* bellovocat*os* *B*. Cor*b*eo *B* (*constanter*). Atrebate] actrebate *B*. multitudine *ne* in f. S. *A* (Suessonum *B*?). rursus evocat undecimam *B*. uti] ut *A*. *a* Labieno *A*, ab lucio labieno *B*. Itaq*ue* *A*.

7. cognoscer*ent* *A*. gratia] causa *B*. Cesar cum quereret *A*. quodve] quo die *B*. inveniebat] cognoscebat *A*. Aulurcos *B*. V*e*liocasses *A B*. Atrebat*es* *A*. inpedita] in silua *A B*. circumdat*a* *A B*. impedimenta omnia *B*. auctores belli *A*. Atrebatem] *om*. *A*. pleb*ei* *A* (*marg*. al. plebis). Cesar ut diceretur *A*. se*se* offerre *A*, off*erent* se *B*. conditione postea *A*. adduceret *et* in e. l. *B*. delegiss*e*, pabulation*em* *A*. cum exig. cum disiecta *A*.

8. Que C. cum sentientibus pl. cognovisset *A*; cogno*s*set *B*. *p*'poneretur *B*. rebus] *om*. *A*. host*es* *A B*. suorum] sua *A*. prodir*ent* *B*, prodirerent *A*. et IX] et *om*. *A B*. *e*lecteque *A*. iam] *om*. *A*. functa] *om*. *B*. collatione] *in* conlatione *B*, coll*oc*atione *A*. iis *B*. delatæ] delegate *A*. VII] *om*. *A*. ir*et* *B*. mediocre] meliore *A*. undecimam] XI *B*, XI^{am} *A*. pæne] *om*. *A*. in conspect*u* omnium *s*celerius hostium *A*. adduxit *A*.

9. *Quas legiones* repente instructas *A*. Galli *cum* viderent *A*. fiduci*a* *A*. *sive* expectat. *A*. nec] ne *A*. vall*e* *A*. munir*e* *B*. coronis (que — altitudinis *om*.) inedificari *A*. coronisque] *om*. *B*. pro *hac* ratione *B*. denum quinum *B*. deprimi d*e*rectis *B*; derectis deprimi*tur res* *A*;

turr*es* excitari crebras *B.* trium *A B.* luricula *A.* ut *ab* ho*s*ti*bus* duplici fossa . . . defend*e*r*en*tur *B*; ut hostis a dupplici prop. ord. *depelle*retur fossa dupplici *A.* permitteret tela *B.* quo propior *A B.* in ipso] *om. B.* incidontibus] inicientibus *B.* altior*is*que *A.*

10. magnitudinem] multitudinem *A.* *aut* Gallorum *A B.* hostes] nrī *A.* eamdem] eadem *A*, eodem *B.* accideb*ant* *A.* necesse erat *A.* inpeditis] impedimentis *B.* dispers*is* pabulator*iis* *B.* barbarorum incitabat *A.* accercenda *A.* t*a*metsi *A B.* erant] erat *B.* quingenti] D sed *A.* inflabantur] nitebantur *B.*

11. ani*mad*verteret *B* (constanter). host*es* *A.* loc*is* *A B.* opugnar*e* *B.* nisi a maiore ex. — circumventos adgrederentur (*cap.* 12)] *totum hunc locum om. B.* cum tribus legionibus (quam *om.*) *A.* qu*a*rum magnum *A.* incursiones hostium *A.*

12. *e*ademque equites *A.* insidiis] insidie *A.* deinde] deni (*v.* dein) *A.* ma*la* sors *A.* dies] locus *A.* fungendi muneris obv.] fugiendi min'us *e*venerat *B.* a pedit.] a *om. B.* preli*is* se *A.* Vertisco] uercisco nerucio *A.* Inflantur] Inflammantur *B.* interfecto] *om. A.* cedentem] *om. A.*

13. Non intermittunt interim *A.* transduxerat *A B.* equitibus] *om. A.* interpositi] impositis *B.* resistentibus] in resistendo *B.* ii *B.* cons*u*erant *B.* turpiter fugerunt *B.* finem prius *A.* parvulis] minimisque *B.* an adverso medio*c*ri *casu* timid. *B.*

14. *i*sdem *A*, hisdem *B.* in castr.] in *om. A B.* pro suis] in suis *A B.* (*A. marg.* a copiis armatorum castrorum vias instruunt). processiss*ent* *B.* At Cesar n. r. aggrediundos tanto collis a. iudicabat *cet.* *B.* ex eo loco] eo *om. A.* non possent] non *om. B.* Ita palude impedita castra castrisque dimitterent dum divideret transseundi difficultas *A* (*marg.* A. que transeundi difficultas). dividerentur] divideret *B.* tardar*i* *A.* ani*mad*verteret *A.* traducit *A B.* ab duobus *B*, duobus *a* *A.* munieb*a*ntur. Ubi leg. *A.*

15. paulatim (que *om.*) *B.* auderent] possent *B.* dispersi turbarentur *A.* cognita Cesar XX *A B.* muniri] menapios munire *A.* Absolutis] ac solutis *B.* pro vallo legiones *B.* in statione *B.* sine *periculo A B* (*A marg.* cibariis). inierunt] ceperunt *A B.* Falses ut consueuerant namque *B.* nam (que *om.*) *A.* commentariis *cesaris B.* *per manus* stramentorum *A B.* (per manus *infra om. A B*). conlocarunt *B.* texit] *A marg.* al. extulit.

16. adverteret *A.* poterant *B.* initum] initium *A*; inicium *B.* promovit et (ɔ: promovit *v.* promovet) (*om.* turmas mittit) ad inseq. *B.* fumum] summum iugum *B.* adverterent] animadverterent *B*, animum adverterent *A.* munitissimo loco *B.*

17. quum] *om. B.* accidere *B.* equitesque delegisse *A.* mille *A B.* collocaret *A B.* in quem (*om.* locum) *A.* missuros Romanos (*om.* pabulatum) *B.* Cæsar] *om. B.* soleret *A.* presidio *A B.*

18. Hostes insidiis positi *A.* sibi cum del. *B.* mille *A B.* undique aut impetuosissimo flumine munitum *cet. B.* flumine altissimo *A.* explorato' host. cons. nostri *B.* adventu] aditu *A.* primus cum p. *B.* incursum] impetum *A.*

19. Quum] tum *B.* rare *A.* circumvenire *A.* ceteri *celeriter* Cor. *A.* ex *filvis B* (*etiam infra*). processit *B.* cogit] *om. B.* missos *esse* docui *A.* interpositis *B.* qui primos sustinuerant *B.* crebrisque *A.* et nost.] et *om.* *A.* nuncia *de*feruntur *A.* hostis *B.* iis *B*, *om. A.* quo fors tulerat] *om. B.* *per*fugiunt *A.* a nostr.] a *om. A B.* elatos] *om. A.*

20. octo] VIII *B*, VIIII *A.* adventre Romanos *A.* consilio *A.* legati *et* obsides *A.* mittuntur *B.*

21. consilio omnibus probato *A.* profugit] confugit *B.* Germanos perfugit *A.* erat ad bellum aux. mutuat. (*om.* id) *A.* e vestigio] e *om. A.* illaturus esset *A.* adflictas] affectas *A.* magnum tamen *A.* esse consecutos] esse *om. A* concitator] consiliator *A.* quantam *B.*

22. delegare *B.*

23. civitatum *A B.* quæ] qui *B.* eventus *A.* dant obsides *A.* fidei cuiusquam *A.* T.] *om. A.* idoneos ei] *om. A.* tra*didit B.* (et *om.*) ut convener*ant A.* arripuisset centurio velut insueta re permotus vel celeriter a familiabus prohibitus commii, conficere hominem non potuit *B.* celeriter commium interficere *A.* caput percussit] vulneravit *A.* districti *B.* affectum credebant *A.* Commius statuisse *A.* in conspect*u B.*

24. Cesar bellic. gent. *victis A.* iam] *om. A.* bellum *id* pararet, *qd' B.* sed] set *B*, et *A.* *de*fugere *A.* XI] XII *A*, XI.^{ma} *B.* in divers*am* Gallie *A.* partem Gallie *B.* qui in illis] in *om. A.* præerat] erat *B.* (duas *A B*) legionem *autem* XII^{mam} *B.* Galliam togatam *A.* Romanorum civium *B.* decursione] de incursione *B.* superior*i A.* accid*erat* q*uia B.* eorum] incole illorum *B.* ad *deva*standos *B.* depopulandosque] oppugnandosque *A.* in suam redigi potestatem (posse *om.*) *B.* Ambiorix *suos* si quos reliquos fort. fec. *B.* propter tant. calamit. nullum reditum hab. *A.*

25. omn*es A B.* finium] finis *B.* aut legiones] aut *om. A.* atque] *om. A.* exercitata] exercita *B.* bellis exercitata *A.*

26. C. Caninius *Rebilus* legatus *A.* magnam] magna *B.* Durat*i A B.* qui perpetuo — certius cognosceret] *om. A.* in amicitia manserat Romanorum *B.* eius] *om. B.* *Li*monum *B.* cognosceret *et* multis *B.* a Dunnaco *B*; (a *om.*) Dūnaco *A.* Lemoni] limone] *B*, Lemonum. *A.* infirm*is B.* posuit loco munito *B.* cognovisset] cognosc'et *B*, cognoscet *A.* omnibus copiis *A.* in oppugnation*em A.* limon*em* redit *B.*

27. Eodem] Eo *A B.* litteris (que *om.*) *B.* C.] *om. A.* Canin*i A.* Rebili] *om. A.* gerantur] gererentur *B.* Quibus] His *A.* Durat*i* ferend. *A.* Fabii] *om. B.* si tempore eodem *B.* Romanum hostem *et* externum sustinere *A.*

Romanum *et* ext. *cet.* *B.* cum corpiis *B.* arbitra*b*atur *B.* nisi flum*ine* Liger*i* *B.* traduxisset *B.* etsi] si *A.* host*ium* venerat neque *A.* se Caninio iunxerat *B.* ab iis *B.* naturam noverant, credidit potissimum *territos* hostes *A.* *non* eum locum quem pe*te*bant *B.* pontem] locum *B.* equitatul que *om.*) *B.* sine *f*atigatione *B.* *Cum* sequntur equites nostri *A.* itinere] in *om.* *B.* Ita] Itaq*ue* *A.*

28. Insequent*e* *B.* omne] *om.* *A.* Atius] titacius *A B.* vir singularis et a. et pr. suos *o*rtatur *A.* conse*q*utus *A.* turma*x* *A.* Consistit] confligit *A B.* hostium equitatus *A.* subsistentes equitibus] subsistentibus *B.* contemptis *A*, contentis *B.* superatis*que* *A B.* conficendi (*v.* confitendi) prelii *B.* na*g*ti *A.*

29. contentione] entencione *B.* aciem instruit *B.* que suis equitibus ess*e* presidio in vicem. *C*um repente *B.* perterrit*a* acies *A.* agmine impedimentorum (magno *om.*) *A.* se fuge m. *A.* conflixer*e*nt *A.* milibus *passuum* XII *B.* aut armat.) aut *om.* *A.* timore] eo tpr *B.* proiecerent *A.*

30. Drappet*em* *B* (Drapt*e* cenonem *A.* *lineola per* p *ducta*]. Gallia defecerat *B.* collectisq*ue* *B.* exulibus *omnibus* omnium *A.* civitatum *A B.* adscitis] *om.* *B.* latronibus] latrociniis *B.* commeatus] comitatus *A.* II] duobus *A*, *om. B.* *e* fuga *A.* conlectis] V collectis *B.* consilium] *om.* *A.* Caninius] C. Anthonius *A.* (duabus *A B*). de detrimento] de *om.* *A B.*

31. C.] G. *B*, Caius *A.* accisas] acçitas *A.* instante] instigante *B.* fecerant] ferant *B.* occeanoq*ue* coniuncte *A* (coniucte *B*).

32. Drap*t*es *A* (constanter). liber*e* vagandi *B.* latrocin*andique* facultatem *A.* consist. in agris] in finibus consistunt *B* (cadu*st*orum *B*). rebus] *om.* *B.* novorum *esset* consil. *A.* haberet auctoritatem *A.* *Auxilio*dunum *A.* clientela] dicentela *B.* egregie natura loci *B.* suis] *om.* *A.* Drapt*is* *A* (constanter).

33. quum] *om.* *A.* venisset Gaius Caninins *B.* ani^m^ adverteretque (ↄ: animum adv.) *A.* quo defendente] qd' defendere *B.* excelsissimo] celsissimo. *B.*

34. animadverterent oppi*da in* mis. *B.* fortunæ] fortissime *B.* omnium] omni *A.* proxima] maxima *B.* C.] *om.* *A.* contatur] conatur *A*, moratur *B.* poss*et* aut pluri*bus in* locis *B.*

35. considunt] considet *B.* *in* oppidum. duxit *A* (ducit *B*). X] decima *B.* agerentur] gererentur *A B.* cum coh.] cum *om.* *A.* facit *A.* vivum] vinum *A B.* *pro*fugit inde *B.*

36. Bene re gesta *A.* non *longe* amplius XII *B* (*A marg.* a. intra mil' pass. X). re] *om.* *B.* perterritos] perterreri *A.* *et* opprimi *A.* neminem excedere fug*ere* in castra *A.* cum in experi*e*ndo *A.* in trina] intra *B.* duxit *A.* hostes] hostes *A B.* fert cons.] fere consuetudo *est A B* (*A marg.* a. fere consuet'). dimissa *A.* equites (que *om.*) *A.* omnibus] hominibus *A.* et proelium] preliumque *A*, prelium *B.* ex omnibus partibus *B.* equites (que *om.*) *A.*

37. re felicissime gesta *A.* augere] dinire *A*, antea dividere *B.* oper*am* *B.*

38. XV] XVI *A.* Bellovagis *A*, belgis *B.* ad cap. bellum] capiendorum belgis *B.* consilio] *om.* *B.* commentario superiore *A.* Cæsar] *om.* *B.* metu] timore *B.* belli concitatorem *A.* Gu*tt*ruatum *A* (*marg.* a. maturatum), gutuatrum *B.* suis] *om.* *A.* Cogitur] conatur *A* (*m. pr.* conitur). supplicio *A.* contra naturam suam Cesar *A*; contra suam naturam *B.* concursu] *A marg.* a. consensu. concurs*i* maximo militum *B.* qui ei] qui *B*, qui et *A.*

39. quoque in] et in quo *A.* contem*p*nebat *A*, contenebat *B.* esse adficiendam] efficiendam *A.* non vires sibi defuisse *A*, non ibi vires defuisse *B.* vindicarent se *A.* notum *esse* sciret *B.* provintie sue *A.* Q.] *om.* *A.* cum duabus legionibus *A*, duabus *om.* *B.* reliquit *B.* se] *om.* *B.* potest] ponit *B.* Caninum *A.*

40. Cesar cum *e*contra expectationem omnium Uxe*l*odunum *A.* magna] *om. B.* cogno*v*isset *A.* tentare] *om. B.* positum erat Uxelod. flumen a. l. n. preruptum undique opp. prohibebat *A.* flumen] *om. B.* averti] advertere *B* (*sed* d *del.*) in imis] in *om. A.* poss*it A.* ascensu rec. se possent *A.* prohibebat fluminis *A.* aquatum] aquatorum *A B.* in unum locum *A.*

41. sub ips*ius* oppidi murum vero (*v.* ubi) *B.* aquæ] *om. A.* CCC] CCCC *A*, trecentorum *B.* *a* fluminis circuitu *A.* e regione] e *om. B.* adversus] contra *A.* agger*em in*struere *B.* cum magn*a* (*om.* labore) *A.* decurrentes] decurrunt et *B.* eminus] *om. A.* periculo] opericulo *A.* preli*a*ntur . . vulner*ant.* Non deterrentur tamen milites *B.* milites nostri non terrerentur *A.* proferre *et labore* atque op. locor. vincere diff. *B.* cuniculos tectos *B.* *ad* vine*as* agunt *et* caput f. *A B* (*A marg.* a. agunt ad caput fontis). et sine] et *om. B.* IX] VI *A B* (*A marg.* al. LX). quidem] *om. A.* adaquaret] equaret *B.* set que superar*e* f. f. *posset B.* ad *id* fontis adit*um B.* oppidani adequarentur (*om.* possent) *A* (áquari *B*). magna] *om. A.* magna multitudo *hostium ibi* cons. *B.*

42. perterriti] territi *A.* scandulis complet*as et* ar*t*entes *A.* Eodem*que* temp. *B.* dimicatio*nis* periculo *B.* Roman*i* deterrer*entur A.* contra milites *A.* pericul*o* genere preli*o B.* paratissimo] fortissimo *A B* (*A marg.* a. paratissimo). animo sustinebant *A.* et excelso] et *om. A.* Ita quam] quam *om. B.* quo notiorque virtus esset eius (testatiorque *om.*) *B.* offereb*at A.*

43. perterriti] territi *A.* ignari suspensi] suspensi *A B* (*A marg.* a. ignari). facto prelii *A.* resting*unt A B.* magna etiam parte *A B.* amissa siti suorum *B.* permanebant *B.* aversæ] adverse *B.* repente per*h*ennis *exaruit* fons tantam*que* attulit *B.* fons per*hemp*nis exha*ú*t*us A.* Itaque se n. c. tradiderunt *B.*

44. neque vereretur] nec veretur *A.* exitum consil*ii*

sui *A.* si] set *B.* rebellare coepissent] consilia inissent *B.* reliquos] at quos (?) *B.* præcidit] p'scidit *B.* vitam*que* concessit *B.* Canini *A.* indignatione] indignitate *A B.* et dolore] *om. A.* cibo se abstinuit. Epasn*eti A.* habere cesarem *A.* Cesarem deberet habere *B.*

45. equestre prelium in Treveris facit secundum *B.* compluribusque *etiam* Tr. et Germ. interfectis *A.* qui nul*lis B.* vivos re*di*git in suam potest. *AB.* in iis] in is *B.* qui et virtut*em B.*

46. partibus Gallie b. r. g*eri* videret *B.* devictam subactamque *B.* ipse] *om. B.* sed] om. *B.* (duabus *A B*). partem *Gallie* est prof. *B.* ut ibi] ubi *A.* estivorum consumeret. Quam *ob* rem *A.* sicut*i A B.* feliciter et celeriter conf. *A.* ad cum] ad cesarem *B.* cum presidio Narbon*am A* (cum *om. B*). exercitum] exercitus *A.* in Bel*gis* collocavit *B.* M.] *om. A.* et Q.] *om. A.* et Q. Tullio] *om. B.* legatis] legato *A.* duas *legiones* in heduos *deduxit* quorum *B*; duas in h. *constituit*, quorum *A*; auctoritatem esse *A.* in Thuron*es B.* omnem *illam* regionem *B.* in Lemouicum fini*bus B.* ipse paucos dies *A.* percurrisset *B.* cognosset *B.* facultatem ha*buerat* qual*is A.* fuisset animo in totius Gallię defectione (*om.* rempublicam). *B.* substinuerat *A.* Confectis rebus (his *om.*) *B.* se in Belgium rec*e*pit hiberna*vi*tque *A.* Nemotocenne *B.*

47. Atrebatem commium *B.* Commium atr*a*bat*um* prel*ium A* (*infra* Atreba*ci*um *A*). maneret] esset *B.* commemora*vimus A.* civibus esse] esse *om. B.* ne] *om. B.* latrociniis se suos (que *om.*) *B.* in hiberna Rom. qui comportabantur intercip. *A.*

48. qui cum eo hiemaret C. Volusenus Quadratus *A* (hibernaret *B*). equitatum hostium *B.* autem] *om. A B.* ad eam p*artem* virtutem *A.* erat in eo *B.* Commii odium *A.* adiungebat quo*d* libencius faceret *A.* sæpius] sepe *A.* equites eius *A B.* faciebat] afferebat *B.* Commii intercipiendi *B* (intercipiendi cum hii *A*). insequutus *A.* pro-

duxisset longius *B*. *inimicus homini A B*. repente omnium] *om. B*. per fidem interpositam *B*. inulta paterentur *A*; paterentur *impunita B*. faciunt *hoc* idem *B*. atque] et *A*. iungit] coniungit *B*. magnis viribus medium femur traicit Voluseni *B*. conversis *equis* hostem *B*. et partim] ac p. *B*. in fug*am A*. vitavit *A*. graviter] ac si prelio secundo graviter ab eo vulneratus *B*. et ibi] et *om. A*. obsidibus datis] obsidique *B*. Quam] cuius *B*. *a* iusto *A*. —

---

existimavi] estimavi *B*. propterea] *om. A*. L. Paullo] L. paulo *A*, t'. paulo *B*. nullas habet magnopere Gallie res gestas *B*. fuissent] fuisset *A*, fecissent *B*.

49. Cesar cum in Belgio *A B*. unum illud] unum illum *B*, illud *om. A*. contine*ndi* in amicici*am* civ. *A*. nullam spem aut *B*. armorum] armatorum *A*, amarum *B*. sub deces*sum* su*um A*, sub d*is*cessu suo *B*. susciper*ent A*. nulla *h*onera iniungendo (nova *om.*) *B*.

50. Commend*averat* sacerdotii petition*e B*. Antonii repulsa (M. *om.*) *A*. decedentis] decentis *B*. gratiam convellere cupieb*at B*. audierat] audivit *A*, audirent *B*. sibi iustam *B*. ut iis *B*. simul (que *om.*) *A*. in sequentis] in *om. B*. petitione *om. B*. propterea] preterea *A*. insolenter] *om. A*. L. Lent.] L. *om. A B*. C. Marc.] C. *om. A*. Cesaris spoliarent *A B*. Sergio Galbe *B*. quum is] cum his *A B*. gratia suffrag*ii A*. necessitudine] consuetudine *B*.

51. (*De B cf. Elberl. ad h. c.*)
est] *om. A*. atque amore] *om. A*. tum] cum *B*. erat] esset *A*. posset] poterat *A B*. omnis mult. o. pr. cum liberis, omnibus locis hostie immolab. *A*. *per*cipi *A*. posse*nt B*. humiliores] meliores *B*.

52. percurrisset *B*. cum celer.] cum *om. B*. rediit] redit *A* (et *B*?). ibique] ubique *A*. prefecit togate *B*. itinerum] itinere *B* (*vol.* itiner*is*). ad mutationem] propter municionem *B*. adduci potuit *B* (potuit *ab*duci *A*).

(*Desinit B ita*: g̃. curio tr. pl. cum ces). foro] fore *A*. inferr*et* *A*. di*ss*esserunt *A*.

53. transiit] transit *A*. quo maiores *sp*erarent nec*essi*-*sates* quibus *cet.*] *hæc verba sic scripta finito capiti 50 sine ulla intermissione adjungit B*. pararent] parerent *A m pr*. ipsi] ipse *B*.

54. S. C.] senatus consultum *B*. parthicum bellum *A*. Cn.] Gneo *B*, *om*. *A*. . C.] *om*. *A*. mitter*e*tur *A B*. hæ] *om*. *B*. uni] *om*. *A*. Cæsari] *om*. *B*. Cn.] Gn. *B*, *om*. *A*. Cæsaris] Cesari *B*. cum de vol. minime dubium esset adversariorum suorum Pompeio legionem remisit *ex* suo nom. quintamdecimam *B*. XIII] terciamdecimam *B*. legionem] *om*. *A*. tueatur] tuerentur *B*. XV] *om*. *A*. ducebatur *A*. C.] *om*. *B*. Belgæ] Belgie *A*. et Ædui] hedui *B*. summa esset auctoritas *A*. Ipse] ip*s*e et *A*.

55. Quo quum — per C.] *om*. *B*. duas legiones *ad se B*. remissas] missas *A*. ad bellum particum A. Cn.] *om*. *A*. discept*a*n*t*i quam billigerandi (*om*. contendit) A.

EXPLICIT. LIBER. VIIIus. INCIPIT. IXus. BELLI. CIVILIS. *A*.

SKOLEEFTERRETNINGER

for 1846—1847.

Overeensstemmende med Skolens Indbydelsesskrift for 1846 afholdtes den offentlige Hovedexamen fra den 16de til den 27de Juli.

Efter Rektors Indbydelse deeltog Professor *Bohr* i Bedömmelsen af Latin i IV Kl., II A og II B samt Græsk i II A; Provst *Steenberg* Religion i alle Klasser, Græsk og Hebraisk i IV Kl.; Krigsraad *Garde* Historie og Geografi i IV Kl.; Cancelliraad *Gorm* Tydsk i IV Kl., Fransk i IV Kl., II A og II B; Kammerjunker *Lerche* Dansk og Tydsk i I Kl.; Kapt. *v. Klubien* Mathematik og Regning samt Gymnastik i alle Klasser; Overlæge *Zahrtmann* Naturhistorie i I Kl.; Pastor *Hansen* Historie, Geografi og Fransk i I Kl., Dansk i II A og Naturhistorie i II R. A; Cand. theol. *Jork* Engelsk i II R. (A og B), Tydsk i II A og B, Dansk i II B, Historie og Geografi i II A og B. I Bedömmelsen af IV Klasses skriftlige Pröver deeltog Prof. *Bohr* i Latin (Stiil og Oversættelse), Provst *Steenberg* i Dansk Stiil og Kapt. *v. Klubien* i Mathematik.

Ved Offentliggjörelsen af Examens Udfald tog sluttelig Rektor paa Skolens Vegne Afsked med Dimittenderne, der hæderligt havde bestaaet Skolens Afgangsexamen (alle 3 med Hovedkarakteren *Mg*; de Karakterer, de have erholdt ved Examen Artium udviser omstaaende Tabel).

Dimitterede 1846	Udarbejdelse i Modersmaalet.	Latin (Version)	Latinsk Stiil	Græsk	Hebraisk	Religion	Geografi	Historie	Arithmetik	Geometri	Tydsk	Fransk
W. I. Steenberg	h. III.	laud. (laud. ?)	h. III.	laud.	laud.	laud.	laud.	laud.	laud.p.c.	laud.p.c.	laud.	laud.p.c.
Chr. G. Koefoed	laud.	laud. (laud. ?)	laud.	laud.p.c.	laud.	laud.	laud.	laud.	laud.p.c.	laud.	laud. p.c.	laud.p.c.
B. Bærentsen	laud.	laud.p.c. (laud.)	laud.	laud.	laud.p.c.	laud.	laud.	laud.	laud.p.c.	laud.	laud.	laud.

Hovedkarakteer: *laudabilis* for alle tre Candidater.

Den 1ste September 1846 begyndte Skolen sin Virksomhed i dette Skoleaar med sex Klasser, nemlig to fælles Klasser (I og II), tredie Realklasse (der dog i de fleste Fag slutter sig til anden Klasse), tredie studerende Klasse, fjerde studerende og fjerde Real-Klasse. Fjerde Realklasse, der har de fleste Fag fælles med fjerde studerende, betragtes som denne sideordnet og indtager sin Plads i Skolen efter den af samme udviste Flid (som oftest har den været överst). Klassenavnene I—IV. betegner efter den nyere Klasseinddeling förste — fjerde Skoleaar.

I *Lærerpersonalet* er foregaaet den Forandring, at Skolens to ældste Lærere, Adjunkterne *M. Sommer* og *H. P. Westh*, der begge i en lang Række af Aar med Nidkjærhed have virket ved og for denne Skole, under 28de Oktober f. A. efter Ansögning bleve entledigede i Naade og med Pension fra deres Poster ved Skolen. I deres Sted ere de theologiske Kandidater, *J. C. Jork* og *M. Chr. Ancher* af den kongl. Direktion for Universitetet og de lærde Skoler under 24de November f. A. konstituerede som Lærere ved Skolen; begge tiltraadte deres Poster ved Nytaarstid, til hvilken Tid Adjunkterne *Sommer* og *Westh* vedbleve at fungere.

Fagfordelingen har derefter været fölgende for den övrige Deel af Skoleaaret:

Rektor, Latin i III Kl. og IV Kl. . . .	16	Timer	ugentl.
Overlærer *Lefolii* Dansk og Tydsk i I Kl. og II Kl.	23	—	—
Adjunkt *Hasselriis* Fransk og Skrivning i alle Klasser	20	—	
Adjunkt *Ravn* Græsk i IV Kl., Tydsk i III Kl. og IV Kl., Religion i I—III Kl.	16	—	—
Adjunkt *Jessen*, Religion i IV Kl., Mathematik og Regning i II—IV Kl. . .	18	—	—
Konst. Lærer *Jork* Dansk i III Kl. og IV Kl., Engelsk i III R. og IV R., Historie og Geografi i III Kl. og IV Kl.	20	—	—

Konst. Lærer *Ancher* Historie og Geografi i I Kl. og II Kl., Naturhistorie i alle Kl., Regning i I Kl. . . . 22 Timer ugentl.
Timelærer Adjunkt *Westh* Sang med Skolens Disciple . . . . 3 — —
Timelærer Löjtnant *Sörensen* Tegning med I—III Kl. samt IV R. . . . . . . 6 — —
Timelærer Adjudant *v. Westh* Gymnastik gjennem alle Klasser . . . . . 6 — —

Fölgende Skema viser, hvormange *ugentlige Timer* der i de forskjellige Klasser har været tildeelt ethvert Fag:

Fag.	IV. St. og IV. Kl. fælles	IV. R. særskilt	III. St. særskilt	III. Kl. fælles	III. R. særskilt	III. R. og II.	II. særskilt	I.
Dansk	2	″	″	3	″	″	5	8
Tydsk	2	1	″	3	″	″	6	4
Fransk	3	1	3	″	″	3	″	″
Engelsk	″	3	″	″	4	″	″	″
Latin	*St.* 8	″	8	″	″	″	″	″
Græsk	*St.* 4	″	″	″	″	″	″	″
Religion	2	″	2	″	″	2	″	2
Historie	2	″	2	″	″	2	″	3
Geografi	2	″	″	2	″	″	2	2
Naturhistorie	2	″	2	″	″	2	″	2
Regning og Mathematik	IV. Kl. og III. st. Kl. 2 Regnetimer fælles							
	M. 2	*M.* 3	*M.* 2	″	*M.* 2	*R.* 3	*R.* 2	*R.* 5
Skrivning (uden Hensyn til Fællesskab).	1	2	2	″	4	″	3	4
Tegning (uden Hensyn til Fællesskab).	″	2	1	″	″	2	″	2
Sang (uden Hensyn til Fællesskab)	2	″	″	2	″	″	2	2
Gymnastik (IV. og III. St. fælles)	2	″	2	″	″	2	″	2
Sum af ugentl. Timer	36	36	36	36	36	36	36	36

Efter Programmet for 1846 var *Discipelantallet* 30.

Af disse bleve *W. E. Steenberg*
C. G. Koefoed og
B. Bærentsen
dimitterede til Universitetet (s. S. 69 fg.).

Fra Forberedelsesklassen optoges i Skolen *P. H. Rönne*, *Fr. Steenberg*, *Th. Arboe*, *H. Colberg* og *A. P. Rasch*, af ny indmældte *C. Chr. L. Gether* og *L. M. Lauritzen.* Saaledes talte Skolen ved Skoleaarets Begyndelse 34 Disciple.

Af disse udgik i Aarets Löb:

Brödrene *C. P. Michelsen*, af IV R. og } ved Septbrs. Udg.
N. C Michelsen af I Kl. }
H. G. Arboe } af III R., efter Confirmationen,
J. A. Munch }
alle fire for at gaae over i borgerlig Stilling.

Paa Grund af Forældrenes Forflyttelse ere siden udmældte: *A. Steenberg* af III R. og
Fr. Steenberg af I Kl.
A. H. F. Klubien af IV stud. Kl. og
L. G. F. Klubien af III stud. Kl.

Skolen tæller saaledes for Öjeblikket 26 Disciple, der paa fölgende Maade ere fordeelte i Klasserne:

Fjerde Real-Klasse.

1. *P. M. Jespersen* og 2. *A. Chr. Römer.*

Fjerde studerende Klasse.

1. *A. Colberg.* 2. *L. Chr. L. Lassen* og 3. *Chr. G. Johnson.*

Tredie studerende Klasse.

1. *H. Chr. S. Brix*, 2. *C. A. Römer*, 3. *L. P. Dam*, 4. *Carl Christian Leopold Gether* (Sön af Overauditör J. Gether, Byfoged i Nexö; f. d. 3die Marts 1834) og 5. *M. A. P. Rasch.*

Tredie Real-Klasse.

R. C. Munch.

Anden Klasse.

1. *H. L. Hammer*, 2. *P. K. Tranberg*, 3. *P. Chr. Riis*, 2. *V. Chr. B. Olivarius*, 5. *Chr. S. S. Dam*, 6. *H. T. Michelsen*, 7. *C. A. A. J. Terp*, 8. *K. F. Grove*, og 9. *J. P. J. Munch.*

Förste Klasse.

1. *H. A. Römer*, 2. *Ludvig Mossin Lauritzen* (Sön af Kjöbmand P. Lauritzen i Rönne, f. d. 21de Avgust 1836), 3. *P. H. Rönne*, 4. *H. A. Colberg*, 5. *Thomas Arboe* og 6. *A. P. Rasch.*

Forberedelsesklassen.

Ved dette Skoleaars Begyndelse afgik fra denne Klasse til den lærde Skole *Peter Rönne*, *Frits Steenberg*, *Thomas Arboe*, *Hans Colberg* og *Andreas Peter Rasch;* i Juli Maaned var allerede *W. Heggelund* indmældt, og i Septbr. indmældtes *Chr. Jespersen*, *Fr. Tryde* og *Schach Steenberg;* i Aarets Löb indkom *G. Johnson* og *J. West; Steenberg* udtraadte formedelst Forældrenes Bortrejse, og *André Klubien*, en Elev, der ved sin Sædelighed, Flid og hele Elskværdighed havde vundet alle sine Lærere og sine Medelever, blev os ved Döden berövet; han har efterladt sig et Minde, der vil bevares i kjærlig Erindring af Enhver, der kjendte ham.

Denne Klasse tæller nu 12 Elever i fölgende Orden.

1. *Christian Jesper Jacob Peter Jespersen*, Sön af Landvæsenskommissær, Kammerraad Jespersen i Bodils Sogn, födt 11te Oktober 1837.
2. *Valdemar Terp*, see Prog. f. f. A.
3. *Thorvald Arboe*, ligeledes.
4. *Christian Munch*, ligeledes.

5. *Jörgen Theodor West*, Sön af Kjöbmand J. West i Rönne, födt 8de Marts 1836.
6. *Caspar Hasselriis*, see Progr. f. f. A.
7. *Ludvig Krabbe*, ligeledes.
8. *Hans Westh*, ligeledes.
9. *Sophus Whitte*, ligeledes.
10. *Frederik Vilhelm Tryde*, Sön af Bogtrykker Tryde i Rönne, födt 21de Februar 1838.
11. *Georg Christian Johnson*, Sön af engelsk Vicekonsul Johnson, födt 13de Avgust 1839.
12. *William Christian Heggelund*, Sön af Kammerraad Heggelund, Toldkasserer i Rönne, födt 9de Oktbr. 1841.

I Fagfordelingen er der foregaaet den Forandring, at Adjunkt *Hasselriis* har overtaget Underviisningen i Skrivning; iövrigt er Bestyrelsen af denne Klasse og Betalingen som forhen.

Sygeligheden har i det forlöbne Skoleaar været saa stor, at vi med Undtagelse af de tre förste Uger kun 1 Dag have været samlede med alle denne Klasses Elever, ja i længere Tid ej engang Halvdelen været tilstede; at dette har udövet en skadelig Virkning paa Underviisningen, er en Selvfölge.*)

De læste Pensa ere:

Hjorts danske Börneven. 1ste Parti: 74—128, 439—448, 450—452, 454-485, 561—603; 2det Parti fra S. 1—45. Af Krossings poetiske Læsebog 1ste Deel ere flere Digte lærte udenad. De Ældre have skrevet danske Stile efter Diktat. Herslebs lille Bibelhistorie, 1ste Parti: forfra til Hosea, fra Jesu Mirakler og ud, med Undtagelse af nogle Stykker; 2det Parti: fra Skabelsen til Dommerne. Jacobis Regnebog benyttes. I Tydsk har 1ste Parti læst forfra til pag. 48 i Rungs tydske Læsebog, 2det Parti fra

*) Ogsaa i Skolens övrige Klasser med Undtagelse af II. har hersket mere eller mindre Sygelighed, dog meest i IV. studerende Klasse.

pag. 17—45 i Rungs Elementarbog. I Geografi er af 1ste Parti læst Asien og Afrika, af 2det Parti Norge, Sverige, Rusland, Polen, Preussen, Holland, Belgien, England, Frankrig, Spanien, Portugal, Schweiz og Italien. Alle Elever skrive Sammenskrift undtagen de 3 nederste. Ströms Naturhistorie, 1ste Parti: Pattedyrene, 2det Parti: forfra til de insektædende Pattedyr.

De i indeværende Skoleaar gjennemgaaede *Pensa* og foretagne Övelser ere fölgende:

Dansk og Tydsk i II. og I. Klasse.*)

Denne Underviisning er i Aar drevet efter den i forrige Aars Indbydelsesskrift udviklede Plan; i II. Klasse er den bleven fortsat med de Lærlinge, med hvilke den ifjor var begyndt i I. Kl. Idet Sætningsanalysen der er bleven overfört paa det Tydske, er der blevet Lejlighed til at meddele Lærlingene Grundtrækkene for Brugen af den forestillende Maade, saaledes som denne kan komme til Anvendelse i Tydsk, og ved Forholdsformerne ere de især blevne bekjendte med de nye Anvendelser af Ejeformen, som dette Sprog fremviser. Ved at anstille Sammenligning mellem begge Sprog har vi seet, hvorledes det, som ved Tydsk er almindeligere Regel for Ejeformens Brug, deels forekommer i ganske enkelte Udtryk i Dansk, deels betegnes ved andre Omskrivninger, ligeledes hvorledes forandret Betegnelse af Tidsforholdene eller vidtlöftigere Omskrivninger paa Dansk betegne det Samme, som paa Tydsk kan udtrykkes ved forestillende Maade; ved en saadan Sammen-

---

*) Paa Grund af dette Underviisningsfags Vigtighed som Grundlag meddeles herom en fuldstændigere Fremstilling af Læreren i samme. Iövrigt henviser jeg til Indbydelsesskrifterne fra de foregaaende Aar.

ligning mellem Dansk og Tydsk er vi i det Hele kommet til at lægge Mærke til Ordstillingens Betydning i Dansk. De ved Analysen meddeelte Regler for Tydsk ere blevne anvendte paa Stile; en Time om Ugen er nemlig bleven anvendt saaledes, at korte danske Sætninger bleve opgivne först paa ordentligt Dansk, dernæst med tydsk Ordfölge, og saa, efter at de fornödne Gloser vare meddeelte, af Lærlingene nedskrevne paa Tydsk; heri har altsaa Erfaringen viist, at vi kunde gaae en Deel videre, end der ifjor blev angivet som Plan. Desuden er der skrevet en Stiil ugentlig, som paa forskjellige Maader blot sigtede til at bestyrke Lærlingene i Opfattelsen og Betegnelsen af det tydske Sprogs Lyd. Efter trykt Bog er i Sproglæren ikke læst mere end ifjor, nemlig Alt, hvad der hörer til Ordenes Böjning efter Hjorts mindre tydske Sproglære; Grunden hertil har været, at vi ved Aarets Begyndelse troede at kunne vente en ny tydsk Sproglære, om hvilken vi antog, at den bedre end de hidtil brugte vilde kunne tilfredsstille vore Fordringer, men vor Forventning er ikke bleven tilfredsstillet. Oversættelsesunderviisningen er bleven fortsat paa samme Maade, som i forrige Klasse, idet vi deels fra Dansk til Tydsk har læst til Ende og atter gjennemlæst den Deel af Rungs tydske Læsebog for Börn, hvortil der er dansk Oversættelse, deels fra Tydsk til Dansk samme Bog Side 34—92, 117—152 og 169—207. Desuden har Lærlingene efter deres egen fri Bestemmelse uden Tvang lært tydske Digte udenad efter samme Bog, og en Gang hver Uge ere de blevne hörte, som opgave noget Saadant som læst. I de danske Timer har vi fortsat Udenadslæsningen af Digte efter Krossings Versebog for de lavere Klasser, hvortil er anvendt en Time ugentlig; herved har Opmærksomheden mere været henvendt paa Foredraget, end för var Tilfældet, det Samme har ogsaa været Tilfældet med Oplæsningen, hvorved vi har gjennemlæst Holsts danske Læsebog forfra til Side 150. Ugentlig har vi i to paa

hinanden fölgende Timer skrevet en dansk Stiil, som for det Meste bestod deri, at Lærlingene skulde gjengive en tre Gange foredraget Fortælling; i Bedömmelsen er der da blevet taget et tredobbelt Hensyn, nemlig deels til Fortællingens Gjengivelse, deels til Sproget og deels til Retskrivningen.

I *förste Klasse* har vi saa godt som ganske fulgt samme Fremgangsmaade som i forrige Aars förste Klasse, nemlig indövet Oplæsningen i Dansk ved at gjennemgaae af Hjorts Börneven Side 214 til 450 og desuden Sproglæren efter den i sidste Indbydelsesskrift angivne Plan ved samme Bog Side 75—100; dertil er kommet to Gange ugentlig Overhörelse af udenad lærte Digte af Krossings Versebog for de lavere Klasser og to Gange ugentlig Diktatstiil for Retskrivningens Skyld. I Tydsk har vi ligesom ifjor læst Rungs Læsebog fra Dansk til Tydsk Side 34 til 55 og fra Tydsk til Dansk Side 34—64, af Sproglæren alle Böjninger af Navneord, Tillægsord, Stedord og Udsagnsord saavel efter förste som efter anden Böjningsmaade samt Forholdsordene efter Hjorts mindre Sproglære; kun have vi endnu ikke lært Udsagnsordenes forestillende Maade, men vil gjemme dette, indtil Lærlingene ved Analysen har faaet Kundskab om dennes Betydning; desuden have vi for det Meste en Gang ugentlig skrevet en lille tydsk Diktatstiil efter et fra Oversættelsen nöje bekjendt Stykke. I Böjningerne ere Lærlingene altid blevne hörte saaledes, at de i en opgivet dansk Sætning selv maatte finde, i hvilken Form vedkommende Ord skulde staae og svare derefter.

Dansk i III. og IV. Klasse.

Tredie Klasse har læst af Holsts danske Læsebog forfra til S. 297. Af Krossings poetiske Læsebog 1ste Deel ere fölgende Digte lærte udenad: Fiskerkonens Aftensang; Foraarssang; Oldingen og hans Nabo; En Ven; Venskab; Forskjelligt Samkvem; Erkjendelse af Moderplejen; En Er-

indring; Kirsten Piils Kilde; Fru Marthes Kilde. Bojesens Grammatik er læst og indövet ved Analyse. Een Stiil om Ugen er udarbeidet hjemme.

Fjerde Klasse: Holsts danske Læsebog forfra til S. 189; af Krossings poetiske Læsebog 2den Deel er lært Digtene: Til mit Fædreland; Glæde over Danmark; Hjemvee; Matrosen; Den engelske Kaptajn; Roskilde bygges. Bojesens Grammatik er læst; een Stiil om Ugen er skrevet hjemme; undertiden er en Stiil udarbejdet paa Skolen.

Tydsk i III. og IV. Klasse.

Tredie Klasse: Hjorts Læsebog S. 21—87; af Hjorts Grammatik: Substantivernes Kjön, Deklination, Adjektivernes Deklination og Comparation. Af Rungs Elementarbog lært udenad S. 34—46. Efter Halvaarsexamen ere nogle faa Timer blevne anvendte til tydsk Stiil.

Fjerde Klasse: Hjorts Læsebog S. 173—247; Hjorts Grammatik, Böjningslæren til Side 70; af Rungs Elementarbog lært udenad fra S. 50—77. Realisterne have skrevet Stiil (1 Time om Ugen) efter Bresemanns Stilebog fra S. 1—33 (med Forbigaaelse af S. 20—24) og lært udenad fra S. 1—20.

Fransk.

Anden Klasse og tredie Realklasse: Borrings „Manuel de langue française" fra Pag. 47 til 123; Kjönsdannelsen, Fleertalsdannelsen, Stedordene, de regelmæssige Udsagnsord efter Abrahams Sproglære og de 15 förste Fabler i Bjerrings Læsebog.

Tredie studerende Klasse: Borrings franske Læsebog for Mellemklasser, forfra til Pag. 95, les interprétations undtagen; de vigtigste Afsnit af Formlæren efter Abrahams Sproglære og i Bjerrings franske Læsebog, forfra til Pag. 11.

Fjerde Klasse: Borrings franske Læsebog for Mellemklasser, fra Pag. 46—53 samt fra Pag. 74—188, Form-

læren efter Borrings Grammatik og i Bjerrings franske Læsebog fra Stykket 13—43 i „Histoire du petit Jeannot."

Engelsk.

Tredie Realklasse har læst hele Mariboes „Stories selected from the history of England" med Undtagelse af de 6 förste Stykker. De tilsvarende Stykker i „Nöglen til Mariboes engelske Læsebog" ere brugte til mundtlig og skriftlig Oversættelse fra Dansk. Af Mariboes Grammatik er læst forfra til de mangelfulde Udsagnsord.

Fjerde Realklasse har læst af Lohmejers engelske Læsebog fra S. 89—159 og S. 170—191. Til mundtlig og skriftlig Oversættelse fra Dansk opgives af Mariboes „Engelsk Læsebog efter en ny Methode": The history of little Jack Stykkerne 46—67 og alle Fablerne. Samme Forfatters Grammatik er læst fuldstændig.

Latin.

Tredie studerende Klasse: Madvigs Formlære fuldstændig, dog med Undtagelse af enkelte for Begyndere mindre passende Specialiteter; Chrestomathia Ciceroniana, udgivet af Friedemann, S. 13—22, 26—28 Nr. 6, 29 Nr. 12—32, 61—67, 78 Nr. 58—80, 121—125*). Af Trojels „Exempler til at oversætte fra Dansk paa Latin" er mundtlig lært S. 1—28.

Fjerde studerende Klasse: Madvigs Sproglære, Lydlæren, med Undtagelse af Kap. 2, Böjningslæren K. 1—12, samt uregelm. Udsagnsord, af Ordföinjngslæren 2det Afsnit (overalt er det med smaa Typer udförte for det meste forbigaaet). Cæsar de B. G. lib. I—III. Til mundtlig Stiil er

---

*) At denne Bog ikke egner sig til Underviisning i de lavere Klasser og næppe passer synderligt til Skoleunderviisning overhovedet, er en Erfaring, jeg har gjort iaar ved Benyttelsen af samme i denne Klasse, og den vil derfor for Fremtiden ikke blive brugt af os.

benyttet Ingerslevs Materialier, 1ste Samling, S. 1—14, til skriftlige Övelser Trojels Exempler S. 39—84.

Græsk.

Fjerde Klasse: Xenophons Anabasis 1ste Bog 1—9de Kap., Tregders Grammatik forfra til 15de Kap. (med Forbigaaelse af de for Begyndere mindre vigtige Paragrapher og Anmærkninger). Af Langes Læsebog skrevet og lært udenad S. 95—104.

Religion.

Förste Klasse: Af Herslebs mindre Bibelhistorie det gamle Testamente. Af det nye Testamente er læst og gjennemgaaet Matthæi Evangelium.

Anden Klasse og Tredie Realklasse: Herslebs mindre Bibelhistorie S. 85—148 (det nye Test.), Balles Lærebog, 1ste, 2det og 3die Kap., Palæstinas Geografi S. 34—55. Af det nye Testamente gjennemgaaet Matth. 15—28.

Tredie Klasse: Herslebs större Bibelhistorie, det gamle Testament S. 1—92; Balles Lærebog 1ste og 2det Kap. og af 6te Kap. fra S. 56—76; Jensens Palæstinas Geografi S. 7—31. Af det nye Testamente er den sidste Halvdeel af Matthæi Evangelium bleven gjennemgaaet.

Fjerde Klasse: Balles Lærebog, de 6 förste Kapitler, Herslebs store Bibelhistorie, 2den Afdelings 4de, 5te, 6te, 7de og 8de Periode. Jensens „Palæstinas Geografi", forfra til S. 43; Matthæi Evangelium Kap. 14, ud.

Historie.

Förste Klasse har i Bohrs „Lærebog i den gamle Historie" læst fra Begyndelsen til S. 108, de to Överste have læst hele Bogen (kun det med större Stiil læses her).

Anden Klasse har læst den gamle Historie efter „Kofods fragmentariske Historie".

Tredie Klasse har af Kofods Udtog af Verdenshistorien læst forfra til den romerske Kejser Septimius Severus.

Fjerde Klasse har efter samme Bog læst hele den gamle Historie.

Geografi.

Förste Klasse har læst Europa og Asien efter Ingerslevs kortfattede Lærebog i Geografien; de 2 Överste have læst hele Lærebogen.

Anden Klasse har i „Velschows Geografi" læst fra Begyndelsen til Storbritannien (S. 123.)

Tredie Klasse har efter samme Lærebog læst fra Schweiz til de indiske Öer.

Fjerde Klasse har efter samme Lærebog læst fra Schweiz og Asien ud.

Naturhistorie.

Förste Klasse har læst Pattedyrene og de to förste Ordener af Fuglene.

Anden og Tredie Klasse Pattedyrene efter „Ströms naturhistoriske Lærebog".

Fjerde Klasse har læst Krybdyrene, Leddyrene og Blöddyrene efter „Bramsens og Drejers kortfattede Lærebog i Zoologi."

Regning.

I *förste Klasse* ere fornemmelig de 4 Species blevne indövede, i det Exempler deels ere tagne af Hoffmeyers, deels af Ursins Regnebog; de to Överste have tillige regnet de 4 Species i Brök; 1 Time ugentlig er anvendt til Hovedregning.

Hoffmeyers „Ledetraad ved Underviisningen i Regning" er lagt til Grund for Underviisningen i de övrige Klasser *).

*) Eleverne i disse Klasser have næsten ugentligt havt Stykker hjemme at udregne.

Anden Klasse, tredie Klasse og fjerde studerende Klasse til Procentregning.

Fjerde Realklasse til Forvandling af Maal og Mönt.

Mathematik.

Tredie Realklasse: Jürgensens Arithmetik 1—54.

Tredie studerende Klasse: Jürgensens Arithmetik 37—71.

Fjerde studerende Klasse: Jürgensens Arithmetik 59—74; Oppermanns Geometri 46—124.

Fjerde Realklasse: Jürgensens Arithmetik 71—88; 100—105; Oppermanns Geometri 74—203.

Underviisningen i *Skrivning*, *Tegning*, *Sang* og *Gymnastik* er iaar i det Væsentlige fremmet efter de samme Principer som forrige Aar. Til Brug ved Underviisningen i Sammenskrift er anskaffet *E. Bjerrings* danske og engelske Forskrifter, 6 Hefter (Kbhvn 1843—46), opklæbede paa Pap.

Til Brug ved Sangunderviisningen er anskaffet 6 Exemplarer af *Chr.* og *E. Erslews* Haandbog ved Sangunderviisningen. Kbhvn 1845.

Oversigt over Skolens og Stipendie-

A. *Skolens*

Indtægt.

	Rbd.	Sk.
Beholdning fra forrige Aar	3519	69½
Indtægt ifölge Decisionen for Regnskabet for 1845	1	13½
Indkomne Restancer fra forrige Aar . . .	1	40
Tilbagebetalte Forskud	400	»
Tilskud fra den almindelige Skolefond . . .	4167	46
Indtægt i Rentepenge	112	79
Degnepensionet	14	92
Skolepenge (efter Fradrag af Fjerdeparten, der efter Kongelig Resolution tilfalder Stipendiefonden)	324	66
Lyse- og Brændepenge	95	24
Inskriptionspenge	50	»
For Testimonier	10	»
Tavlepenge	64	63
Indbetalt af Rector for Afbenyttelsen af Skolens Jorder . . . . . . , . . .	36	»
Belöbet af de Bidrag, flere af Landets Kirker have ydet til Opförelsen af den Skolelocalet givne Tilbygning	100	»
Indbetalt til Skolebygningens Vedligeholdelse af Amtsrepartitionsfonden det ved Kongelig Res. af 3die Novbr. 1843 bestemte Belöb . . . . , ...	100	»
Student B. Bærentsens Oplag, som er fört Stipendiefonden til Udgift	100	»
Indtægt . . .	9098	13
Udgift . . .	7599	69½
Kassebeholdning . . .	1498	39½

fondens Indtægt og Udgift for 1846.

Regnskab.

Udgift.

	Rbd.	Sk.
De faste Læreres Gager	4464	47
Godtgjörelse til Timelærere	263	„
Professor Bohrs Pension	1200	„
Til Bibliothekets Forsyning	200	„
Bygningernes Vedligeholdelse	102	67
Brændsel	164	20
Belysning	25	„
Skatter og Afgifter	15	35½
Regnskabsförerens Procenter	171	23
Löbende og tilfældige Udgifter	232	20
Extraordinaire Udgifter	330	„
Bevilgede Lönningsforskud	200	„
Adjunkt Sommer's og West's Pension fra 28de Oktober 1846 er bleven fört til Udgift som afgivet Overskud til den almindelige Skolefond	231	49
	7599	49½

B. *Rektorboligen*

Indtægt.

	Rbd.	Sk.
Beholdning fra 1845	55	62
Modtaget fra den almindelige Skolefond . .	6000	»
Den Sum, hvorfor den til Nedbrydning bestemte Rektorbolig blev solgt	547	»
Indtægt . . .	6602	62
Udgift . . .	6552	85
	49	73

C. *Stipendie-*

Indtægt.

	Rbd.	Sk.
Beholdning fra forrige Aar	70	31½
Fjerdeparten af Skolepengene	108	22
Rentepenge	40	»
Indtægt . . .	218	53½
Udgift . . .	102	92
Kassebeholdning . . .	115	57½

vedkommende.

Udgift.

	Rbd.	Sk.
Den hele Udgift i Aaret 1846 udgjör et Beløb af	6552	85
	6552	85

fonden.

Udgift.

	Rbd.	Sk.
Student B. Bærentsens Oplag	100	»
Regnskabsföringen	2	92
	102	2

Skolebeneficierne for dette Skoleaar ere iflge Resolution af den Kongelige Direktion for Universitetet og de lærde Skoler fordeelte saaledes:

I. **Höieste og mellemste Stipendium.**
Ingen.

II. **Laveste Stipendium** (20 Rbd. at oplægge).
1. *C. A. Römer*, III stud. Kl. No. 2.
2. *L. P. Dam*, III stud. Kl. No. 3.
3. *M. A. P. Rasch*, III stud. Kl. 5.
4. *P. Chr. Riis*, II Kl. No. 3.

III. **Fri Underviisning** (foruden Stipendiarierne).
1. *A. H. F. Klubien*, IV Kl. No. 1.
2. *C. A. A. J. Terp*, II Kl. No. 7.
3. *W. Chr. B. Olivarius*, II Kl. No. 4.
4. *H. L. Hammer*, II Kl No. 1.
5. *P. K. Tranberg*, II Kl. No. 2.

Gehejmeraadinde Stampes Legat for Aaret 1846 er af Sjællands Stifts Biskop efter Rektors Indstilling tildeelt *Chr. G. Koefoed*, efter at han havde underkastet sig Examen Artium med Hovedkarakteren *Laudabilis*.

I ovennævnte Chr. G. Koefoeds Sted har Lehnsbesidderen af Grevskabet Bregentved, Hs. Excellence Gehejme-Statsminister Greve af Moltke udnævnt *L. Chr. L. Lassen* til at nyde Renten af den Rönne lærde Skole tillagte Portion af det *Moltkiske Legat* for Embedsmænds Börn.

Under 21de Juli f. A. tilskrev den kongelige Direktion for Universitetet og de lærde Skoler Forstanderskabet, at Hs. Majestæt Kongen under 18de s. M. allernaadigst har bifaldet, at der i Forbindelse med den ved allerhöjeste

Resolution af 9de Avg. 1845 allernaadigst approberede Ombygning af Rektorboligen ved Rönne lærde Skole tillige foretages en *Ombygning af det gamle Gymnastikhuus* overeensstemmende med den af Bygningskonduktör *Thielemann* foreslaaede Plan, saaledes at der hertil anvendes et Belöb af indtil 1445 Rbd. .

Ombygningen af dette Lokale blev dernæst snarest mulig iværksat, og det nye Gymnastikhuus kunde allerede benyttes til Övelser i December Maaned.

Skolens Bogsamling er siden sidste Programs Udgivelse bleven foröget med fölgende Skrifter:

Monumentum Ancyranum restituit J. Franzius, comment. perpetuo instruxit A. W. Zumptius. Berol. 1845. 4.

E. Anhalt, Die Universität, Ueberblick ihrer Geschichte und Darstellung ihrer gegenwärtigen Aufgabe. Jena 1846.

Arriani Anabasis et Indica. Emendavit Dübner. Fragmenta collegit et indices adjecit C. Müller. Græce et latine. Parisiis 1846.

J. Baggesens danske Værker, 2den Udgave ved A. Baggesen, VIII og X Bind. Kbhvn. 1846—47.

— — Biografi ved A. Baggesen, III, 1. Kbhvn. 1846.

Beckers Verdenshistorie, oversat af Riise, XIV, 1—6. Kbhvn. 1846.

P. W. Becker, Samlinger til Danmarks Historie under Kong Fredrik III's Regering. 1ste Deel. Kbhvn. 1847.

C. H. A. Bendtsen, Et Par Ord om Reformen i vort lærde Skolevæsen. (Program.) Ribe 1846.

C. F. W. Bendz, Authentiske Efterretninger om J. B. Winslöws Overgang til den catholske Kirke. (Progr.) Horsens 1846.

P. C. Berg, Methodisk ordnede Opgaver. Kbhvn. 1847.

Bergk u. Cæsar, Zeitschrift f. d. Alterthumswissenschaft 1846, H. 6—12, 1847, H. 1—4 Cassel.

H. H. Blache, Efterretninger om Aarhuus Cathedralskole og om den Ruthardtske Methode i Sprogunderviisningen. (Progr.) Aarhuus 1846.

S. N. J. Bloch, Bidrag til Roskilde Domskoles Historie. 4de H. (Progr.) Roskilde 1846. 4.

H. G. Bohr, Efterretninger om det v. Westenske Institut. Kbhvn. 1846.

— — Lærebog i den gamle Historie. Kbhvn. 1842.

E. F. Bojesen, Kort Begreb af den danske Sproglære. Kbhvn. 1846.

— — Locorum philologicorum fasc. I. (Program fra Sorö Akad. Skole.). Kbhvn. 1846.

P. Bramsen og S. Drejer, Kortfattet Lærebog i Zoologie og Botanik. 2den Udg. Kbhvn. 1846.

B. Borgen, Udkast til en Underviisningsplan for de udvidede lærde Skoler. (Progr.) Kbhvn. 1846.

V. A. Borgen, latinsk Læsebog for de förste Begyndere. Kbhvn. 1834.

K. Brandes, litterarische Zeitung. Berlin 1846.

C. J. Brandt og L. Helweg, den danske Psalmedigtning 2den Deel, 1—5 H. Kbhvn. 1846.

Fr. Brömmel, Genealogische Tabellen zur Geschichte des Mittelalters bis z. d. J. 1273. Basel 1846. Tverfol.

Budget for Aaret 1847 og
Regnskabsoversigt for Aaret 1845; begge Skr. Kbhvn 1847. 4.

H. N. Clausen, Tidsskrift for udenl. theol. Litt. 1846, 1—4 Hefte. 1847, 1ste Hefte.

S. Drejer og P. Bramsen, Lærebog i Naturhistorien for Skoler. Kbhvn. 1840.

K. Eckermann, Lehrbuch der Religionsgeschichte und Mythologie der vorzüglichsten Völker des Alterthums. III B. 1ste und 11te Abth. Halle 1846—47.

J. H. C. Egggers über den ursprünglichen Gebrauch der griechischen Präpositionen. (Progr.) Altona 1846. 4.

C. W. Elberling, Anmærkninger til Q. Horatius Flaccus's 3die og 4de Brev i 1ste Bog (Program fra Slagelse lærde Skole.) Kbhvn. 1846.

Chr. og E. Erslew, Haandbog ved Sangunderviisningen i i Skoler. Kbhvn. 1845, 6 Exempl.

Th. H. Erslew, Almindeligt Forfatterlexicon. 9de Hefte Kbhvn. 1846.

H. Ewald, Geschichte des Volkes Israel bis Christus. I & II B. Göttingen 1843—45.

J. G. Fichte's sämmtliche Werke, herausgegeben von J. H. Fichte. VII—VIII B. Berlin 1846.
— — nachgelassene Werke I—III Band. Bonn 1834—35.
E. W. Fischer, Griechische und Römische Zeittafeln. Altona 1846. 4.
E. Flemmer, Demosthenes's Kamp mod Philip. Kbhvn. 1846.
H. M. Flemmer, Efterretninger om Frederiksborg lærde Skole. Kbhvn. 1846.
F. T. Friedemann, Gradus ad Parnassum Latinum, ed. IV. II Voll. Lipsiæ 1842—45.
— — Chrestomathia Ciceroniana. Vol. I, pars I, ed. IIItia. Brunswigæ 1842.
G. Girard, Ueber den regelmässigen Unterricht in der Muttersprache. Deutsch v. Pabst. Biel 1846. (2te—4te Lieferung.)
M. W. Götzinger, Deutsche Sprachlehre für Schulen. 6te verb. Aufl. Aarau 1845.
Gräfe u. Clemen, Pädagogische Zeitung, zweite Jahrgang. Leipzig 1846.
L. Gude, Bemærkninger om Religionsunderviisningen i den lærde Skoles höjere Klasser. (Progr. fra Borgerd. paa Chrhvn.). Kbhvn. 1846.
B. Gunlaugssyni, Leidarvisir o. s. v. Reykjavik 1846. (Progr.)
R. J. F. Henrichsen, de fragmento Gottorpiensi Lucretii. (Progr.) Odense 1846.
— — Bidrag til Odense Kathedralskoles Historie. 1ste H. (Progr) Odense 1846.
K. F. Hermann, Lehrbuch der gottesdienstlichen Alterthümer der Griechen. Heidelberg 1846.
L. Herrig u. H. Viehoff, Archiv für das Studium der neueren Sprache. Nr. 1. Elberfeld und Iserlohn 1846.
G. F. Hetsch, Om Tegneunderviisning. 2den forög. Udg. Kbhvn. 1847.
P. Hjort, Om höjere Undervisningsanstalter, især et Agerdyrkningsakademi i Danmark. Kbhvn. 1847.
A. B. Hoffmeyer, Ledetraad ved Underviisningen i Regning. 3 Dele. Kbhvn. 1844—45.
H. P. Holst, Dansk Læsebog, 1ste Afd. 3die Udg. Kbhvn. 1845.

J. F, Horn, Die begriffliche Entwickelung der Redetheile. (Progr.) Glückstadt 1846. 4.

C. F. Ingerslev, epistola critica ad V. D. Alschefski, part. II. (Progr. fra Kolding l. Sk.) Kbhvn. 1846.

— — Kort Lærebog i Geographien, 3die Udg. Kbhvn. 1844. 12.

J. P. A. Jungclaussen, Andeutungen über locale Anschauungen in der Sprache. (Progr.) Schleswig 1846. 4.

Chr. Jürgensen, Elementair Arithmetik og Algebra, 3die Udg. Kbhvn. 1846.

F. C. Kielsen, Lærebog i Naturhistorien for Begyndere, 4de Oplag. Odense 1839.

— — Icones mammalium, avium, piscium, amphibiorum, vermium, insectorum. Indices systematicos addidit. VI. Voll. Hafniæ 1835.

H. Koester, Commentationis de scoliis fasc. Imum scrips. (Progr.). Flensburg 1846. 4.

J. L. A. Kolderup-Rosenvinge, Supplement til Samlinger af Lovbud og Collegialbreve, Gejstligheden vedkommende, for 1840—45. Kbhvn, 1846.

Kolster, de adornata Oedipodis Colonei scena. (Progr. fra Meldorf l. Sk.) Itzehoe 1846. 4.

F. K. Kraft und C. Müller, Real-Schule-Lexicon f. d. stud. Jugend. Altona 1846—47. 1—9 Lief.

H. Kröyer, Naturhistorisk Tidsskrift. Ny Række, 2 B., 1 og 2 Hefte. Kbhvn. 1846.

J. P. F. Königsfeldt, Genealogiske Tabeller til Oversigt over Hertugd. Slesvigs og Holsteens Historie. Kbhvn. 1847. Tverfol.

F. Lange, Efterretninger om Vordingborg lærde Skole. Nykjöbing 1846.

G. F. W. Lund, Om det oldnordiske Sprog som Underviisningsgjenstand. (Progr.) Nykjöbing 1846.

Ch. Lütken, Om Sorö Akademies Idee. Kbhvn. 1847.

J. N. Madvig, Det latinske Sprogs Form. Kbhvn. 1844.

J. H. Mansa, Nörrejylland pl. VIII. Landk. Kbhvn. 1846.

H. F. Massmann, Gedrängtes althochdeutsches Wörterbuch, oder vollständiger Index zu Graff's alth. Sprachschatze. Berl. 1846. 4.

L. Mein, Holsteinische Geschiebe. I. (Progr.) Kiel 1846. 4.

Ch. Molbech, Nyt historisk Tidsskrift, 1 B. 1 Hefte. Kbhvn. 1846.

— — Om Sorö Akademie, dets Skiebne og dets Fremtid. Kbhvn. 1847.

K. Ph. Moritz's Gudelære, oversat og med et Omrids af den nordiske Mythologie, udg. af Chr. Winther. Kbhvn. 1847.

G. Mühlmann und E Jenicke, Repertorium der class. Philologie, 1lter B., 2tes H. Leipz. 1846.

K. O. Müller, Kleine deutsche Schriften über Religion, Kunst, Sprache, Leben und Geschichte des Alterthums, herausgegeben von E. Müller. 1ster B. Breslau 1847.

E. Munthes Geographie, omarbeidet af H. M. Velschow, 10de Opl. Kbhvn. 1846.

J. P. Mynster, de illo fratre, cujus Paulus 2 Corinth. VIII, 18 mentionem facit, comm. Hauniæ 1846. 4.

C. F. Nägelsbach, Lateinische Stilistik für Deutsche. Nürnberg 1846.

K. C. Nielsen, Efterretninger om Realskolen i Aarhuus. Aarhuus 1846.

L. Oppermann, Elementær Plangeometri. Kbhvn. 1845.

Paludan-Müller og Rohmann, Aktstykker til Oplysning især af Danmarks indre Forhold. 2den Samlings 2det H. Odense 1845. 4.

A. Paulys Real-Encyclopädie der class. Alterthumswissenschaft, fortgesetzt v. Chr. Walz u. W. S. Teuffel. 65—84 Lief. Stuttg. 1846—47.

Platonis opera ex. rec. C. E. Chr. Schneideri. Græce et Latine cum scoliis et indicibus. Vol. II. pars I. (Civitas, Timæus, Critias). Parisiis 1846.

Julii Pollucis Onomasticon ex rec. J. Bekkeri. Berol. 1846.

E. Ruthardt, Vorschlag u. Plan einer äusseren Vervollständigung der grammaticalischen Lehrmethode. Breslau 1841.

C. E. Scharling og C. T. Engelstoft, Theologisk Tidsskrift, 10de Bd. 2det Hefte. Kbhvn. 1846.

Schreiter, Einige Bedenken üb. die Maturitätsprüfungen. (Progr.). Husum 1846. 4.

H. P. Selmer, Kjöbenhavns Universitets Aarbog f 1845.

F. C. Sibbern, Om den christelige Yttringsfrihed. (Progr.). Kbhvn. 1846. 4.

S. A. W. Steinii de neuromate quodam nervi ischiadici. disp. (Progr.). Hauniæ 1846. 4.
H. Stephani, thesaurus Græcæ lingvæ Vol. V, fasc. 7, Vol. VI, fasc. 6. Paris 1846. Fol.
E. v. Sydow, Methodischer Handatlas f. das wissenschaftl. Studium der Erdkunde. 2te Aufl. Gotha 1846. Tverf. 1te Lief.
Sörensen, Ueber die Ungewissheit der Geschichte des heidnischen Dänemarks. (Progr.). Plön. 1846. 4.
Poetæ bucolici et didactici. Theocritus, Bion, Moschus, recogn. Ameis. Nicander, Oppianus, al. rec. Lehrs. Phile iambi, emend. Lehrs et Dübner. Græce et Latine c. scoliis et indice. Paris 1846.
C. A. Thortsen, Bemærkninger til nogle Steder i Horatses Oder (Progr.) Randers 1846.
P. N. Thorup, Historiske Efterretninger om Ribe Cathedralskole. 1ste Deel. 1ste Hefte. Ribe. 1846.
P. H. Tregder, Kort Udsigt over den græske Kunsts Historie. (Progr.). Aalborg 1846.
Chr. Trojel, Exempler til at oversætte fra Dansk paa Latin. 2den Udg. Kbhvn. 1846.
P. Virgilii Maronis opera, herausgeg. v. Süpfle. Karlsruhe 1847.
P. Vollquardsen, Ueber den angeblichen Untershied der Partikeln κέν und ἄν (Progr.). Hadersleben 1846. 4.
C. F. Wegener, Om A. Sörensen Wedel (Program fra Söro Akad.). Kbhvn. 1846. 4.
I. H. K. Whitte, Om den provisoriske Underviisningsplan af 25de Juli 1845. II. H. H. Lefolii, Om Underviisningen i Dansk og Tydsk som Grundlag for den grammatiske Dannelse (Progr. fra Rönne l. Sk.). Kbhvn. 1846.
G. H. Winther, Quibus artibus et conatibus ludi reales, qui vocantur, in Germania apud protestantes ad init. hujus seculi instituti sint, dissert. pædagogica (Magisterdisp.). Hauniæ 1846.
E. Wolle, Om Opgaver til Udarbeidelse i Modersmaalet ved Ex. art. og de udvidede Skolers Afgangsexamen. (Program). Viborg 1846.
Xenophontis Anabasis ed. C. G. Krüger. Berl. 1830.
H. C. Örsted, Oversigt over det kongl. danske Videnskabernes Selskabs Forhandlinger i Aaret 1845. Nr. 1—6.

Da der i Bibliotheket fandtes flere Dubletter af gode Værker, og en Deel, som var kjöbt paa Auktioner ved forskjellige Lejligheder, deels var uden virkeligt Værd, deels forældet, androg jeg for den kongl. Universitetsdirektion om Tilladelse til at afhænde disse Skrifter. Efterat Direktionen dernæst havde ladet sig give en Fortegnelse over disse Skrifter (c. 700 i Tallet), bleve disse dernæst efter Ordre af Direktionen tilstillede samme i Löbet af forrige Sommer.

Meddelelser om Lærlingernes Bogsamling.

Efter det i sin Tid til Skolens Rector indgivne Regnskab for Aaret 1ste April 1846 til 31te Marts 1847 belöb i det angivne Tidsrum Kassens Indtægt og Udgift sig til fölgende Summer.

Indtægten bestod næst

Kassebeholdningen fra forrige Aar	„ Rbdlr.	2 Mk.	13 Sk.
hvortil kom som betalt for meget paa en Regning fra Aaret $18\frac{45}{46}$.	„ —	1 —	„ —
i Deeltagernes Bidrag tilsammen . .	40 —	„ —	13 —
saa at hele Indtægten bliver	40 Rbdlr.	3 Mk.	13 Sk.

hvorimod Udgifterne vare

til nye Böger	33 Rbdlr.	„ Mk.	8 Sk.
og til Indbinding	6 —	1 —	8 —
saa at hele Udgiften bliver	39 Rbdlr.	2 Mk.	„ Sk.
og i Kassen var altsaa tilbage til indeværende Aar	1 Rbdlr.	1 Mk.	13 Sk.

Heller-ikke i Aar har Universitetsbestyrelsen seet sig i Stand til at bevilge en til den indgivet Ansögning om et Tilskud, men Bogsamlingen vedbliver at være flittig benyttet af Skolens Lærlinger.

Efter Afslutningen af den i forrige Aars Indbydelsesskrift meddeelte Liste over ny tilkomne Böger ere foruden Fortsættelsen af de större Værker, hvorpaa der var subskriberet, fölgende Böger anskaffede:

Carl Bernhards Noveller og Fortællinger saa vel som Kröniker fra Christian den Andens Tid.

Af Hverdagshistoriens Forfatter fölgende: Korsveien, To Tidsaldere, En Brevvexling og Een i Alle.

Gerson, Confirmanten. Kbhvn. 1846.

Oehlenschläger, Garrick i Frankrig. Kbhvn. 1846.

Barfod, Skandinavisk Folkekalender for 1846.

H. T., To Noveller. Kbhvn. 1845.

P. P., Niels Juul. Kbhvn. 1847.

Andersen, nye Eventyr, 2det Bind, 1ste Samling Kbhvn. 1847.

Fra Skolens större Bogsamling er afgivet til Udlaan fra Lærlingernes Bogsamling Fortsættelsen af det tidligere Begyndte.

I Programmet for 1846 er S. 99 angivet de Böger, som benyttes i de forskjellige Klasser. For det forestaaende Skoleaar ere fölgende Forandringer paatænkte:

I förste og anden Klasse. Dansk Læsebog for de lavere Klasser af Funch, Rögind og Warburg; Bohrs Læreböger i Historien; Thriges Geografi.

Tredie studerende Klasse. Lefoliis latinske Læsebog for Begyndere (istædenfor Friedemanns Chrestomatie og Trojels Stilövelser.

Fjerde studerende Klasse. Trojels Stilövelser (istædenfor Ingerslevs Materialier); Lunds græske Læsebog.

Femte Klasse. Samme Böger som forrige Aars fjerde Klasse, undtagen i Fransk: Borrings Etudes littéraires; i Engelsk: the vicar of Wakefield og Bloms Grammatik, Mariboes Læsebog efter en ny Methode. I Religion: Krog-Meyers Lærebog. Örsteds Naturlære; den mechaniske Deel (Realafdelingen).

Den offentlige Examen
i
Rönne lærde Skole
for Aaret 1847
foretages i fölgende Orden:

Skriftlig Examen:

Fredagen d. 16de Juli.

Kl. 8—11.	IV.	Latinsk Stiil; R. Engelsk og Tydsk Stiil.
	III.	Dansk Stiil.
	II.	Tydsk Stiil.
	I.	Regneopgave.
3—6.	IV. II.	Regneopgave.
	I.	Tydsk Diktat.

Lördagen d. 17de Juli.

8—11.	IV.	Dansk Stiil.
	III.	Regneopgave.
	II.	Dansk Stiil.
	I.	Dansk Diktat.

Mundtlig Examen*).

Mandagen d. 19de Juli.

8—12. Examen i *Forberedelsesklassen.*

Tirsdagen d. 20de Juli.

8—11.	II.	Dansk og Tydsk.
11—12.	III.	Latin.
12—1.	IV.	Latin.
3—4.	IV.R. og III.R.	Engelsk.
4—5.	I.	Historie.

*) Under den mundtlige Examen ere Disciplenes Tegninger og skriftlige Arbejder for hele Aaret fremlagte til Eftersyn.

Onsdagen d. 21de Juli.

Kl. 8—9. III. Dansk.
9—11. I. Dansk og Tydsk.
11—1. IV. Mathematik.
3—4. II. Geografi.
4—5. III. Geografi.

Torsdagen d. 22de Juli.

8—9. IV. Dansk.
9—10. III. Fransk.
11—12. I. Religion.
12—1. II. Regning.
3—4. IV. Naturhistorie.
4—5. III. Naturhistorie.

Fredagen d. 22de Juli.

8—9. I. Regning.
9—10. IV. Religion.
10—11. III. Historie.
11—1. II. Historie.
3—4. IV. Fransk.
4—5. II. Fransk.

Lördagen d. 24de Juli.

8—9. IV. Græsk.
9—10½. III. Religion.
10½—11. I. Naturhistorie.
11—12. II. Naturhistorie.
3—4½. III. Tydsk.
4½—6. IV. Tydsk.

Mandagen d. 26de Juli.

8—9½. IV. Historie og Geografi.
9½—11. III. Arithmetik.
11—12½. II. Religion.
12½—1. I. Geografi.

Tirsdagen d. 27de Juli.

Pröve over de ny anmældte Disciple.

Fredagen d. 30te Juli

bekjendtgjöres *offentlig* de forskjellige Prövers Udfald.

Til at overvære denne Examens mundtlige Deel og Offentliggjörelsen af Udfaldet indbydes Enhver, der har Interesse for Skolen.

Rönne d. 1ste Juli 1847.

H. K. Whitte.